

**Департамент освіти і науки Чернівецької облдержадміністрації
КОПНЗ «Буковинська Мала академія наук учнівської молоді»**

**Буковинська
Мала академія наук
учнівської молоді**

ТЕЗИ

НАУКОВО-ДОСЛІДНИЦЬКИХ РОБІТ

Чернівці, 2015

Упорядники:

Ляшенко С.І.
Липованчук Н.С.
Іванійчук Н.Ю.
Купчанко І.М.
Прокопець П.Г.

Відповідальний за випуск:

Тріска М.К.

Редактор:

Липованчук Н.С.

Тези наукових робіт. Чернівці, КОПНЗ «БМАНУМ». - 2015р. - С.

У збірнику подаються тези переможців II етапу Всеукраїнського конкурсу-захисту науково-дослідницьких робіт учнів-членів Малої академії наук України, що проводився Департаментом освіти і науки, молоді та спорту Чернівецької облдержадміністрації та Буковинською Малою академією наук учнівської молоді у 2014/2015н.р.

ОБЛАСНИЙ КОМУНАЛЬНИЙ ПОЗАШКІЛЬНИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«БУКОВИНСЬКА МАЛА АКАДЕМІЯ НАУК УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ»

ВІДДІЛЕННЯ МОВОЗНАВСТВА

Секція «Французька мова»

ОКАЗІОНАЛЬНА ЛЕКСИКА ЯК ЛІНГВОПРАГМАТИЧНИЙ ЗАСІБ ПОБУДОВИ РЕКЛАМИ (на матеріалі французької мови)

Автор:

Гладка Олександра,
учениця 11 класу
Чернівецької гімназії № 3

Науковий керівник:

Вацеба Р.В.,
к.філ.н., доцент
ЧНУ імені Ю.Федьковича

Основна мета рекламного дискурсу – привернути увагу споживача до одного з багатьох, як правило, однакових рекламаних товарів або послуг, створити їм позитивний імідж та спонукати споживачів скористатися ними. Відповідно до цього, науковці говорять про функції реклами, найважливішими серед яких інформативна, маркетингова, комунікативна, освітня, економічна та функція управління. Реалізуючи функціонально-прагматичну мету рекламних повідомлень, їх творці широко використовують різні психологічні методи (навіювання, переконання, гіпноз, нейролінгвістичне програмування, лінгвістичне маніпулювання), а також лінгвальні прийоми. Чільне місце серед останніх посідає okazіональна лексика, яка характеризується новизною вживання, функціональною одноразовістю, експресивністю і ненормованістю.

Дослідження способів творення okazіоналізмів (на матеріалі французьких видань та інтернет-сайтів) показало, що французька мова вдається здебільшого до нормативних способів творення нової лексики, зокрема афіксації різних типів (префіксація, суфіксація, префіксально-суфіксальний спосіб) і словотвору. Водночас okazіоналізми рекламного дискурсу вирізняються незвичністю, новизною своєї форми і значення. З точки зору належності досліджуваних okazіоналізмів до частин мови, переважають іменникові та прикметникові утворення, що зумовлено тим, що лише вони здатні зіграти головну роль у позиціонуванні певного товару або послуги, а також охарактеризувати й виокремити серед інших, їм подібних.

Отже, розглянувши використання okazіональної лексики як лінгвопрагматичного засобу побудови рекламних повідомлень, можна з упевненістю стверджувати, що вона, надаючи текстові реклами більше експресії, привертає увагу реципієнта до рекламowanego товару або послуги, а отже, служить для досягнення головної мети рекламної комунікації – спонукально-маніпулятивному впливу на потенційного споживача.

ДІЄСЛОВА РУХУ В КАТЕГОРІЇ ВИДУ

Автор:

Тодерян Віталій,
учень 10 класу
Горбівської ЗОШ
Герцаївського району

Науковий керівник:

Князева Д. А.,
к.філ.н., доцент
ЧНУ імені Ю.Федьковича

Дієслово у французькій граматиці є однією з найбільш досліджуваних частин мови і в той же час найважчою і найдискусійнішою.

Вивчаючи тему «Категорія виду в дієсловах руху», можна стверджувати, що саме категорія виду є основною граматичною категорією дієслова. Вид є загально дієслівною категорією, оскільки охоплює всі форми дієслова – інфінітивну, способові і часові. В усіх формах дієслова руху із значенням виду тісно пов'язані із значенням часу. Кожне дієслово утворює свою систему часових форм і ці дієслівні форми можуть виражати відтінки значень доконаного і недоконаного виду. Саме у практичній частині даної роботи ми опрацювали твори двох французьких письменників різних епох Гі де Мопассана і Франсуази Саган і зробили спробу проаналізувати функціонування дієслів руху у категорії виду.

Можна виділити декілька категорій дієслів руху. Проте доречно зауважити, що переміщення, - це зміна позицій суб'єкта у просторі, а рух - це зміна позицій взагалі. Переміщення без руху неможливе, а рух без переміщення має місце, тобто термін «рух» має більш загальний характер. Тому доцільно розмежовувати ці дві категорії дієслів.

Відповідно до характеру руху дієслова поділяються на: дієслова поступального руху (monter, lever (se)); дієслова коливального руху (trembler, vibrer); дієслова обертального руху (tourner, rouler).

У даній роботі ми за допомогою описового методу пояснили і провели дослідження категорії виду, та її вираження через дієслова руху.

При дослідженні були використані методи суцільної вибірки, статистичного підрахунку та класифікації отриманих дієслів.

Новизна даної роботи полягає в тому, що вперше було проведено дослідження і вивчення дієслів руху в категорії виду як дієслівної категорії.

Актуальність запропонованого дослідження зумовлена необхідністю комплексного аналізу дієслів у французькій мові, які охоплюють змістовий і формальні аспекти і висвітлює їх мовну суть.

ФУНКЦІЇ ІНФІНІТИВУ ТА ЙОГО ВЖИВАННЯ У ФРАНЦУЗЬКІЙ МОВІ

Автор:

Мінтенко Альона,
учениця 10 класу
Чернівецької гімназії № 3

Науковий керівник:

Вацеба Р.В.,
к.філ.н., доцент
ЧНУ імені Юрія Федьковича

Об'єктом дослідження нашої наукової роботи є інфінітив у сучасній французькій мові: вивчення його вживання та функцій, а також способу передачі українською мовою.

Поставлена мета - систематизувати всі стилістичні і граматичні функції інфінітиву, дослідити його вживання у сучасній французькій мові, зокрема звернено увагу на цікаві і мало досліджувані факти, а саме на вживання інфінітиву з прийменниками та без прийменників. Наукова новизна і актуальність роботи полягає у детальному вивченні вживання інфінітиву, його функцій, стилістичного значення. Слід зауважити, що це питання ще недостатньо вивчене, проблема статусу інфінітива та його місця в системі частин мови у мовознавстві витлумачена досить суперечливо. Адже, за своєю семантикою інфінітив перебуває у сфері дієслова, то а морфологічними ознаками він виходить з неї.

Ми намагалися якнайефективніше проаналізувати цю проблему, спираючись на приклади, взяті з книг та підручників французьких, російських та українських авторів.

Ця робота складається зі вступу, чотирьох розділів, висновків і довідкових матеріалів.

У вступі аргументований вибір теми пошукової роботи.

Розділ 1 присвячений вивченню природи та функцій інфінітиву.

У Розділі 2 - класифікація функцій інфінітиву, розкриття його ролі в реченні.

Розділ 3 розкриває порівняльні особливості інфінітиву в інших мовах.

У Розділі 4 описані форми інфінітиву та його граматичні особливості.

У висновках сформульовано результати, отримані при виконанні пошукової роботи

МОЛЬЄР – НЕПЕРЕВЕШЕНИЙ МАЙСТЕР КЛАСИЧНОЇ КОМЕДІЇ

Автор:

Біленький Денис,
учень 11 класу
Чернівецької гімназії № 3

Науковий керівник:

Чернявська Е.Р.,
вчитель французької мови
Чернівецької гімназії №3

Molière est le créateur de la comédie classique. Tout en suivant les règles du classicisme il a créé un théâtre indépendant qui a dépassé le cadre d'une école. Le théâtre comique de Molière est véritablement réaliste, plein de gaieté, de joie, de santé, de vitalité; en même temps ses oeuvres sont pénétrées d'une philosophie profonde au niveau des idées les plus progressives de l'époque.

Aucun écrivain du siècle de Louis XIV ne s'est montré en même temps plus conforme à l'esprit de sa nation que Jean-Baptiste Poquelin, qui prit plus tard le nom de Molière.

Il fut célèbre comme acteur avant de s'illustrer comme poète. Il ne réussissait pas dans la tragédie, quoiqu'il eût la faiblesse d'aimer les rôles tragiques; mais il était supérieur dans la comédie. Il étudiait ses rôles avec un soin infini, en commençant toutes les parties avec art, ne négligeait pas les détails en apparence les plus insignifiants, et avait toujours en tête quelque original dont il imitait la démarche, la prononciation et le costume. Il était comédien depuis les pieds jusqu'à la tête, dit un de ses contemporains. Tout parlait en lui, et d'un pas, d'un sourire, d'un clin d'oeil, d'un remuement de tête, il faisait concevoir plus de choses que le plus grand parleur n'aurait pu en dire en une heure. Cet amour du théâtre, de la tragédie, de la comédie l'a poussé à la création d'oeuvres pour son théâtre.

C'est à Lyon que Molière a fait représenter la première de ses pièces qui mérite véritablement le nom de comédie. «L'Etourdi se voit encore aujourd'hui avec plaisir, Molière a eu à Lyon tout le succès qu'il pouvait souhaiter comme auteur et comme acteur. Au cours de douze ans Molière a parcouru presque toute la France et cette longue et pénible odyssée a été fort utile au génie de Molière. Pendant cette époque de licence où les caractères se montraient sans contrainte, l'auteur comique a pu recueillir une rare et abondante collection d'originaux. Il étudiait en même temps tout ce qui pouvait perfectionner et étendre son génie, naturel : théâtre antique de Plaute et de Térence, répertoire comique de l'Italie et de l'Espagne, la littérature française du XVème et du XVIème siècle. Il ne se perfectionne pas moins acteur et se forme une troupe «de comédiens» dont il était l'âme et qui, disait Segrais, ne peut avoir de pareille.

Molière revient à Paris. En 1659 il a donné «les Précieuses Ridicules» - sa troisième comédie et la première comédie qu'il a composée pour Paris et pour la cour royale dont la protection il avait reçu.

Секція «Німецька мова»

ПРИРОДА ЯК СУБ'ЄКТ ПОРІВНЯННЯ У ФРЕЙМОВОМУ КОМПЛЕКСІ «ЛЮДИНА І ПРИРОДА» (на матеріалі твору Г.Рецоррі «Квіти в снігу»)

Автор:

Слободян Анна,
учениця 10 класу
Чернівецької гімназії № 1

Науковий керівник:

Ляшенко С.І.,
викладач німецької мови
КОПНЗ «БМАНУМ»

Метою дослідження є аналіз особливостей вербального наповнення фреймових структур, що представляють фреймовий комплекс «ЛЮДИНА і ПРИРОДА» у німецькомовному літературно-художньому дискурсі. Цей аналіз ґрунтується на використанні термінальних елементів для характеристики головних персонажів твору.

Основними завданнями роботи є: визначити особливості вербального наповнення фреймових структур, що представляють фреймовий комплекс «ЛЮДИНА і ПРИРОДА» для опису головних героїв.

Наукова новизна дослідження полягає в тому, що зроблено порівняння фреймових структур, що представляють фреймовий комплекс «ЛЮДИНА і ПРИРОДА» у німецькомовному літературно-художньому дискурсі.

У ході дослідження проаналізовано фреймові структури, в яких термінальні елементи, що репрезентують фрейм «ПРИРОДА», є суб'єктом порівняння, а термінальні елементи, що зображають фрейм «ЛЮДИНА», – об'єктом порівняння. Досліджено особливості їх вербального наповнення та функціонування в літературно-художньому дискурсі.

Зроблено висновок, щодо найпродуктивніших вербальних наповнень фреймових структур.

Матеріалом дослідження слугував твір Г.Рецоррі «Квіти в снігу».

Секція «Російська мова»

РЕЧЕВЫЕ НЕОЛОГИЗМЫ В ТВОРЧЕСТВЕ Б. АХМАДУЛИНОЙ

Автор:

Голстюк Михайло,
учень 10 класу
Чернівецької ЗОШ № 4

Науковий керівник:

Новікова Т.В.,
к.ф.н., асистент
ЧНУ імені Ю.Федьковича

Актуальность темы научной работы определяется необходимостью дальнейшей разработки вопросов, связанных с процессом исследования и употребления авторских неологизмов в художественных текстах русской литературы.

Цель настоящего исследования состоит в том, чтобы дать комплексный анализ речевых новообразований – имен существительных /оказиональных и потенциальных слов/, функционирующих в поэтических произведениях Б. Ахмадулиной.

Задачи исследования:

- 1) определить состав оказиональных и потенциальных слов в поэтических произведениях Б. Ахмадулиной;
- 2) выделить и охарактеризовать продуктивные типы новообразований – имен существительных;
- 3) выявить контекстно-семантические и экспрессивные особенности анализируемых речевых единиц.

Объектом исследования являются речевые новообразования, используемые Б. Ахмадулиной в поэтических текстах, опубликованных в книгах: “Избранные произведения”, “Сад”. Анализируемый материал проверялся по ряду словарей различного профиля. Отобрано 152 новообразования.

Предметом исследования являются семантические и словообразовательные особенности речевых новообразований в поэтических текстах Б. Ахмадулиной.

Речевые новообразования Б. Ахмадулиной органически входят в словесную ткань ее поэтических произведений и наряду с другими речевыми средствами выступают в качестве важнейших элементов, определяющих индивидуальность и своеобразие языка произведений поэтессы.

Секція «Англійська мова»

МОВНОСТИЛІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ АНГЛІЙСЬКОГО КАЛАМБУРУ ТА АНАЛІЗ СПОСОБІВ ЙОГО ВІДТВОРЕННЯ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ (на матеріалі п'єси «Гамлет» В. Шекспіра)

Автор:

Коломієць Марина,
учениця 11 класу
Чернівецького ліцею № 4

Науковий керівник:

Орищук С.В.,
асистент кафедри англійської мови
ЧНУ імені Ю.Федьковича

Метою даної роботи є розгляд каламбуру як стилістичного явища, варіантів його перекладу для найкращої передачі значення з однієї мови на іншу. Для досягнення цієї мети були поставлені наступні завдання:

- 1) дослідити визначення поняття «каламбур»;
- 2) розглянути проблематику етимології, суті і характеристики каламбуру;
- 3) охарактеризувати основні типи мовної гри;
- 4) виявити специфіку функціонування одиниць досліджуваного явища;
- 5) порівняти різні шляхи передачі англійських каламбурів українськими перекладачами.

Актуальність цього дослідження полягає у порівнянні перекладів відомого твору В. Шекспіра, виконаних різними перекладачами і спробі з'ясування доцільності користування знахідками попередніх перекладачів в процесі створення перекладів.

Проаналізувавши близько 30 каламбурів В. Шекспіра та їх українських перекладів, автор дійшов до висновку, що, незважаючи на значні відмінності між англійською та українською мовами, Л. Гребінка, Г. Кочур та Ю. Андрухович успішно відтворили каламбури, знайдені в п'єсі.

Прийоми компенсації та пошуку подібностей найчастіше використовуються при перекладі мовної гри.

**ФУНКЦІОНУВАННЯ ПОЛІСЕМАНТИЧНИХ СЛІВ
У АНГЛІЙСЬКОМУ ПУБЛІЦИСТИЧНОМУ ДИСКУРСІ
(на матеріалі англомовної преси)**

Автор:

Котенко Анастасія,
учениця 10 класу
Чернівецького ліцею № 4

Науковий керівник:

Орищук С.В.,
асистент
ЧНУ імені Ю.Федьковича

Слово як елемент мови, що виражає окреме поняття, може бути однозначним і багатозначним, оскільки кількість предметів і явищ дійсності, відображених в свідомості людини, значно перевищує кількість слів, що позначають ці предмети і явища. При цьому смислова структура слова утворює не просту сукупність значень і вживань, а деяку систему взаємозв'язаних і взаємообумовлених елементів. Мова постійно вдосконалюється, збагачується, особливо активно – в лексиці, в семантиці слів. Віддалення окремих значень полісемантичних слів, утворення нових лексем – процес тривалий і безповоротний. Оновлення значень у мові відбувається постійно, особливо якщо йдеться про сучасну англійську мову, котра підвладна дії інтра- та екстралінгвістичних впливів більше, ніж інші мови через свою глобалізуючу функцію. Адже англійська мова є основною мовою, котра обслуговує безліч сфер діяльності світової спільноти. Лексична система мови має невичерпні резерви для безперервного розвитку свого словникового складу. Такі резерви виявляються насамперед і в полісемантичних словах, а завдяки засобам масової інформації новотвори можуть набувати значного поширення, входити в ужиток.

Актуальність теми полягає у необхідності вивчення динаміки лексичного складу мови, встановлення універсальних закономірностей у розвитку значень слів, що допоможе виявити спільні та відмінні риси семантичних процесів у різних мовах, обумовлені як лінгвістичними, так і національно-культурними чинниками.

Об'єктом дослідження є явище полісемії в англійській мові, предметом – випадки вживання полісемантичних слів у публіцистичних текстах англомовних видань.

Матеріалом для нашого дослідження ми навмисне обрали три різнопрофільні видання, маючи на меті охопити якомога ширший лексичний діапазон. Це “The Economist”, де ми брали до уваги огляди політичного та соціального спрямування, “Kyiv Post”, де переважно розглядалися репортажі культурного спрямування та есе, і “Rolling Stone” – музичний часопис.

Мета нашої роботи – дослідити явище полісемії у англійській публіцистиці, способи її реалізації, ефект використання полісемії в публіцистичних текстах.

ПЕРЕКЛАД КОЛЬОРОНАЗВ У АНГЛІЙСЬКОМУ РЕКЛАМНОМУ ТЕКСТІ

(на матеріалі рекламної продукції косметичної компанії «Mary Kay»)

Автор:

Панчук Катерина,
учениця 11 класу
Чернівецької ЗОШ № 8

Науковий керівник:

Орищук С.В.,
асистент
ЧНУ імені Ю.Федьковича

Умови ринкової економіки викликали бурхливий розвиток реклами, тому на цьому етапі стрімко та рішуче зростає важливість точного, доцільного, чіткого та правильного перекладу рекламних текстів. Український ринок заповнили товари, які раніше не були відомими широкому загалу, такі товари є імпортними. У кожного з таких продуктів закладено особистий імідж, престиж та багата історія, особиста, чітко виражена філософія подачі. Тому, на нашу думку, перш за все, потрібно скрупульозно та повною мірою враховувати непрості та своєрідно специфічні лінгвістичні характеристики. Всі ми знаємо, що адекватним та точним вважається переклад, який відповідає дійсному закордонному відповіднику, тобто є точним та достатнім для передачі незмінного плану змісту та чітко виражені умови дотримання всіх перекладацьких норм.

Проблема перекладу масштабно поширюється у всіх лінгвістичних та перекладознавчих колах. Але вивчення літератури цього питання та самої реклами в цілому, яка на даному етапі життя оточує людей всюди, свідчить про те, що під час перекладу рекламного тексту фахівці ще не цілком звертають свою увагу на особливе комунікативне спрямування рекламного повідомлення, ціль, якої намагаються досягти рекламодавці даним текстом, цільову аудиторію тощо. Саме тому вивчення цього спектру перекладу є наразі актуальним для перекладачів-практиків і лінгвістів, які займаються науковими дослідженнями в галузі стилістики, лексикології, психолінгвістики. Дана наукова робота присвячена дослідженню головних чинників добору позначень кольору в англomовному рекламному тексті, а також його українською мовою. У результаті досліджень проведених на підґрунті рекламного каталогу косметичної продукції було чітко виявлено лексико-семантичні особливості кольороназв, які зазвичай використовуються саме у рекламі декоративного косметики в мові оригіналу та мові перекладу, а також досліджено аргументацію різновидів, які окреслюють, різновиди асортименту влучних та цілком точних лексичних одиниць на позначення колірною простору в англійській рекламі та її перекладі на українську мову. Матеріали для дослідження було отримано в результаті суцільної вибірки КП з рекламного каталогу декоративної косметики фірми «MARY KEY кампанія осінь-зима 2014». Загальна вибірка КП з каталогу склала 83 ЛО.

ЛІНГВОКУЛЬТУРОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ АМЕРИКАНСЬКОГО СЛЕНГУ

Автор:

Дячинська Катерина,
учениця 11 класу
Чернівецької ЗОШ № 11

Науковий керівник:

Новосадська О.Б.,
асистент
ЧНУ імені Ю.Федьковича

Англійська мова є однією з найпоширеніших мов світу. Питання вивчення походження мови було одним з проблематичних аспектів лінгвістики. Лінгвісти, антропологи і філософи цілком серйозно пробували вирішити проблему походження мови. Наука поки не дала точну відповідь на питання: які звуки, слова чи фрази утворювали складову першої мови або мов; коли і в якій формі з'явилася мова. Вона тільки може спробувати з'ясувати, в який період розвитку людства і в яких умовах загальної характеристики мова мала змогу розвиватися.

Мова виникла і розвивалася на основі взаємної згоди людей. Не дивно, що сьогодні дуже багато різних мов існують по всьому світу і це свідчить про те, що така згода була досягнута порівняно в маленьких спільнотах або групах людей. Необхідно зазначити, що існує багато схожих слів у найвіддаленіших куточках світу серед народів різних рас і племен. Це вказує на той факт, що різні раси походять з одного місця і розробили одну мову і тільки пізніше, після того, як люди розійшлися в різних напрямках, цю спільну мову почали змінювати і, нарешті, розділили на величезну кількість різних мов. Однак цих подібностей не дуже багато. Хоча багато мов вказують на спільний початок, але теорія про те, що всі мови мають єдино початок і всі народи походять з єдиного місця, здається сумнівною.

Сленг є важливим аспектом лінгвістики, особливо в англійській мові.

Англійська мова ділиться на формальну (літературну) і неформальну (нелітературну) мову. Лист, звіт або есе можуть бути написані у формальному чи неформальному стилі. Неформальна англійська мова також включає слова і вирази, які використовуються у формальній розмові, письмових матеріалах або інших випадках. Неформальна англійська мова така як сленг не підкоряється літературній мові, так як вона має особливе призначення. Для кожного випадку людина підбирає ті вирази, які найкраще передають значення і зможуть донести правильне тлумачення співбесіднику. Сленг створюється людьми для того, щоб задовольнити свої особливі потреби в комунікації серед друзів, родичів та у середині суспільства. Сленг може використовуватися в певний період і може вийти з ужитку або стати стандартним словом в літературній мові.

ЛЕКСИЧНІ ЗАСОБИ ВИРАЖЕННЯ ПОДИВУ У АНГЛОМОВНОМУ КОНТЕКСТІ

Автор:

Лагайда Олександра,
учениця 11 класу
НВК «Вашківецька гімназія»

Науковий керівник:

Савчук М.Д.,
вчитель англійської мови
НВК «Вашківецька гімназія»

Останнім часом у зв'язку з високим інтересом до когнітивної діяльності людини, пов'язаної із дослідженнями у сфері лінгвістики емоцій (емоціології) етно-, соціо-, психолінгвістики, лінгвокраїнознавства та лінгвокультурології в центрі уваги наукових досліджень опиняється емоційний компонент.

Питання вивчення емоцій знаходиться в центрі досліджень лінгвістики емоцій (В.О. Шаховський, Н.А. Красавський, А.А. Камалова і ін.), концепції «мовної картини світу» і «мовної свідомості» (Г.В. Колшанський, Ю.Д. Апресян, Є.С.Кубрякова, В.Н.Теля, А.Вежбіцька, С.Е.Нікітіна, О.А.Корнілов), лінгвокультуро логічної концептології (Д.С.Ліхачев, Ю.С.Степанов, С.Х.Ляпін, В.І.Карасик, та ін.)

Об'єктом дослідження є емоціональний концепт «подиву» який вербалізується за допомогою лексем та фразеологізмів зі спільним компонентом подиву. Предметом є універсальні та специфічні характеристики мовних засобів, які реалізують концепт «подиву». Матеріалом дослідження слугують лексеми зі спільним компонентом «surprise», верифіковані у творах Дж. Остін та В. Колінса.

Мета даної роботи полягає у виявленні, класифікації лексико-фразеологічних засобів об'єктивізації подиву в англomовному авторському дискурсі.

Відповідно до поставленої мети висуваються наступні завдання:

- встановити структуру концептосфери емоцій в англійській мові, зокрема емоційного концепту «подиву»;
- вивчити реалізацію концепту «подиву» в авторському дискурсі;
- виділити мовні одиниці, що реалізують в своїй семантичній структурі значення подиву і структурувати елементи відповідного концептуального поля;
- виявити специфіку вираження емоційного концепту «подив» в авторському дискурсі.

Мета і завдання нашої роботи визначили вибір наступних методів аналізу: дискурсивний, польовий метод, дефініційно-компонентний аналіз, контекстуальний аналіз, інтерпретативний аналіз.

СТЕРЕОТИПНІ ОСОБЛИВОСТІ НАРОДНОЇ ТВОРЧОСТІ (на матеріалі англomовних приказок)

Автор:

Козлан Вікторія,
учениця 10 класу
Чернівецького ліцею № 2

Науковий керівник:

Добровольська Н.Д.,
вчитель англійської мови
Чернівецького ліцею № 2

Метою дослідження науково-дослідницької роботи полягає у здійсненні лінгвостилістичного і концептуального аналізу вербальних способів відображення гендерних стереотипів у фольклорі народів Британських островів.

Предметом дослідження виступають семантичні, структурні та когнітивні характеристики англomовного фольклору.

Проведений аналіз засобів вербалізації гендерних стереотипів в англomовному фольклорі дозволяє зробити висновок про антропоцентричну природу мовної картини світу британської лінгвокультури. У своїй більшості фольклорні тексти відображають ієрархічність стосунків «чоловік – жінка» при маскулінній позиції першості.

Зображення представників різної статі, відображене у британському фольклорі, робить внесок у формування стереотипно позитивного образу типового чоловіка як соціально активного, сильного, владного, практичного, обізнаного, керуючого та типової жінки – вродливої, слухняної та пасивної за межами сім'ї.

ВЖИВАННЯ ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ ПРО ПОГОДУ ТА ЯВИЩА ПРИРОДИ В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ

Автор:

Луцька Єлизавета,
учениця 9 класу
Вижницької гімназії

Науковий керівник:

Сенчук Н.Й.,
вчитель англійської мови
Вижницької гімназії

Ціль даної науково-дослідницької роботи полягала у вивченні фразеологічних одиниць, які пов'язані явищами природи і погоди в англійській мові. Для досягнення мети були поставлені наступні завдання: зібрати англійські ідіоми про погоду та явища природи використовуючи різні словники; вивчити і проаналізувати їх; зробити класифікацію фразеологічних виразів на основі їх граматичної структури і значення; дослідити подібності та відмінності в англійських ідіомах; знайти українські еквіваленти англійських фразеологічних одиниць; дослідити зразки походження ідіом в англійській мові; проаналізувати роль фразеологізмів у мові. Головними методами наукового дослідження були метод порівняльного аналізу, метод перекладу та метод статистичного дослідження. Було укладено словничок англійських фразеологізмів про погоду та явища природи у картинках, який може слугувати корисним навчальним ресурсом як для студентів так і вчителів.

Явища погоди і природи широко використовуються в англійських фразеологічних виразах. Було знайдено 88 ідіом про погоду і явища природи, у тому числі: зі словами “wind” (14 ідіом), “water” (12 ідіом), “air” (12 ідіом), “earth” (6 ідіом), “rain” (5 ідіом), “breeze” (2 ідіоми), “chill” (2 ідіоми), “cloud” (5 ідіоми), “cool” (3 ідіоми), “rainbow” (2 ідіоми), “lightning” (2 ідіоми), “nature” (3 ідіоми), “snow” (3 ідіоми), “storm” (4 ідіоми), “sun shines” (1 ідіоми) і “weather” (4 ідіоми), “atmosphere” (1 ідіома), “mist” (1 ідіома), “sunshine” (1 ідіома), “sky” (1 ідіома), “summer” (1 ідіома), “tempest” (1 ідіома), “thunder” (1 ідіома) і “wave” (1 ідіома). Вони були проаналізовані, було досліджено виникнення та історію більшості з них, визначено джерела походження фразеологізмів.

Ідіоматичні вирази вживаються в усіх сферах життя, у діловій та розмовній мові. Вони вносять у мову нові кольори і відтінки, тому їх використовують, щоб підсилити експресивність різних явищ, урізноманітнити мовлення, а також додати стилістичного забарвлення тому, що ми кажемо.

Секція «Румунська мова»

ХРОМАТИКА В ЛІРИЦІ ДЖОРДЖЕ БАКОВІЯ

Автор:

Деак Сара-Марта,
учениця 10 класу
Чернівецької гімназії № 6

Науковий керівник:

Бостан Л.О.,
к.ф.н., доцент
ЧНУ імені Ю.Федьковича

Джордже Баковія (1881-1957) – це один із найоригінальніших поетів світу, творчість якого пов'язана з багатьох шкіл естетичного спрямування. Баковія є поетом символізму, який почав свій творчий шлях під впливом французьких поетів Rollinat, Corbière, Lafargue, Baudelaire, Mallarmé, для яких кольори, звуки, голосні розглядаються як поняття. У творчості Дж. Баковія колір теж стає матеріальним, як у експресіоністів. Такої же думки і відомий літературний критик М. Манолеску.

Хроматизм, як мистецтво, не досліджувався. У ліриці Баковія взагалі зустрічаємо у багатьох віршах один єдиний колір який стає символом в кінці художнього тексту. Другі кольори, якщо і з'являються, то – епізодично. Для поета колір служить інструментом для виділення моральної якості або начерки пейзажів.

Мета нашої роботи стало спрямування на те, щоб з'ясувати яку роль має хроматизм в ліриці поета для естетичного віддзеркалення, підказки та вирази.

Конкретні об'єкти поставлені в роботі: хроматизм як спосіб пізнання всесвіту і внутрішнього світу людини, формування та естетичне значення кольору, дослідження естетичного простору кольорів.

Монохроматизм який зустрічається у творчості поета вносить свій внесок виявляє прояви внутрішнього світу ліричного героя, конкретизуючи їхню напругу. За допомогою такого аналізу, ми розуміємо, роль і внесок у вивчення заданої теми, яка забарвлює її іноваційний характер.

Наукова робота має своє значення в тому, що показує як румунська лірика у 20-30 р. 20 ст. сприйняла тенденції модерністської літератури, поряд з існуючими у румунської літератури.

ГЕОРГІЙ АСАКІ – ПЕДАГОГ ТЕПЕРІШНЬОГО ЧАСУ

Автор:

Апетрі Аліна,
учениця 10 класу
Герцаївського районного ліцею імені Г.Асаки

Науковий керівник:

Апетрі О.Г.,
вчитель румунської мови
Герцаївського районного ліцею імені Г.Асаки

Gheorghe Asachi a fost unul dintre primii promotori ai gândirii pedagogice progresiste din prima jumătate a sec. XIX. Concepția pedagogică a constituit o parte inerentă a concepției lui iluministe. La baza programei pedagogice și iluministe a lui Gheorghe Asachi se afla încrederea în forța transformatoare a educației.

Concepția despre educația și instruirea tinerei generații, Gheorghe Asachi și-a fundamentat-o pe principiile teoriei „Dreptului Natural”, pornind de la ideea că toți oamenii sunt înzestrați de la natură cu aceleași capacități. Urmându-l pe Locke și Rousseau. Gheorghe Asachi n-a avut o pregătire pedagogică specială, dar contactul permanent cu cultura înaintată de peste hotare, funcțiile de profesor și referendar al școlilor, șef al Departamentului învățământului public îl face să se ocupe de aceste probleme arzătoare ale timpului. Concepțiile pedagogice ale cărturarului sunt actuale prin natura și valoarea lor.

Corespunzător titlului și conținutului, teza a fost elaborată atât pe calea documentării privind activitatea pedagogică practică a cărturarului, cât și prin argumentări științifice extrase din opera sa artistică, ce denotă concepțiile pedagogice ale lui Gh. Asachi.

Pentru documentarea teoretică a fost cercetată opera literară „asachiană”, precum și cele mai esențiale studii de specialitate, indicate în bibliografia lucrării.

РОЗВИТОК ГРАМАТИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ В РУМУНСЬКОМУ МОВОЗНАВСТВІ

Автор:

Плантус Мірабела,
учениця 10 класу
Чернівецької гімназії № 6

Науковий керівник:

Врінчану В.Г.,
асистент
ЧНУ імені Ю.Федьковича

Istoria gramaticii românești oferă analiza unor fapte individuale sau particulare, pentru a realiza apoi concluzii generalizatoare în legătură cu diverse aspecte din evoluția lingvisticii românești în general. Apariția primelor gramatici marchează începutul epocii moderne a limbii române literare. Alături de dicționare, aceste lucrări reprezintă un element fundamental în procesul de normare și unificare a limbii literare. Deși primele studii au avut un caracter mai degrabă descriptiv, decât normativ, totuși cărturarii vremii au creat condițiile necesare dezvoltării ulterioare a gramaticii ca domeniu de cercetare și a lingvisticii ca știință.

Analizând specificul procesului de formare a terminologiei gramaticale în lingvistica românească, observăm că modelele după care au fost alcătuite lucrările de specialitate conturează felul în care s-au impus ideile și orientările culturale. Aceste modele variază în funcție de contextul lingvistic, cultural și geografic în care se dezvoltă personalitatea fiecărui cărturar. În cele mai vechi gramatici terminologia din domeniul morfologiei este foarte bogată, deoarece aceasta se regăsea în aceeași măsură și în gramaticile pe care cărturarii vremii le-au avut drept model. Terminologia referitoare la sintaxă este slab reprezentată, deoarece este privită din perspectiva gramaticii latine, unde sintaxa reprezintă mai degrabă un sistem de reguli care trebuie respectat în alcătuirea enunțului. Face excepție numai gramatica lui Ion Heliade Rădulescu, deoarece aceasta este mai mult o gramatică descriptivă, decât normativă, care are drept model teoretic gramatica limbii franceze.

Terminologia lingvistică utilizată în gramaticile actuale are posibilitatea de a exprima cu claritate și precizie orice noțiune științifică și poate fi raportată la orice sistem lingvistic al altei limbi, străine, contribuind, în felul acesta, la internaționalizarea termenilor de specialitate.

Секція «Українська мова»

КОНСТАНТИ ХУДОЖНЬОЇ МОВИ ВІРИ КИТАЙГОРОДСЬКОЇ

Автор:

Рибчинська Юлія,
учениця 9 класу
Кельменецького ліцею

Наукові керівники:

Кульбабська О.В.,
д. філол. н., професор ЧНУ імені Юрія Федьковича
Крива Д.В., учитель української мови та літератури
Кельменецького ліцею

Актуальність теми зумовлена потребою комплексного лінгвістичного дослідження поетичних і прозових творів відомої письменниці Буковини Віри Китайгородської для визначення констант її художньої мови.

Мета роботи – установлення ціннісних пріоритетів творчості В. Китайгородської, що увиразнюють поняття «рідний край», передбачала розв’язання конкретних завдань: 1) зібрати і систематизувати за тематичними, ареальними та стилістичними маркерами лексику поетичних і прозових творів письменниці (діалектизмів, релігійзмів, ономалексем); 2) описати конструкції розмовного синтаксису; 3) визначити основні типи синтаксичних одиниць, що репрезентують «Я – висловлення».

Як висновок констатовано, що індивідуалізація художнього стилю Віри Китайгородської ґрунтується на майстерному використанні лексичних засобів як літературної мови, так і народнорозмовних джерел (Розділ 1). Синтаксичними домінантами художніх текстів є численні діалоги й монологи з діалектними словами, неповні та обірвані речення, парцельовані конструкції, порівняння, звертання, нанизування однорідних членів речення, частки й вигуки тощо. Цілісний образ автора окреслюють специфічні конструкції – «Я – висловлення» (Розділ 2).

У дослідженні вперше системно простежено пріоритетність образів рідного краю, що створює єдину мовну концепцію превалювання національно-укоріненого бессарабсько-буковинського колориту.

ОДНОСКЛАДНІ РЕЧЕННЯ У ТВОРЧОСТІ ІВАНА ДРАЧА

Автор:

Руда Анастасія,
учениця 11 класу
Кельменецького ліцею

Наукові керівники:

Агафонова А.М.,
к.філол.н., доцент ЧНУ імені Ю.Федьковича
Білобрицька І.М.,
вчитель української мови та літератури

Усе вище зазначене свідчить про актуальність обраної теми нашого дослідження “Односкладні речення у творчості Івана Драча”.

Теоретичними засадами дослідження є класифікація і характеристика односкладних речень, поданих у “Синтаксисі української мови”(2004). Вони не суперечать, а лише доповнюють і конкретизують вихідні положення академічного синтаксису з позиції стану сучасного мовознавства. Автор праці К.Ф. Шульжук виділяє наступні типи односкладних речень з урахуванням формально-граматичних і семантичних ознак: означено-особові, неозначено-особові, узагальнено-особові, безособові, інфінітивні, номінативні. Саме цієї класифікації ми будемо притримуватися в своїй роботі.

Об’єкт дослідження – художньо-белетристичний стиль (поетичне мовлення).

Предмет – структурно-семантичні особливості та функціональне навантаження односкладних речень в поезії Івана Драча.

Джерело дослідження – збірки Івана Драча “Соняшник”, “Протуберанці сонця”, “Балади буднів”, “До джерел”, “Корінь і крона”, “Київське небо”, кращі вірші з яких вміщені у збірці “Сонце і слово”.

Вибір джерела зумовлюється місцем поезії І. Драча в історії розвитку сучасної української літератури, майстерністю цього автора, індивідуальною і сучасною манерою письма, широкою репрезентативністю аналізованого синтаксичного матеріалу в творчості І. Драча та відсутністю лінгвістичних досліджень з проблеми функціонування односкладних речень у його поезії.

Метою роботи є аналіз структурно – семантичних та функціонально-стилістичних особливостей односкладних речень у поезії Івана Драча, що дає змогу усвідомити специфіку кожного типу речень, їх роль у створенні індивідуального стилю і творчої манери поета.

Робота має комплексний характер, для досягнення мети і завдань необхідно використання наступних методів і прийомів дослідження: теоретичних – аналіз наукової лінгвістичної літератури, літературознавчих праць, емпіричних - структурно-семантичного, описового, функціонально-стилістичного методів, елементів статистичного аналізу віднайденого синтаксичного матеріалу.

СПЕЦИФІКА ФУНКЦІОНУВАННЯ НЕПОВНИХ РЕЧЕНЬ У ТВОРАХ ЮРІЯ МУШКЕТИКА

Автор:

Побережна Олена,
учениця 10 класу (II курсу)
педколеджу ЧНУ імені Ю.Федьковича

Науковий керівник:

Агафонова А.М.,
к.філол.н., доцент
ЧНУ імені Ю.Федьковича

Актуальність теми дослідження. Мова – найбільше багатство і нації, і кожної людини зокрема. Без мови немає народу. Мислення і мова виділили людину з тваринного світу. Мова забезпечує поступальний розвиток і людини, і народу, і людства в цілому. «Мова – це форма нашого життя, життя культурного й національного, це форма національної організації... Мова – це найясніший вираз нашої психіки, це найперша сторожа нашого психічного я. І поки живе мова – житиме й народ яко національність...»(Іван Огієнко). Щоб якнайефективніше користуватися мовою, її треба знати і відчувати, розуміти її структуру і, внутрішні закономірності та закони. Людина засвоює мову змалку від батьків, оточення, читаючи різноманітну літературу, пізнаючи навколишній світ.

Протягом життя людина оволодіває виражальними засобами рідної мови. Це відбувається в основному стихійно. Але щоб відчувати мову, потрібно усвідомити структуру мови як системи, збагнути її закони, внутрішню логіку. Це досягається вивченням закономірностей її фонетичного ладу, будови слова, словотвору, групування лексики, взаємовідношень між словами та їхніми значеннями, поділу слів на частини мови, побудови словосполучень і, на що слід звернути особливу увагу, різного виду речень, з яких формуються тексти. Оскільки вагомим способом пізнання людиною дійсності є спілкування з оточуючими людьми, речення є дуже важливим елементом пізнання навколишнього світу, адже несе в собі не лише інформацію про певні факти, але й допомагає людині висловити свій емоційний стан. Ще в дитячому віці людина вчиться висловлювати свої думки. Спочатку як окремі слова, далі – словосполучення і, врешті-решт, – речення. Неповні речення є важливою складовою не лише усного мовлення, але й літературної мови нашого народу.

Яскраві приклади використання неповних речень в художніх творах можна знайти у творах українського письменника Юрія Михайловича Мушкетика літературної праці ним опубліковано більше десяти романів, низку повістей і збірок оповідань, написано кілька п'єс. Саме на прикладах його творів якнайкраще відстежується роль простих речень в українській мові не лише літературній, але й розмовній. Питання про конструкції, в яких не вжиті необхідні члени речення (головні чи другорядні), упродовж тривалого часу (із середини XIX ст.) є предметом особливого інтересу вітчизняних мовознавців. Об'єктом дослідження роботи є неповне речення як синтаксична одиниця.

ФІКСАЦІЯ В УКРАЇНСЬКІЙ ФРАЗЕОЛОГІЇ УЯВЛЕНЬ ПРО ПОЧАТОК ЛЮДСЬКОГО ЖИТТЯ

Автор:

Олару Андрій,
учень 9 класу
Герцаївського районного ліцею імені Г.Асаки

Науковий керівник:

Руссу І.К.,
вчитель української мови та літератури
Герцаївського районного ліцею імені Г.Асаки

Одним із основних складників мовної картини світу є фразеологічні одиниці. Фразеологізми - це особливі одиниці мови, що складаються з двох або більше роздільно оформлених компонентів і характеризуються відтворюваністю, цілісністю значення, відносною стійкістю лексичного складу та граматичної будови.

Надзвичайно цікавими в аспекті вивчення народного світобачення є мовні, зокрема фразеологічні, одиниці, пов'язані з найважливішою подією життя людини — народженням та хрещенням. Уявлення про народження і обряд хрещення є розмаїтою палітрою духовності й творчості українців. Упродовж багатьох століть вони видозмінювалися, набували нових форм вираження, проте фразеологічні одиниці, донесли до сучасності інформацію про низку традицій та звичаїв.

Так, приміром, збереглися до сьогодні, подекуди у видозміненому вигляді, деякі фразеологізми, що відображають погляди українців на таїну народження дитини і фіксують особливості обряду хрещення (*в сорочці народитися, родитися під щасливою (нещасливою) зіркою, дати життя, тримати до хресту* та ін.). Інші ж, навпаки, зникли або, зазнаючи трансформації значення, поступово відходять у минуле.

Обрядова, світоглядна, морально-етична й естетична спадковість поколінь поступово втрачається. Тому надзвичайно важливим завданням є збереження, вивчення та відновлення позитивних традиційних елементів духовної культури українців. Збирання й дослідження етнофразеології частково сприятиме вирішенню цього завдання

ВІДДІЛЕННЯ ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВА, ФОЛЬКЛОРИСТИКИ ТА МИСТЕЦТВОЗНАВСТВА

Секція «Українська література»

БУКОВИНСЬКІ РЕАЛІЇ В КНИЗІ НОВЕЛ «НАЦІЯ» ТА РОМАНИ «СОЛОДКА ДАРУСЯ» МАРІЇ МАТІОС

Автор:

Генцар Анастасія,
учениця 11 класу
Путильської гімназії

Наукові керівники:

Антофійчук В.І.,
д.ф.н., професор ЧНУ імені Ю. Федьковича
Колежук Г.Я.,
вчитель української мови та літератури
Путильської гімназії

Найпопулярніша письменниця сучасної України, поет, неординарний прозаїк, публіцист, переможець конкурсу «Книжка року», лауреат Національної премії імені Т. Шевченка за роман «Солодка Даруся» – Марія Матіос за непокладну працю отримала неофіційний титул «найпліднішої письменниці України», а критики називають її то «чортиком, що вискочив із табакерки», то «грант-дамою української літератури». Вона - сучасна літературна богиня України, яка здивувала світ українською Правдою. Понад усе на світі любить рідну Україну, свій зелений дивограй – смарагдову Гуцульщину, особливо рідне село Розтоки, де народилась і зростала. Своїми творами, особливо «Нацією» і «Солодкою Дарусею» письменниця дає відповідь на болючі питання 40-50-х років ХХ століття. Ці твори – це наша історія в її буковинському і гуцульському ареалах. Це удар і виклик всьому несправжньому, людиноненависницькому, підлому і жорстокому.

Саме тому творчість Марії Матіос стала об'єктом нашого дослідження. Предметом дослідження є життя гуцулів Буковини у 40-70-х роках ХХ століття.

Будучи гуцулкою, письменниця змогла показати важку та трагічну долю горян завдяки колоритному гуцульському діалекту, опису побуту, звичаїв та традицій. Навряд чи хтось інший зміг би так яскраво зобразити ці події, окрім як Марія Матіос, що виросла на буковинській землі.

Книга новел Марії Матіос «Нація» й роман «Солодка Даруся» – це справді надзвичайно глибокі і різнопланові твори, виклики тому злочинному, підлому, мерзотному і каламутному, яке живе за кримінальними поняттями. Виклик тим, хто хоче побороти, принизити, знищити людей, які прагнуть жити за законами совісті, честі і моралі.

КРАСА І ЩИРІСТЬ ПОЧУТТІВ (інтимна лірика А. Душак)

Автор:

Білак Микола,
учень 11 класу
Сторожинецького районного ліцею

Науковий керівник:

Герасим'юк Р.А.,
вчитель української мови і літератури
Сторожинецького районного ліцею

А.К.Душак – творча й непересічна особистість. Її поетичний доробок ще не вивчений і не досліджений, тому робота Миколи має неабияку вартість, займе належне місце в світлиці поетеси (при ліцеї).

Робота поділена на частини і розділи: розділ I основної частини « По житті пройшла з любов'ю...» говорить про життєві дороги та творчий доробок поетеси. У розділі II «Щоб у любові неба досягти...» учень аналізує інтимну лірику Анни як один з кращих зразків поезії у 2-х збірках: «Любові стиглий колос», «Золотий вальс». III-ій розділ «У серці з болем протиріч люблю, надіюсь і чекаю!..» автор роботи дібрав ті, на його думку, доречні вірші, в яких яскравіше, ніж в інших, розкрито образ коханого... Розділ IV «Щире кохання мережить природа...» засвідчує розуміння Миколою ролі природи у розкритті краси і щирості почуттів.

Наукова робота читається легко, цікаво, бо авторка поезій писала щиро й без будь-якої фальші, то й учень попрацював на совість, старанно, з любов'ю. Робота присвячена 55 - річчю від дня народження А.К.Душак.

Керівник: Герасим'юк Родіка Аркадіївна, вчитель української мови і літератури Сторожинецького районного ліцею, кваліфікаційна категорія – «спеціаліст вищої категорії»

Анна Душак захоплює читача своєю щирістю, теплотою і любов'ю. Серед 8 – ми збірок – більшість віршів належить до інтимної лірики. В основній частині, в її 4-х розділах, розкрито біографічні факти поетеси, доля якої не поскупилася на фізичні болі, невимовні труднощі, важкі проблеми; проаналізовано твори про кохання взагалі (II р.), розкрито образ коханого в поезії (III р.), а також висвітлені асоціативні образи природи із красивими почуттями любові (IV р.).

Мета роботи: аналізуючи інтимну лірику А.Душак, краще дослідити ті почуття, які проймали зморену душу прикутої до ліжка жінки, довести багатство й щирість слова, його велику ціну для читача, зацікавити інших.

Завдання:

- перечитати та проаналізувати вірші двох збірок: «Любові стиглий колос», «Золотий вальс»;
- присвятити роботу 55-річчю від дня народження А.Душак і подарувати у світлицю її імені (при ліцеї).

ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ІМПРЕСІОНІСТИЧНОЇ ПРОЗИ МАЛОЇ ФОРМИ В УКРАЇНСЬКІЙ ТА РОСІЙСЬКІЙ ЛІТЕРАТУРІ КІНЦЯ XIX-ПОЧ. XX СТ.

(за творчістю М.М.Коцюбинського та А.П.Чехова)

Автор:

Шалайко Марія,
учениця 10 класу
Чернівецької гімназії № 2

Науковий керівник:

Аксьоненко Л.В.,
вчитель української мови і літератури
Чернівецької гімназії №2

Імпресіонізм — останній універсальний стиль в історії мистецтва. Він виник у живописі, але знайшов поширення і в літературі, критиці, музиці, скульптурі та інших видах мистецтва; зосереджується на індивідуальності, неповторності, душевній драмі кожного людського життя. Жанрове розмаїття є характерною ознакою імпресіоністичної течії за світоглядною, тематичною та естетичною спрямованістю. Провідними проблемами психологічної імпресіоністичної прози є проблеми свободи вибору, роздвоєння особистості, відчуження героя від власної соціальної функції, хвороблива трансформація його психології під впливом зовнішніх чинників тощо.

М.Коцюбинський одним із перших в українській літературі усвідомив потребу її реформаторства в напрямі модерної європейської літератури. Його вважають найвидатнішим стилістом української прози. Імпресіонізм письменника був об'єктивним мистецтвом, побудованим на точному відображенні відчуття, враження, спостереження. Як психолог Коцюбинський найчастіше писав про мистецьку роздвоєність, амбівалентність, висловлюючи свою письменницьку драму. Кожен персонаж індивідуальний до найтонших дрібниць. Принципово новою стала й система поезики: письменник наче переломлює все те, що він зображує, крізь призму внутрішніх переживань персонажів. Коцюбинський змальовує не стільки вчинки, поведінку героя, навколишній світ, скільки його враження про самого себе та цей світ.

Великий Сонцепоклонник, як ніхто в європейській літературі, умів підпорядковувати колір твору розкриттю внутрішнього світу героя або тим ідейно-художнім завданням, які він перед собою ставив. Щодо імпресіонізму А.П.Чехова, то він складався під впливом західноєвропейського натуралізму. Замість громіздкого, імпресіонізм у Чехова «летючий, влучний, мов стріла амазонки». Явища зберігають свої обриси, не деформуються суб'єктивізмом сприйняття. Його психологізм настроїв, не тяжіє до культу несвідомого, предмет переживання завжди ясний.

Логічний рух думки і зображувана реальність вуалюють вигадливими стежками, зображуючи не об'єктивний світ, а «зміст свідомості», відчуття й емоції.

ГУЦУЛЬЩИНА І БУКОВИНА В ЖИТТІ І ТВОРЧОСТІ

ВОЛОДИМИРА ВОЗНЮКА

Автор:

Попюк Іванна,
учениця 10 класу
Путильської гімназії

Наукові керівники:

Антофійчук В.І.,
д.філол.н. ЧНУ ім. Юрія Федьковича
Колежук Г.Я.,
вчитель української мови та літератури
Путильської гімназії

Путильщина... Чарівний, неповторний край, країна гірської казки, сповнена таємниць і загадок. Лише тут, у гуцульських горах, можна почути гомін віків, зачерпнути кришталевої джерельної води і напитися її, а в зелено-сріблястих водах Путилки й Черемоша скупатися і очистити не лише тіло, а й душу.

Тут черпали творчу наснагу видатні діячі українського народу. Ця благодатна земля дарувала світові Юрія Федьковича і Лук'яна Кобилицю, Данила Харав'юка і Ксенію Колотило, Марію Матіос і Володимира Вознюка...

Володимир Вознюк - знаний в Україні поет і прозаїк, літературознавець, культуролог, багаторічний директор Чернівецького музею Ольги Кобилянської. Син Карпат, які зростили його і викликали в ньому поетичний талант. Саме в рідному краї він навчився розуміти і слухати пісню бурхливого Черемоша, ніжну гру скрипки і голос трембіти, відчувати красу рідного слова і шанувати обряди, звичаї і традиції.

Глибоко душевна і високодуховна його лірика. Вона змушує нас ще і ще раз повернутися до свого коріння, до самих себе, до своїх праоснов, адже увібрала в себе любов до рідної буковинської землі, на якій народився поет, де сформувався як митець. Саме мальовнича карпатська природа входить в його поезію одухотвореною, органічно пов'язаною з життям людини

Творчість Володимира Вознюка досліджували Мирослав Лазарук, Роман Кудлик, Ярослав Вишиваний, однак питання Буковини і Гуцульщини у творчості митця вивчені недостатньо. Саме тому і стала темою нашого дослідження. До цього нас спонукала зустріч з нашим земляком у минулому році, яка відбулась у Путильській ЗОШ І-ІІІ ступенів.

Завдання дослідження:

- вивчення і систематизація матеріалів про творчість Володимира Вознюка;
- визначення ролі поезії у творчості митця;
- ідейно-художній аналіз поезій, присвячених Буковині та Гуцульщині;
- визначення ролі поетичної творчості В. Вознюка у розвитку буковинського літературного процесу.

Секція «Літературна творчість»

ДУШІ ЛЮДСЬКОЇ КУПОЛИ

Автор:

Івончак Настасія,
учениця 11 класу
Сторожинецького районного ліцею

Наукові керівники:

Маркуляк Л.В.,
к. філол. н., доцент ЧНУ імені Юрія Федьковича
Герасим'юк Р.А.,
вчитель української мови та літератури
Сторожинецького районного ліцею

У 2013 році вийшла друком моя перша збірка, до якої увійшло 12 поезій (Настасія Івончак. «Секрети юної душі». – Сторожинець: КП «Сторожинецька районна друкарня», 2013. – 15 с.). Цього року надрукована друга збірка поезій (Настасія Івончак. Душі людської куполи. – Сторожинець: КП «Сторожинецька районна друкарня», 2015. – 11 с.), до якої увійшли твори з першої збірки, а також нові.

Змінилися й жанри: крім ліричних творів, збірка містить нарис та триптих «Три соколи».

Тематика віршів: сім'я – своя мікродержава, у центрі – мама, навколо якої крутиться все і всі, шкільна юність – щаслива пора, життя – найбільший скарб, який треба нести обережно і з любов'ю.

Моя життєва позиція: все починається з любові, яка будує в серці духовні куполи.

*Сиділо вас в кімнаті двоє.
І свідки – стіни і шухляди,
Що гостя ця, раніш не знана,
Вовік зневажена людьми,
В душі у вас церков, що впали,
Святі відродить куполи.*

Пишу я тому, що тільки творчість і постійне самовдосконалення можуть принести людині неповторне відчуття того, що вона вповні виконує свій обов'язок на землі і живе повним життям.

ПІСНЯ – КРИЛА ДЛЯ ПОЛЬОТУ

Автор:

Стан Ангеліна,
учениця 11 класу
Комарівського НВК
Кельменецького району

Науковий керівник:

Костик В.В.,
к. філол. н., доцент
ЧНУ імені Юрія Федьковича

Українська народна пісня – дорогоцінне надбання й окраса нашого народу, нашої культури, вона набула слави у всьому світі, збагатила слов'янську і світову скарбницю народного поетичного фольклору. Українська пісенність творилася віками, вона охоплює весь багатогранний духовний світ нашого народу.

Українська пісня – це втілення духовної величі нашого народу, який зберіг свою безсмертну мову і йде з нею у майбутнє. Саме народна пісня відроджує в душах наших земляків любов до рідного слова й рідної землі.

Щаслива я, що народилася на такій багатій, чудовій, мальовничій землі – на нашій славній Україні. Тут жили мої діди і прадіди. Тут живуть мої батьки, тут корінь роду українського, що сягає давнини. А в піснях народних оспівані безмежні степи, зелені ліси і доли, високі блакитні небеса.

Пісня – це голос народу, це поетичний вияв його працелюбної вдачі, мрій і прагнень. Про це гарно писав Олександр Довженко: «Українська пісня – це геніальна поетична біографія українського народу. Це історія українського народу, народу-трудівника, народу-воїна, що цілі віки бився, як лев, за свою свободу. Українська пісня – це бездонна душа українського народу, це його слава». Зароджувалась вона в праці і забавах, у календарних обрядах наших предків.

Українські народні пісні захоплюють глибиною думки, щирістю, багатством почуттів і настроїв. Більшість із них є взірцем художньої поетичної довершеності, такої гармонії змісту і форми, яка під силу тільки колективному генієві народу. Чеський учений, відомий славіст П.Шафарик писав: «Українці дуже багаті, може найбагатші поміж усіма слов'янами, різнобарвними народними піснями. Вони не мудрують, не потіють, складаючи пісні; у них вони виростають самі, як квіти на полях зелених, і їх така кількість, якою не може похвалитися жоден народ у світі».

Народна пісня – це скарбниця людської культури, дорогоцінне надбання поетичної творчості народу. Сповнені вічно юної привабливості, велично звучать народні пісні над просторами рідного краю та линуть далеко за його межами.

СИМВОЛІЧНЕ ЗНАЧЕННЯ МАЛЬВИ В УКРАЇНСЬКИХ НАРОДНОПІСЕННИХ ТВОРАХ

Автор:

Парасків Анастасія,
учениця 10 класу
Чернівецького ліцею № 2

Науковий керівник:

Білінська М.І.,
вчитель української мови і літератури
Чернівецького ліцею № 2

*Мальви, мальви, наче сонце-цвіт,
Мов любові молоді заграви,
Своїм жаром кригу розтопів
У серцях байдужих і лукавих.*

Народна творчість

Українські пісні – одне з найцінніших духовних скарбів нашого народу, відомі всьому світові. «І в суспільстві, і в науці вони мають вироблену славу. Це одне з найцінніших наших надбань нашої гордості». – писав І.Я. Франко у передмові до монументальної праці «Студії над українськими народними піснями».

Народна лірика найпоширеніша і найбільш значна в світі серед усіх видів народної пісенної творчості. Пісенність України – це високе поетичне мистецтво, неперевершене в своїй правдивості, простоті, безпосередності й глибині почуттів. І ця думка є однією з домінуючих в оцінках та характеристиках української народної поезії.

Однією зі складових духовних потреб є повернення традицій, пов'язаних із квітами. Чорнобривці нагадують про найдорожчий образ матері, сині левкої вилися по тину, ніби віталися з подорожніми, мальви навшпиньки тягнулися аж до стріхи. Люди вважали квіти своїми оберегами. Вони постійні супутники нашого життя: яскравіють на вишитих рушниках, скатертинах, ними розмальовували стіни оселі, піч, посуд. Засушені квіти клали за образи як обереги, з них виготовляли різні напої, ліки, відвари.

Квіти на нашому національному одязі - плахті й корсетці – символізують доброту та щедрість душі. А мальви на рукавах сорочки оберігають людину від хвороб і злого ока.

Доцільність дослідження полягає в тому, що назріла нагальна потреба відродити і зберегти втрачені звичаї і традиції українського народу, пов'язані з мальвою, і передати надбання наших предків майбутнім поколінням. Існує глибока внутрішня потреба йти на побачення з нею, милуватися вишуканістю форми, ніжністю пелюсток мальвиних квітів, п'янким їхнім ароматом.

Українці, маючи творчу натуру і романтичне серце, придумували найрізноманітніші історії, пов'язані з появою мальв. Одну з них ми виявили в мешканки села Чорнівка Новоселицького району Чернівецької області Атаманюк Вікторії Петрівни.

Секція «Мистецтвознавство»

ЗНАКОВО-СИМВОЛІЧНЕ ОРНАМЕНТАЛЬНЕ ПИСЬМО БУКОВИНСЬКИХ РУШНИКІВ-ПЕРЕМІТОК

Автор:

Пушкаренко Юлія,
учениця 11 класу
Чернівецької гімназії № 2

Наукові керівники:

Шкрібляк М.М.,
заслужений діяч мистецтв України
Руміга М.Д.,
вчитель української мови та літератури

Мета даної роботи – визначити особливості знаково-символічного орнаментального письма буковинських рушників-переміток за допомогою колекції заслуженого діяча мистецтв України – Шкрібляка М. М. Основні завдання роботи – простежити історію побутування українських наміток; охарактеризувати своєрідність знаків і символів, які були традиційними для певної території; визначити та розподілити побутування рушників-переміток за їхніми орнаментальними особливостями.

Деяких аспектів дослідження рушників-переміток та знаково-символічного письма торкалися О.Олійник, Є. Антонова, Л. Бебешко... Дана проблема в українській культурі ґрунтовно не досліджувалася, чим і зумовлена актуальність роботи.

У роботі виділено класифікацію рушників-переміток за основною орнаментальною композицією, створена таблиця за локальними особливостями орнаментики таких виробів, порівняльна таблиця між оригінальними перемітками та виготовленою власноруч міні-наміткою, а також інтерв'ю з дослідником та власником великої колекції таких рушників Шкрібляком М.М.

Як висновок зауважимо, що в орнаменті буковинських наміток переважав білий колір, що є, на наш погляд, домінантою порівняно з іншими етнічними територіями. Також спостерігаємо велику перевагу геометричного та рослинного орнаменту над зооморфним чи антропоморфним мотивом. Слід зазначити, що рушники-перемітки перестали виготовлятися від початку Другої світової війни. Перемітки виконувались технікою бурунчукового ткацтва, що практично сучасна людина повторити не може. Тому на часі постає проблема збереження та відтворення композицій рушників-переміток, вивчення орнаментальних тенденцій та призначення.

СИРНА ПЛАСТИКА ГУЦУЛЬЩИНИ – СПРАВЖНІЙ ВИТВІР ВИСОКОЇ МАЙСТЕРНОСТІ ГУЦУЛІВ

Автор:

Генцар Анастасія,
учениця 11 класу
Путильської гімназії

Наукові керівники:

Антофійчук В.І.,
д.філол.н. ЧНУ ім. Юрія Федьковича
Колежук Г.Я.,
вчитель української мови та літератури
Путильської гімназії

Гуцульщина – неповторний дивосвіт, один з найчарівніших куточків нашої України, край струнких смерек та дзвінких потоків, високих полонин, де буйно гуляють вітри, та правічних борів. Край, щедрий на гостинність, людське добро, таланти, природно – заповідні місця, історичні та культурні пам'ятки, туристичні стежки зелених гір Карпат.

До сьогодні тут збережена багата і самобутня духовна культура, неповторні обряди, традиції і звичаї. Та найбільшою окрасою Гуцульщини є працювані, вільнолюбиві і горді горяни – гуцули, які у серцях і душах бережуть любов і повагу до предків, мають свій побут, говірку, люблять край, в якому народились і живуть. Це земля рукотворних див – різьблених, витканих, вишитих, виліплених, виписаних, створених народними майстрами, дарує людям часточку щедрої Божої краси, перелитої, перевтіленої, осмисленої на килимах і ліжниках, на сорочках і рушниках, скринях і тарелях, у топірцях і горщиках, запасках і кептарях, у кошиках і сирних кониках, баранчиках, оленях, курочках і півниках.

Історія гуцульських ремесел нині ґрунтовно висвітлена у багатьох фундаментальних дослідженнях, в мистецьких виданнях, газетних і журнальних статтях. Глибоко і рівнобічно вивчені художні тканини Гуцульщини, різьба, бондарство, гончарство. Здійснено цікаві наукові дослідження килимарства і ліжникарства.

Однак, на наше глибоке переконання, такий вид народної творчості, як сирна пластика, досліджено ще недостатньо, хоч він має давню традицію і продовжує розвиватися у наш час.

Сирна пластика – це оригінальний вид українського народного мистецтва, характерний тільки для Карпат. Іграшка з сиру до нинішніх днів зберігає свою давню символіку, залишається культово-магічним атрибутом, оберегом та особливо зачаровує, бо повертає кожного, хто на неї дивиться, у неповторні дні дитинства.

«Коники або баранчики із сиру» – так назагал називають унікальне в Європі ремесло, яке поєднує в собі кулінарію, мистецтво і бізнес.

ЧОРНОЛОЩЕНА КЕРАМІКА СЕЛА КОБОЛЧИН СОКИРЯНСЬКОГО РАЙОНУ ЧЕРНІВЕЦЬКОЇ ОБЛАСТІ

Автор:

Мазур Тамара,
учениця 9 класу
Коболчинського ЗНЗ
Сокирянського району

Науковий керівник:

Савчук Г.І.,
вчитель українознавства
Коболчинського ЗНЗ Сокирянського району

Українська димлена кераміка є давньою галуззю і складовою вітчизняного декоративно-прикладного мистецтва. Історичний шлях української димленої кераміки з притаманною йому своєрідністю й неповторністю охоплює кілька тисячоліть. За час існування димленої кераміки на теренах України виробилися і вкорінилися місцеві традиції, що дозволяє вважати її українською за суттю, а не лише географічно локалізованою.

Упродовж розвитку димлені вироби були народними за видами форм і орнаментальних мотивів, естетичними цінностями і соціальним статусом виробників та споживачів, оскільки задовольняли повсякденні потреби простого люду.

На Буковині здавна було поширене гончарне виробництво, кульмінація розвитку якого припадає на ХІХ-поч.. ХХ ст. Тут існувало чимало осередків, де виготовляли ужитковий посуд та архітектурну кераміку.

У кожному з центрів виробництва кераміки під впливом історичних, соціальних, культурних факторів та місцевих традицій виробилися і вкорінилися локальні риси, котрі виявляються у розумінні матеріалу, форми, пропорцій та оригінальності декоративних рішень.

Традиційне виготовлення керамічних виробів на Буковині дуже давнє, воно тягнеться ще з часів кількох культур, залишки яких зафіксовано на теренах нашого краю (зарубинецької, трипільської, черняхівської тощо). Окрім того, сучасні майстри, котрі не полишили цього ремесла й сьогодні, виготовляють чимало, скажемо так, «експериментальних» виробів, які мають спільні елементи з керамічними, що майструють на Косівщині, в Опішні чи на Львівщині. Таким чином, у нас є всі підстави вважати, що технологія і техніка виготовлення коболчинської кераміки «вписується» у загальноукраїнський контекст. Особливо вагомий внесок у дослідження традиції коболчинського гончарства зробив відомий гончар, заслужений працівник культури України Іван Іванович Гончар. Зібравши колосальний науковий матеріал та колекцію старовинних і сучасних виробів, відкрив музей. Колекція не має собі рівних щодо кількості, різноманітності зразків та форм виробів.

Серед найхарактерніших рис коболчинської кераміки можна виділити такі, як виробництво теракотового і димленого посуду з чіткими вінцями, а також наявність нескладної системи геометричного декору.

ВЕЛИЧ І КРАСА ТАЛАНТУ ФЕДОРА ТРУША

Автор:

Григорчук Софія,
учениця 10 класу
Глибоцького ліцею

Науковий керівник:

Димчук Т.М.,
вчитель української мови і літератури
Глибоцького ліцею

Науково-дослідницька робота присвячена творчості глибочанина Федора Михайловича Труша – живописця, художника-монументаліста, майстра-різьбяр. Новизна й актуальність дослідження полягає в тому, що вперше зроблено спробу розповісти про талановитого митця нашого краю; вивчити, описати, проаналізувати його різьблені вироби, твори живопису, монументальне малярство та іконопис.

Основною метою та завданням роботи є розкрити головні риси характеру творчої особистості, його життєві орієнтири і духовні пріоритети; проаналізувати багатогранність його таланту, національну самобутність, новаторський авторський стиль у творчій манері майстра та техніці виконання виробів; укласти альбом і визначити художню цінність мистецьких творів, а також їхнє значення для митців, мистецтвознавців та науковців.

Науково-дослідницька робота має практичну значущість у суспільному житті та навчально-виховному процесі. Матеріали роботи успішно можна використовувати на уроках українознавства, історії, образотворчого мистецтва, художньої культури, в місцевих краєзнавчих музеях та бібліотеках.

Таким чином, народне мистецтво Буковини - це цілий поетичний світ, віддзеркалення душі народу, його світобачення, мрій і сподівань, поєднання земних реалій з багатою фантазією. Роботи Федора Михайловича Труша свідчать про високу художню культуру обробки дерева, цілісність стилю, глибину орнаментальних композицій. Майстер уміло використовує різні види різьби, вдало поєднує їх, посилюючи декоративний ефект виробу, підкреслюючи вишуканість форми. Використання різних порід дерева дає можливість автору збагатити колірну гаму виробів, значно розширити «живописні» можливості різьблення по дереву. Роботи майстра традиційні за формою й нові за змістом, в них виявляється глибоке розуміння зв'язку декоративного мистецтва з народними традиціями. Такі талановиті майстри Глибоччини, як Федір Михайлович Труш, потребують залучення до різноманітних виставок, заходів державного та міжнародного рівня.

Секція «Фольклористика»

ЗВИЧАЇ І ОБРЯДИ ЖИТЕЛІВ ПУТИЛЬСЬКОГО РАЙОНУ ЧЕРНІВЕЦЬКОЇ ОБЛАСТІ ПОВ'ЯЗАНІ ІЗ НАРОДЖЕННЯМ ДИТИНИ

Автор:

Нестерюк Аліна,
учениця 10 класу
Путильської гімназії

Наукові керівники:

Костик Л.Б.,
к.ф.н., доцент ЧНУ ім. Юрія Федьковича
Колежук Г.Я.,
вчитель української мови та літератури
Путильської гімназії

Невід'ємною частиною обрядово-звичаєвої сфери є комплекс сімейної обрядовості гуцулів. Як усе живе в природі, так і людина підпорядкована природному циклу існування, а циклічність людського життя передбачає такі вузлові події: формування шлюбу та сім'ї, народження дитини і припинення життя – смерть. У відповідності з природним циклом існування людини протягом багатівікового сімейно-общинного життя сформувався комплекс сімейної обрядовості горян Путильщини.

У сімейних обрядах гуцулів сплелися воедино різноманітні символи, замовляння, що виникли протягом різних історичних епох. Необхідно відзначити, що чимало сімейних обрядів мають магічний зміст, адже саме шляхом магічних дій горяни прагнули забезпечити сімейний добробут, статки і щасливе життя. І, разом з тим, таким чином гуцули намагалися захистити себе і свою родину від злих сил.

Сімейна обрядовість – це своєрідна інформація суспільства про ту чи іншу подію в житті сім'ї і, разом з тим, особлива форма її функціонування в суспільстві. Сімейні обряди – це закріплені традиціями суспільні звичаї й урочистості, що супроводжують і знаменують народження людини, утворення нової сім'ї та відхід людини з цього світу.

Велике таїнство містить у собі народження дитини і все, що пов'язане з нею: гуцульські народні звичаї, обряди і традиції.

ВЕСІЛЬНА ОБРЯДОВІСТЬ ПУТИЛЬЩИНИ

Автор:

Маковійчук Марія,
учениця 11 класу
Путильської гімназії

Наукові керівники:

Костик В.В.,
к.ф.н., доцент ЧНУ ім. Юрія Федьковича
Колежук Г.Я.,
вчитель української мови та літератури
Путильської гімназії

Обряд створення нової сім'ї традиційно зберіг до наших днів майже у незмінному вигляді звичаї наших далеких предків і загалом майже однаковий для всієї Гуцульщини. Починаючи з початку ХХ століття, весільна драма розвивається по лінії дальшого спрощення і втрати деяких звичаїв та ритуалів на всіх етапах весілля.

Цікавим є вивчення цього феномену з наукової та історичної точки зору, так як народні звичаї, обряди і традиції увібрали в себе все багатоманіття ідей, що шанувалися в різні епохи, хоча їх і не можна вважати своєрідним музеєм, в якому ці ідеї зберігаються. Багато вчених, дослідників матеріальної і духовної культури Гуцульщини приділяли увагу феномену гуцульського весілля.

Путильщина – справжня колиска Гуцульщини, край зеленооких гір, дзюркітливих потічків, голосистої трембіти, майстрів декоративно-прикладного мистецтва. Гуцули споконвіку були самобутнім, талановитим і співучим народом. Свідченням цього є неповторні коломийки, запальні танці, самобутні мелодії скрипок і цимбалів, сопілок і флюя, дрімб і трембіт.

Гуцульські весілля напрочуд самобутні, багаті на розмаїття пісень, цікаві й емоційні сцени діалогів, вірувань, приповідок.

З давніх-давен місцеві жителі Путильщини бережно ставляться до спадщини своїх попередників, шанують їх обряди, звичаї і традиції, передають набутий життєвий досвід прийдешнім поколінням.

Сьогодні, як ніколи, варто торкатися витоків гуцульського мистецтва, адже воно позитивно впливає на зростання національної самосвідомості громадян, підвищення їх інтересу до витоків традиційної гуцульської культури.

Вивчення даного феномену необхідно здійснювати з наукової та історичної точки зору, так як народні звичаї, обряди і традиції увібрали в себе все багатоманіття ідей різних епох.

Зразком справжньої гуцульської весільної обрядовості є організація та проведення жителями Путильщини гуцульського весілля. Цей обряд зберігся в даній місцевості і донині, хоча протягом останніх сімдесяти-вісімдесяти років він зазнав певних змін, однак зберіг усі свої основні ознаки, тому є об'єктом дослідження вчених-українознавців.

СИМВОЛІКА УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО ВЕСІЛЬНОГО ОДЯГУ

Автор:

Глашук Марина,
учениця 10 класу
Колінковецького ЗНЗ
Хотинського району

Науковий керівник:

Костик В.В.,
к.ф.н., доцент
ЧНУ ім. Юрія Федьковича

Український весільний народний одяг є одним із символів українства, складовою, без якої немислима національна ідентичність українського народу.

Мета і завдання дослідження:

- вивчити національні особливості українського народного вбрання і весільного костюма зокрема;
- дослідити динаміку розвитку елементів комплексу українського народного одягу;
- виявити особливості регіональної специфіки народного одягу (на матеріалі села Топорівці Новоселицького району Чернівецької області).

Об'єктом дослідження є символіка весільного народного одягу мешканців села Топорівці Новоселицького району Чернівецької області.

Предметом дослідження є комплекси національного буковинського одягу, що побутували наприкінці ХІХ і в першій половині ХХ ст.

Актуальність теми полягає в тому, що дослідження комплексів буковинського народного костюма проводилися спорадично, хоча з цієї теми є цілий ряд значущих наукових праць, але менше уваги приділялося особливостям елементів народного костюма Буковини. У цьому відношенні буковинський край надзвичайно багатий, окрім того, значно менше зверталася увага на символіку весільних атрибутів, костюмів тощо. З огляду на це дана тема є надзвичайно актуальною.

Новизна роботи. Уперше в учнівській науковій роботі всебічно розглядається символіка буковинського національного весільного костюма. Окрім того, значна увага зосереджується на використанні найважливішого атрибута молодої і молодого – весільного віночка і квітки. У результаті проведення пошукової роботи вдалося віднайти і реконструювати цінні зразки весільних віночків і квіток, що використовувалися у першій половині ХХ ст. на теренах Буковини.

Отже, при вивченні символіки національного весільного одягу слід обов'язково простежувати спадкоємність явищ духовної і матеріальної культур від найдавніших часів до наших днів, що зберігається не лише в пам'ятках одягу, а й в літературних джерелах, фотоілюстративних матеріалах, спогадах старожилів. Наш громадянський обов'язок – задіяти цей потенціал у державотворенні, у формуванні національної самосвідомості громадян нової України.

Секція «Світова література»

ЖІНКА В ЖИТТІ І ТВОРЧОСТІ ПАУЛЯ ЦЕЛАНА

Автор:

Лісова Марина,
учениця 10 класу
Чернівецької гімназії № 2

Наукові керівники:

Бабух Р.І.,
учитель української мови і літератури
Шкварчук С.С.,
філ. н., доцент ЧНУ ім.Ю.Федьковича

Жінка займає визначне місце не тільки в суспільному і політичному житті, але й в літературі. У творчості Пауля Целана також є багато взірців осмислення образу Жінки. Але ця тема поки що майже не вивчена дослідниками.

Мета дослідження: вияв особливостей відображення жіночої тематики у творчості Пауля Целана; розкриття ролі конкретних постатей жінок у формуванні Целана як особистості і як поета.

Першою жінкою, яка мала визначальний вплив на особистість Пауля Целана і становлення його як літератора, була мати поета Фридеріка Анчель. Він зобов'язаний їй мовою (німецькою!) і стилем, любов'ю до книги і літератури, тонким літературним смаком, широким і багатим літературним кругозором. Образ матері в поезії П.Целана є одним з найсильніших і таким, до якого поет часто звертався, згадуючи своє щасливе дитинство, втрачену назавжди батьківщину, пережиту трагедію Голокосту (поезії «Потойбіч», «Зима», «Чорні сніжинки», «Осокорє, ти в п'їтьмі сивієш...» та ін.).

Найважливішими посталями коханих жінок, які ознаменували собою основні віхи життя поета, були Рут Крафт, Інгеборг Бахман, Жизель Лестранж та Ілана Шмуелі. Рут Крафт був присвячений «квітковий цикл» перших зрілих поезій Целана. З Інгеборг Бахман інтимний і творчий діалог тривав усе життя, переливаючись із поезій у листи, із листів у рідкісні душевні бесіди й знову у твори обох митців. Жизель Лестранж стала дружиною, матір'ю сина й ангелом-охоронцем Целана і його творчої спадщини. Ілана Шмуелі – «лебединою піснею» поета, чи не єдиною, кому він відкрив своє відчуття внутрішньої руйнації і близького життєвого фіналу.

Образ жінки у поезії Пауля Целана займає одне з центральних місць, пов'язуючись з такими сповненими сакрального символізму образами як волосся, квіти, серце, око. Натхненний коханням і стражденний непереборним почуттям самотності поет оспівав через Жінку (Ноемі, Рут, Маріам, Маріанну, Суламїт) культуру свого народу, його життя і трагедію, благодатну природу Божества і суперечливу природу Людини.

ЖАНР ФЕНТЕЗИ І СУЧАСНА ЛІТЕРАТУРА

Автор:

Стефанчук Ольга,
учениця 10 класу
НВК «Берегометська гімназія»
Вижницького району

Науковий керівник:

Мойсюк Л.І.,
вчитель світової літератури
НВК «Берегометська гімназія»

Як окремий вид літератури фентезі почав формуватися на рубежі ХІХ–ХХ ст. Головні джерела роману – французька казка, скандинавський і кельтський фольклор. Батьками-засновниками фентезі вважаються дві групи авторів, яких за своїм походженням поділяють на американську і британську школи. Американську групу складають Роберт Ірвін Говард, Кларк Ештон Сміт і Говард Філіп Лавкрафт. Найзначнішими фігурами з них є Роберт Говард і Джон Толкін.

Основною проблемою при дослідженні жанру фентезі є його багатоаспектність, неможливість чітко визначити тематичні межі, а також своєрідний перехід міфологічної й онтологічної прози до фентезі. Складність

Часто, люди плутають жанр фентезі з науково-фантастичним романом. Якщо в науковій фантастиці ми маємо справу з єдиним науково-обґрунтованим посиленням, то в фентезі фантастичних допущень може бути скільки завгодно: в цьому світі все можливо – боги, демони, добрі і злі чаклуни. Герой приречений здійснювати квест (від англ. Quest – «шлях», «пошук»), що значить не стільки переміщення в просторі з призначеною ціллю, скільки шлях душі в пошуках свого «Я» в просторі і набуття внутрішньої гармонії. Вони пишуться з різними цілями: фентезі з метою занурення у псевдоміфологічний світ, щоб відродити духовне начало людини; науково-фантастичний роман часто має на меті відверто дидактичні завдання виховання людини.

Людина у сучасному суспільстві абсолютно беззахисна. Життя, повне насильства, війн, соціальної невлаштованості, озлобленості, відвертає підлітків від читання реалістичної літератури. Їм потрібний романтичний герой, адже романтизм – це особливий настрій душі.

Отже, серед усіх літературних жанрів саме фентезі найшвидше розвивається, освоюючи нові території і привертаючи все більше читачів. Саме фентезі має найбільший художній потенціал – в цьому жанрі можливо описати все, що тільки заманеться, створити будь-яку реальність, комбінуючи вже відомі реалії з вигаданим. Фентезі підказує можливі варіанти виходу з «глухого кута», описує інші шляхи розвитку суспільства, інші моделі поведінки, інше ставлення до навколишнього світу, перетворюється на потенційну зброю, стає жанром, який більше за інші жанри в теперішній ситуації може впливати на людей будь-якого віку, зберігає в собі наші цінності, дозволяючи доторкнутися до них і згадати, які ми багаті.

ОСОБЛИВОСТІ ПОЕТИКИ НОВЕЛІСТИКИ О' ГЕНРІ В КОНТЕКСТІ МАЛОЇ ПРОЗИ УКРАЇНСЬКИХ ПИСЬМЕННИКІВ 20-Х РОКІВ ХХ СТ.

Автор:

Діордійчук Катерина,
учениця 11 класу
Клішковецької гімназії
Хотинського району

Науковий керівник:

Боднар Н.С.,
учитель світової літератури
Клішковецької гімназії

Актуальність досліджуваної теми полягає в її новизні; у спробі вивчити, усвідомити й осмислити своєрідність художньої спадщини О'Генрі. В українському літературному контексті творчість О'Генрі стала предметом спеціального дослідження, у якому розкривається специфіка рецепції творчого доробку американського митця українським письменством: Остапом Вишнею, О.Слісаренком, В.Підмогильним, А.Любченком. У нашій роботі досліджуються особистості поетики новелістики майстра малої прози американської літератури О' Генрі в контексті В.Підмогильного, А.Любченка.

Мета науково-дослідницької роботи:

- дослідити художній стиль американського письменника - новеліста О' Генрі в контексті побудови новели, оригінальності створення образів;

- відстежити типологічні збіги та відмінності у творчій спадщині американського новеліста та українських прозаїків 20-х років ХХ ст.; розкрити ідейно-естетичні принципи новелістики О' Генрі, В.Підмогильного, А.Любченка.

Поставлена мета передбачає розв'язання таких завдань:

- окреслити своєрідність модерністської новели перших десятиліть ХХ ст. в українській та американській літературі;
- визначити специфіку аналогій моделі «людина – місто»;
- описати критерії буття «маленької людини» у світі хаосу і трагедії.

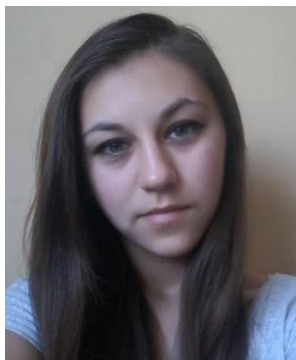
Об'єкт і предмет дослідження: факти біографії О' Генрі, В.Підмогильного, А.Любченка, новели О' Генрі, окремі твори В.Підмогильного, А.Любченка та літературно-критичні праці з цієї теми.

Характеристика роботи: робота містить теоретичні дослідження, спрямовані на вивчення особливості новелістики О' Генрі, творчої манери творення образів, сюжетних ліній у контексті поетики малої прози В.Підмогильного, А.Любченка. Значне місце в роботі відведено дослідженню тематики новел, специфіки гумору, образу «маленьких американців» у новелах О' Генрі та аналізу глибокого психологізму, внутрішньої боротьби людини, трагічності її існування в новелах В.Підмогильного та А.Любченка. Поряд з цим розглянуто оригінальність подвійної розв'язки в новелах О' Генрі та принцип галюцинаторного реалізму в творах В.Підмогильного; романтику вітаїзму А.Любченка.

ВІДДІЛЕННЯ ХІМІЇ ТА БІОЛОГІЇ

Секція «Валеологія»

РОЛЬ БЛОКАДИ МОНООКСИДУ НІТРОГЕНУ В ХРОНОРИТМІЧНІЙ ОРГАНІЗАЦІЇ ІОНОРЕГУЛЮВАЛЬНОЇ ФУНКЦІЇ НИРОК ЗА УМОВ ГІПОФУНКЦІЇ ШИШКОПОДІБНОЇ ЗАЛОЗИ

Автор:

Артюхова Лілія,
учениця 11 класу
Давидівської ЗОШ Сторожинецького району

Науковий керівник:

Семененко С.Б.,
к.б.н., асистент кафедри фізіології
імені Я.Д. Кіршенבלата
Буковинського державного медичного університету

Одним із найбільш перспективних напрямків, що роблять істотний внесок у вирішення актуальних проблем сучасної нефрології, є дослідження іонорегулювальної функції нирок, зокрема, участь у ній монооксиду нітрогену.

Метою нашого дослідження було з'ясувати роль блокади монооксиду нітрогену (NO) в хроноритмічній організації іонорегулювальної функції нирок за умов гіпофункції шишкоподібної залози (ШЗ).

Досліди провели на 72 статевозрілих нелінійних самцях білих щурів масою 0,15-0,18кг. Тварин утримували в умовах віварію при сталій температурі та вологості повітря на стандартному харчовому раціоні. Контрольну групу склали тварини (n=36), які перебували за умов звичайного світлового режиму (12.00С:12.00Т) упродовж семи діб. Досліджувану групу склали тварини (n=36), які перебували за умов постійного освітлення (12.00С:12.00С) упродовж семи діб і яким вводили N-нітро-L-аргінін (L-NNA) в дозі 20 мг/кг упродовж 7-ми діб. На 8-у добу тваринам проводили 5% водне навантаження підігрітою до кімнатної температури водогінною водою і досліджували параметри іонорегулювальної функції нирок. Експерименти проводили з 4-годинним інтервалом упродовж доби. Результати обробляли статистично методом "Косинор-аналізу", а також параметричними методами варіаційної статистики.

За умов уведення блокатора NO відбулося підвищення натрійурезу та натрійемії, зниження реабсорбції цього катіона з порушенням фазової структури ритмів відносно контролю, підвищення мезору ритмів натрій/калієвого коефіцієнту, зниження середньодобового рівня ритму кліренсу безнатрієвої води щодо інших груп спостереження.

Секція «Зоологія, ботаніка»

БІОЛОГІЯ РОЗМНОЖЕННЯ ГОРЛИЦІ КІЛЬЧАСТОЇ ЗАХІДНОЇ В УМОВАХ ДОМАШНЬОГО УТРИМУВАННЯ

Автор:

Самараш Альона,
учениця 9 класу
Білоусівського НВК Сокирянського району

Наукові керівники:

Дорофей М.С.,
методист, вчитель біології, Білоусівського НВК
Хлус Л.М.,
к.б.н., доцент Інституту біології, хімії та біоресурсів при
ЧНУ імені Ю.Федьковича

Мета роботи – дослідження розмноження горлиці кільчастої західної в умовах домашнього утримання. Актуальність теми полягає у дослідженні біології розмноження даного виду в умовах домашнього утримання, оскільки у природних умовах вони живуть і розмножуються в незручних для спостереження місцях. Основні завдання роботи – вивчити літературні джерела щодо обраної теми, дослідити можливості розмноження горлиці кільчастої в домашніх умовах, здійснити фенологічні спостереження за ростом і розвитком пташенят, проаналізувати результати досліджень.

В ході експерименту нами було виявлено, що за час насиджування яєць маса зменшується в середньому по 100 мг за добу. Пташенята вилуплюються на 16-й день. З моменту народження по 7-й день молоді пташенята ростуть досить швидко, маса їх тіла збільшується в 6.2-7.6 рази. Вага тіла протягом другого тижня зростає в 1.55-1.69 рази. Темп росту пташенят на протязі третього тижня різко сповільнюється, зростаючи лише в 1.11-1.24 рази. Перехід пташенят на самостійне живлення викликає у молодих особин ще більше сповільнення росту, вага зростає в 1.08-1.23 рази. впродовж п'ятого тижня маса тіла збільшується в 1.03-1.10 рази.

Горлиці добре виживають у неволі, легко звикають до нових умов, не бояться людей, особливо тих, хто з ними працює, добре розмножуються в невеликих вольєрах у всі пори року. При добрих умовах утримання пара горлиць за один рік дає 7-8 цілком здорових виводків. Статевозрілими горлиці стають у віці 8.5-9 місяців. На виведення однієї генерації витрачається в середньому 48-50 днів. Періоди між кладками яєць у горлиць різного віку варіюють від 36 до 53 діб.

РАРИТЕТНИЙ КОМПОНЕНТ ФЛОРИ БУКОВИНСЬКИХ КАРПАТ (ТАКСОНОМІЧНИЙ, ХОРОЛОГІЧНИЙ, БІОМОРФОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ ТА ОХОРОНА)

Автор:

Майданська Юлія,
учениця 10 класу
КЗ «Селятинська загальноосвітня
школа-інтернат I-III ступенів»

Наукові керівники:

Решетюк О.В.,
к.б.н., доцент Інституту біології, хімії
та біоресурсів при ЧНУ імені Ю.Федьковича
Заєць І.І.,
вчитель біології

Метою нашої роботи було: з'ясувати таксономічний склад раритетних видів у флорі Буковинських Карпат, проаналізувати біоморфологічні та екологічні особливості, визначити їх поширення та забезпечення охороною.

Актуальність обраної теми полягає в тому, що досліджуваний регіон є одним із найбагатших у флористичному відношенні центрів біорізноманіття, він має значну кількість ендеміків та реліктів і може стати в подальшому резерватом збереження дикої природи.

Завдання нашої роботи були: зробити таксономічний аналіз рідкісних видів у флорі Буковинських Карпат; з'ясувати сучасний стан поширення видів; дослідити їх біоморфологічні та екологічні особливості; встановити забезпечення видів охороною.

У роботі представлені результати аналізу рідкісних видів рослин з території досліджень, визначений їх таксономічний склад та поширення, природоохоронний статус, наукове значення та причини зміни чисельності, проведений біоекологічний аналіз та охоплення охороною.

Цінність роботи полягає в тому, що проведені дослідження дозволяють обґрунтувати потребу у проведенні подальших природоохоронних заходів.

РЕКРЕАЦІЙНЕ НАВАНТАЖЕННЯ НА ТУРИСТИЧНІ МАРШРУТИ
НА ТЕРИТОРІЇ НПП «ВИЖНИЦЬКИЙ»
(на прикладі маршрутів «Від краю до краю» та «Кам'яне кільце парку»)

Автор:

Грабовський Дмитро,
учень 9 класу
НВК «Берегометська гімназія»
Вижницького району

Наукові керівники:

Граб Л.І.,
науковий співробітник з відділу науки НПП
«Вижницький»
Граб В.Д.,
вчитель біології та екології,
НВК «Берегометська гімназія»

Антропогенний вплив на екосистеми НПП «Вижницький» характеризується швидким зростанням рекреаційного навантаження, в тому числі у вигляді туризму. Головним тур продуктом Буковини є гори Карпати зі своїм природно-рекреаційним та історико-культурним потенціалом. В області існують ідеальні умови для інтенсивного розвитку таких видів туризму, як сільський (зелений), екскурсійний, пішохідний, водний, кінний, лижний, велосипедний, автомобільний. Особливе місце належить природнім національним паркам (НПП), які належать до особливих природних територій із мало порушеними природними комплексами та унікальними природними об'єктами. Це досить великі площі, де охорона природи поєднується з відпочинком людей у мало змінених природних умовах. Найбільш представницьким є Національний природний парк «Вижницький». Антропогенний вплив на екосистеми НПП «Вижницький» характеризується швидким зростанням рекреаційного навантаження, в тому числі у вигляді туризму.

Об'єктом нашого дослідження став еколого-пізнавальний маршрут «Від краю до краю» та «Кам'яне кільце парку», які постійно перебувають під безперервним антропогенним навантаженням. Дослідження рекреаційного навантаження на досліджувані об'єкт проводилась протягом сезону (весна, літо, осінь). Можна говорити про те що з покращенням погодних умов та підвищенням температури повітря, рекреаційне навантаження на територію досліджуваного об'єкта зростає.

Секція «Загальна біологія»

ТРОФІЧНІ ЗВ'ЯЗКИ ПАВУКІВ, ЩО НАСЕЛЯЮТЬ ПРИМІЩЕННЯ РІЗНОГО ПРИЗНАЧЕННЯ СМТ. ГЛИБОКА ЧЕРНІВЕЦЬКОЇ ОБЛАСТІ

Автор:

Славута Богдан,
учень 11 класу
Глибоцького ліцею

Наукові керівники:

Федоряк М.М.,
д.б.н., професор Інституту біології, хімії та біоресурсів
при ЧНУ імені Ю. Федьковича
Гаврилюк Н.І.,
вчитель біології Глибоцького ліцею

Мета роботи – проаналізувати трофічні зв'язки павуків у приміщеннях різного призначення смт. Глибока Чернівецької області і виявити механізми, які дозволяють павукам успішно існувати в таких своєрідних місцезнаходженнях, як приміщення.

Завдання: визначити видовий склад і структуру досліджених аранеокомплексів; дослідити трофічні зв'язки в досліджених зооценозах; встановити співвідношення між павуками та їх жертвами; з'ясувати медичне значення жертв павуків приміщень різного призначення смт. Глибока Чернівецької області; виявити деякі трофічні показники *Pholcus phalangioides* (Fuesslin, 1775) як домінуючого виду досліджених аранеокомплексів.

Широке поширення і велика чисельність представників ряду Araneae в приміщеннях різного типу обумовлює їх значимість і перспективність як регуляторів чисельності різних комах, в тому числі таких, що мають епідеміологічне та медичне значення.

Встановлено, що серед жертв синантропних павуків зустрічаються представники класів Malacostraca, Chilopoda, Diplopoda, Arachnida та Insecta. Найбільшу частку у складі жертв становлять комахи ряду Diptera (37,0 % у житлових та 40% у приміщеннях для утримання свійських тварин) та ряду Coleoptera (17,4 % та 23,9% відповідно).

Досліджено, що співвідношення між довжиною тіла павука та його жертви в середньому становить 0,91, що важливо враховувати при використанні павуків як агентів біологічної боротьби з синантропними членистоногими.

Вважаємо доцільним апробувати *Pholcus phalangioides* (Fuesslin, 1775) у боротьбі з небезпечними синантропними членистоногими, оскільки даний вид характеризується високою екологічною пластичністю не лише щодо якісного складу жертв, але й щодо кількості спожитої їжі. Успішне харчування павуків цього виду у приміщеннях забезпечується: здатністю поїдати найрізноманітніших членистоногих, захоплювати здобич, яка перевищує розмір їх власного тіла, поїдати представників свого та інших видів павуків, а також успішно переносити тривале голодування.

Секція «Біологія людини»

ДОСЛІДЖЕННЯ ВПЛИВУ МЕТЕОРОЛОГІЧНИХ ФАКТОРІВ НА СТАН ЗДОРОВ'Я МЕШКАНЦІВ М. ЧЕРНІВЦІ

Автор:

Малиш Назарій,
учень 11 класу
Чернівецького міського ліцею №3 медичного профілю

Науковий керівник:

Ясінська О.В.,
к.м.н., доцент Буковинського державного медичного
університету

Численні клінічні спостереження, досвід роботи як вітчизняних, так і зарубіжних учених показали вірогідно встановлені факти зв'язку між виникненням та загостренням ряду патологічних станів та змінами атмосферних процесів. Негативний вплив на організм хворих на серцево-судинну патологію виявляють поєднання пониженого атмосферного тиску, високої вологості й сильного вітру, а також зміна класів погоди, особливо у зимові і весняні місяці. Для більш ефективної профілактики захворювань і їх загострення, покращення медичного обслуговування населення необхідно впроваджувати точні методики складання медичних прогнозів з урахуванням геокліматичних особливостей населеного пункту.

Тому метою нашої роботи є виявлення наявності та характеру залежності кількості звернень по екстренну медичну допомогу від метеорологічних факторів у м. Чернівці. Завданням дослідження було проведення аналізу впливу метеорологічних факторів на здоров'я людей за даними наукової літератури та шляхом дослідження особливості метеорологічної ситуації у м. Чернівці у січні-березні 2014 року, аналізу кількості звернень по екстренну медичну допомогу мешканців м. Чернівці у січні-березні 2014 року та вивчення наявності та характеру залежності кількості звернень по екстренну медичну допомогу від метеорологічних факторів у м. Чернівці. Для дослідження були використані дані архіву метеорологічних показників за січень-березень 2014 року у м. Чернівці та звіти обліку виїздів бригад швидкої медичної допомоги за структурою діагнозів за даними Чернівецької станції швидкої медичної допомоги за цей же період.

У результаті дослідження встановлено, що залежність звернень по екстренну медичну допомогу від типу медико-метеорологічної ситуації носить комплексний багатофакторний характер. Виявлена помітна залежність між змінами ІПП та зростанням кількості звернень з приводу артеріальної гіпертензії різного генезу. Для більш ефективної профілактики захворювань і їх загострення, покращення медичного обслуговування населення необхідно впроваджувати точні методики складання медичних прогнозів з урахуванням геокліматичних особливостей населеного пункту.

Секція «Медицина»

ВАРІАБЕЛЬНІСТЬ СЕРЦЕВОГО РИТМУ. ПРИЧИНИ, КОНТРОЛЬ І НАСЛІДКИ ПОДОВЖЕННЯ ІНТЕРВАЛУ QT

Автор:

Ташук Максим,
учень 11 класу
Чернівецького міського ліцею №3 медичного профілю

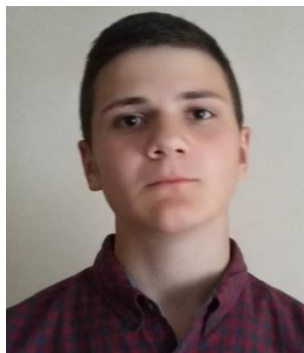
Наукові керівники:

Ілашук Т.О.,
д.мед.н., професор
Буковинського державного медичного університету
Ясінська О.В.,
к.мед.н., доцент
Буковинського державного медичного університету

Метою даної роботи є оцінка можливостей фазового аналізу при електрокардіографії та методу оцінки інтервалу QT. У роботі вперше визначено можливості оцінки простим неінвазивним математично обґрунтованим апаратом кількісного аналізу в застосуванні до різних груп хворих (вегетосудинної дистонії (ВСД), стабільної стенокардії (СтСт) та інфаркту міокарда (ІМ)) в тому числі в умовах дозованого фізичного навантаження – велоергометрія при ВСД та СтСт. Вихідні показники варіабельності серцевого ритму демонструють тенденцію до активації симпатичного контуру перед проведенням велоергометрії. Тенденція до активації симпатичного контуру більш виражена за негативної в подальшому пробі, а спрямування до збереження вказаної залежності на висоті навантаження дозволяє прогнозувати розподіл пацієнтів в групу негативного і позитивного результатів. Аналіз показників дисперсії, корегованої дисперсії та просторової варіабельності інтервалу QT свідчить про позитивну тенденцію до їх зменшення за негативної пробі. Показники тривалості і дисперсії QT достовірно переважають за ІМ при визначенні в якості 100% симпатичної/парасимпатичної реакції варіабельності серцевого ритму для обох груп ($\Delta 100\%$).

Як висновок зауважимо, що використання кількісних методів оцінки електрокардіографічних показників суттєво об'єктивізує інформативність досліджень в медицині, є простим, дешевим методом, оскільки збільшення дисперсії QT за ІМ обумовлює негативний прогноз – отже потребує подальших досліджень.

ВПЛИВ ШИШКОПОДІБНОЇ ЗАЛОЗИ ТА ЇЇ ГОРМОНІВ НА ФУНКЦІОНУВАННЯ ОРГАНІЗМУ

Автор:

Чокан Костянтин,
учень 10 класу
Чудейського НВК
Сторожинецького району

Науковий керівник:

Кривчанська М.І.,
к.мед.н., асистент
Буковинського державного медичного університету

Важливою є роль шишкоподібної залози (ШЗ) як головного пейсмекера біологічних ритмів в організмі людини та тварин, з відомо, що ультраструктура пінеалоцитів змінюється, підпорядковуючись білядобовим ритмам – вдень синтезується серотонін, а вночі – мелатонін. У чисельних експериментальних дослідженнях співробітників кафедри Медичної біології та генетики Буковинського державного медичного університету, значна увага приділена вивченню МТ, унікальні та різноманітні властивості якого прискіпливо вивчаються і сьогодні.

Фізіологічна роль ШЗ залишалася нез'ясованою понад 2000 років до відкриття у 1958 році дерматологом А. Лернером МТ та виділення епіфіза з великої рогатої хворобою. Цей індол у людини на 80% синтезується ШЗ, решта, що циркулює в крові, утворюється сітківкою і ціліарним тілом ока, периферичними нервовими закінченнями, та ентерохромафінними клітинами шлунково-кишкового тракту. МТ, як і інші ендогенні індоли ШЗ, синтезується з амінокислоти триптофану, яка надходить з їжею і послідовно зазнає гідроксилювання та декарбоксилування завдяки дії двох ферментів: триптофан-5-монооксигенази і декарбоксилази ароматичних кислот. Шлях утворення багатоступеневий, проміжним продуктом синтезу є серотонін (5-окситриптамін), який, є субстратом для утворення МТ. За участі фермента серотонін-N-ацетилтрансферази, а крім того, серотонін зумовлює потенціювальний ефект α -адренорецепторів при синтезі цАМФ, який викликається стимуляцією β -адренорецепторів. Таким чином, виділенню серотоніну з пінеалоцитів сприяє стимуляція

МТ – основний осцилятор біологічного ритму людського організму, регулятор і коректор хроноритмів. Хронозалежність функціонування різних органів і систем забезпечує МТ. Його поширеність в організмі віддзеркалює ключову роль як міжклітинного нейроендокринного регулятора та координатора багатьох складних і взаємопов'язаних біологічних процесів.

ВІКОВІ ОСОБЛИВОСТІ РЕАГУВАННЯ ФУНКЦІОНАЛЬНОГО СТАНУ ТКАНИН ЯСЕН ЩУРІВ НА ПОЄДНАНУ ДІЮ ГІПОБАРИЧНОЇ ГІПОКСІЇ ТА ЗМІНЕНОГО ФОТОПЕРІОДУ

Автор:

Гром Богдан,
учень 11 класу
Чернівецького міського ліцею №3 медичного профілю

Науковий керівник:

Ясінська О.В.,
к.мед.н., доцент
Буковинського державного медичного університету

Метою даної роботи є вивчення вікових особливостей змін пероксидного окиснення білків та протеолітичного процесів як показників функціонального стану тканин ясен щурів за дії системної гіпобаричної гіпоксії та зміненої тривалості фотоперіоду. Нашим завданням було дослідити вплив гіпобаричної гіпоксії та зміненої тривалості фотоперіоду на показники пероксидного окиснення білків і процеси протеолізу в тканинах ясен статевозрілих та статевонезрілих самців щурів і провести аналіз щодо вікових особливостей реагування досліджуваних показників.

Експерименти проведені на 40 статевозрілих та 38 статевонезрілих самцях білих лабораторних щурів. Вивчали вплив тривалої (14 діб) переривчастої (2 години на добу) гіпобаричної гіпоксії еквівалентної 4000 м над рівнем моря за природнього освітлення, постійної темряви на показники пероксидного окиснення білків і процеси протеолізу в тканинах ясен статевозрілих та статевонезрілих самців щурів.

Виявлено, що на гіпобаричну гіпоксію найактивніше реагують ясна статевонезрілих самців і практично не реагують ясна зрілих самців. За умов системної гіпобаричної гіпоксії процеси протеолізу у крові та яснах статевонезрілих самців щурів зазнають вірогідних однонаправлених змін, які проявляються у вираженій депресії показників цих процесів.

За результатами порівняльного аналізу вікових особливостей реагування на дію гіпобаричної гіпоксії та зміненої тривалості фотоперіоду можна стверджувати, що за ізольованої дії застосованих чинників молоді тварини проявляють більш пасивну реакцію. Імовірно, високий адаптаційний потенціал за таких умов дозволяє підтримувати параметри гомеостазу на стабільному фізіологічному рівні, тоді як за поєднання дії кількох зовнішніх стресорів виникає перенапруження адаптаційних механізмів і необхідність у посиленні регенераторних процесів.

Секція «Психологія»

ДОСЛІДЖЕННЯ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ГОТОВНОСТІ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ДО НАВЧАННЯ В ШКОЛІ

Автор:

Федорук Вікторія,
учениця 11 класу
Чернівецького міського ліцею №3 медичного профілю

Наукові керівники:

Поліщук О.Ю.,
к.мед.н., доцент
Буковинського державного медичного університету
Федорук Л.В.,
практичний психолог

Вступ до школи є однією з найважливіших подій у житті дитини. Готовність до навчання – це система показників фізичного, мотиваційного, інтелектуально-пізнавального, особистісного розвитку, що забезпечать успішність навчання у школі.

Найважливішим наслідком психічного розвитку дитини дошкільного віку є формування психологічної готовності до шкільного навчання. По суті, її становлення свідчить про завершення періоду дошкільного дитинства.

В даній роботі нам необхідно визначити психологічну готовність дитини до навчання в школі, дослідити організаційно-педагогічні умови підготовки дітей дошкільного віку до школи. У зв'язку з цим було поставлено наступні завдання: проаналізувати складові психологічної готовності до навчання у школі у структурі старшого дошкільника; охарактеризувати психологічні та фізіологічні особливості дітей дошкільного віку та підготовку їх до навчання в школі; визначити суть та особливості підготовки дітей дошкільного віку до навчання в школі; розглянути зміст кожного складника поняття психологічної готовності до шкільного навчання; провести діагностику готовності дітей до школи; виділити психологічні аспекти та психолого-педагогічні чинники у формуванні психологічної готовності дітей дошкільного віку.

Отже, психологічна готовність до шкільного навчання – цілісне утворення, яке включає в себе достатньо високий рівень розвитку мотиваційної, інтелектуальної сфер і сфери довільності. Загалом, психологічна готовність є цілісним станом психіки дитини, що забезпечує успішне прийняття нею системи вимог школи і вчителя, успішне оволодіння новою для неї діяльністю та новими соціальними ролями.

Секція «Хімія»

МОДИФІКАЦІЯ СПЕКТРУ ВИПРОМІНЮВАННЯ СВІТЛОДІОДІВ ЗА ДОПОМОГОЮ НАНОЧАСТИНОК

Автор:

Березовська Юлія,
учениця 11 класу
Чернівецького міського ліцею №3 медичного профілю

Науковий керівник:

Халавка Ю.Б.,
к.х.н., асистент Інституту біології,
хімії та біоресурсів
при ЧНУ імені Ю. Федьковича

Метою роботи було дослідження оптичних властивостей наночастинок CdTe та їх впливу на спектр випромінювання світлодіодів. Були поставлені наступні задачі:

- опанувати методики вимірювання оптичних властивостей наночастинок та світлодіодів, синтез наночастинок кадмій телуриду.
- опанувати методику створення тонких плівок на основі наночастинок кадмій телуриду методом пошарового нанесення.
- дослідити зміну спектрів випромінювання світлодіодів після нанесення на них наночастинок.

Відомо, що для використання у системах освітлення джерела повинні мати наступні властивості: високу ефективність, високу потужність випромінювання, якісну передачу кольорів, та безпеку для оточуючого середовища. Оскільки світлодіодам притаманні всі ці властивості, вони вже сьогодні успішно конкурують з традиційними освітлювальними приладами — флуоресцентними лампами та лампами розжарювання.

Предметом дослідження є взаємодія світлового випромінювання світлодіодів з наночастинами напівпровідників. Об'єктом — зміна спектрів випромінювання світлодіодів при нанесенні на їх поверхню тонких шарів, що містять наночастинки.

В результаті виконання роботи встановлено, що нанесення наночастинок кадмій телуриду за допомогою методу пошарового нанесення на білі та ультрафіолетові світлодіоди дозволяє суттєво модифікувати спектри їх випромінювання. При цьому квантовий вихід перетворення сягає 40%. Для максимального ефекту наближення світловипромінюючих характеристик білих світлодіодів до оптимальних, слід використовувати наночастинок кількох типів із товщиною покриття 50 – 100 шарів. Модифікаційний шар із наночастинок нанесений на білі світлодіоди має вищу фото стабільність, ніж нанесений на УФ-світлодіоди.

ДОСЛІДЖЕННЯ ЯКОСТІ ПЛАСТМАСОВИХ ДИТЯЧИХ ІГРАШОК

Автор:

Гіргіліжю Яна,
учениця 9 класу
Герцаївського ліцею імені Г.Асаки

Наукові керівники

Скрипська О.В.,
к.х.н., доцент Інституту біології, хімії та біоресурсів
при ЧНУ імені Ю. Федьковича
Павалюк М.Г.,
вчитель хімії

Озирніться навколо. Вдома, на роботі, в транспорті – ви скрізь побачите пластмасу. Упаковка наших продуктів, одяг, комп'ютери, мобільні телефони, канцелярські товари і навіть дитячі іграшки – все це зроблено з пластмаси.

Дитячі іграшки, в першу чергу, повинні бути виготовлені з екологічно чистих матеріалів. Втім, далеко не всі іграшки, якими щедро рясніють полиці крамниць та яток, безпечні. Безневинний на перший погляд подарунок може викликати у дітей алергію, спровокувати нудоту, подразнення слизових оболонок дихальних шляхів чи навіть згодом призвести до захворювань шкіри, бронхіальної астми чи розладів нервової системи. Щороку безліч дітей опиняються в лікарнях із травмами й отруєннями через недоброякісність та небезпечність іграшок, що і спонукає проведення досліджень цієї групи товарів. Оцінка показників якості та безпеки іграшок є актуальним завданням.

Нами проведено органолептичні дослідження пластмасових іграшок: зовнішній вигляд, характер поверхні, наявність дефектів, запах. Природу полімерних матеріалів, з яких виготовлені іграшки, встановили за зовнішніми ознаками, за відношенням до нагрівання, характером їх горіння і розчинності в органічних розчинниках, розчинах кислот і лугів. Дані іграшки виготовлені з поліетилену або поліпропілену. Ми також провели дослідження стійкості фарбування іграшок до дії вологої обробки, слини та поту. Хімічну стійкість перевіряли шляхом занурення виробів на 10 хв у нагрітий до $(60 \pm 5)^\circ\text{C}$ 1 %-ний розчин оцтової кислоти та – на 20 хв. у нагрітий до $(60 \pm 5)^\circ\text{C}$ 2 %-ний мильно-содовий розчин. Іграшки при цьому не набухали і не деформувалися в порівнянні з контрольним зразком, а розчини – не забарвлюватися.

ПОРІВНЯННЯ АКТИВНОСТІ ОКСИДАТОРІВ ДИМЕТИЛСУЛЬФОКСИДУ У ДИПОЛЯРНИХ НЕГІДРОКСИЛЬНИХ РОЗЧИННИКАХ

Автор:

Чобан Максим,
учень 11 класу
Сторожинецької районної гімназії

Наукові керівники:

Чобан А.Ф.,
к.х.н., доцент Інституту біології, хімії та біоресурсів
при ЧНУ імені Ю. Федьковича
Скрипська О.В.,
к.х.н., доцент Інституту біології, хімії та біоресурсів
при ЧНУ імені Ю. Федьковича

Здавна відомі цілющі властивості гідроген сульфїду, який як природне джерело Сульфуру сприяє утворенню сульфуровмісних амінокислот і білків. Медичні дослідження показали, що органічним аналогом гідроген сульфїду можна розглядати нетоксичну, тверду сполуку метилсульфонїлметан (МСМ). На основі МСМ розроблено революційні ліки для безопераційного лікування артрозів та артритів. Окрім того, МСМ проявляє протизапальну дію широкого спектру впливу.

Відтак виникає питання щодо шляхів отримання МСМ високого ступеня чистоти. Співробітниками кафедри органічної і фізичної хімії та екології хімічних виробництв ЧНУ показано, що МСМ можна отримувати шляхом окиснення диметилсульфоксиду в надосновних середовищах. Зокрема, у надосновному середовищі складу ДМСО – натрій гідроксид з використанням як окисника гідроген пероксиду отримано МСМ з 50%-им виходом. До переваги цього процесу належать такі фактори: 1) перебіг процесу за кімнатної температури; 2) належність H_2O_2 до «зелених» окисників; 3) лише 1%-а кількість лугу щодо кількості використаного гідроген пероксиду; 4) використання ДМСО одночасно як реагенту та розчинника, який суттєво підвищує активність аніонів.

Проміжним продуктом такого окиснення є кисла сіль гідроген пероксиду MOOH , де М-катион лужного металу. Відтак у рамках представленої роботи проведено кінетичні дослідження процесу окиснення ДМСО двома лужними гідропероксидами: натрій та літій гідро пероксидами та порівняно їх активність з окисною системою складу H_2O_2 - луг. Серед розчинників досліджено активність гексаметилфосфортриаміду, диметилформаміду, триметилфосфату та диметилсульфоксиду. Показано, що всі перелічені розчинники, крім ДМСО, впливають на реакційну здатність вихідних речовин і лише ДМСО – на активність проміжного стану, через який, ймовірно, відбувається процес окиснення. Встановлено, що синтезовані солі менш активні, ніж композиція гідроген пероксид – луг.

СКЛАД ТА ФІЗИКО-ХІМІЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ ЗАМІННИКІВ КАКАО

Автор:

Каручеру Оксана,
учениця 10 класу
Чернівецького міського ліцею №3 медичного профілю

Науковий керівник:

Борук С.Д.,
к.х.н., доцент Інституту біології,
хімії та біоресурсів
при ЧНУ імені Ю. Федьковича

Какао боби є досить вартісної сировиною, яка має постійний та стійкий попит. Тому здавна робились спроби знайти замітники. Такі замітники повинні бути більш дешевими, володіти схожими органолептичними та фізико-хімічними властивостями, а також мати менший вміст кофеїну. На даний час використовують багато альтернативних продуктів, але найбільше поширення отримав керб – продукт, який одержують на основі виноградних кісточок.

Це зумовило необхідність дослідити наскільки застосування кербу дозволяє замінити какао у кондитерських виробках.

Проведені дослідження ряду фізико-хімічних характеристик, а також вмісту жиру у какао та його потенційних заміниках показали, що порівняно з какао керби всіх марок мало взаємодіють з водою, не утворюючи стійких дисперсних систем, що є наслідком низького вмісту у кербі жиру та олій.

Таким чином керб на відміну від какао не здатний утворити стійку просторову структуру у тісті, що негативно впливає на його фізико-хімічні властивості. Інтенсивність процесів екстракції речовин у водному середовищі більша з порошку какао. Характер отриманих залежностей дозволяє зробити припущення про однакову природу речовин, що екстрагуються з какао так кербу. Показано, що кериби різних марок не здатні повною мірою замінити какао порошок. Найбільш схожим за характеристиками є керб медіум, що дозволяє рекомендувати саме її проведення при виготовленні кербу.

АНАЛІЗ ПЛАСТМАС НА ВМІСТ ШКІДЛИВИХ РЕЧОВИН

Автор:

Маленька Крістіна,
учениця 10 класу
Новодністровської гімназії

Науковий керівник:

Рожко Ж.І.,
вчитель біології і хімії
Новодністровської гімназії

«Пластикова» ера, яка почалася іще зовсім недавно, стрімко розвивається. І, якщо більшість країн світу вже зрозуміли масштаби проблеми і скорочують виробництво цих матеріалів, то Україна з такими темпами розвитку галузі через 10 років може перетворитися на країну екологічного лиха.

Науково-дослідницька робота має практичний напрям і головну мету визначити безпечність полімерних матеріалів - пластмас, що використовуються для виготовлення одноразового посуду та предметів вжитку жителів м. Новодністровська.

Основні завдання роботи:

1. Розглянути аспекти використання пластмас і їх значення в житті людини;
2. Вивчити систему екологічного маркування виробів із пластику;
3. Дослідити вплив речовин, що містяться у пластмасі на здоров'я людини і навколишнє середовище;
4. Зробити аналіз ринку ужиткових виробів із пластмас торгової мережі м.Новодністровська;
5. Провести хімічний аналіз на виявлення бісфенолу А і формальдегіду окремих зразків пластмас, що використовуються для виготовлення одноразового посуду та предметів ужитку.

У даній роботі зроблено аналіз ринку ужиткових виробів із пластмас торгової мережі м. Новодністровськ, виконано якісні реакції на бісфенол А і формальдегід та на основі проведених досліджень, висловлено припущення про безпечність досліджуваних зразків із пластмас, а також подано рекомендації по їх використанню.

«ПЛЮСИ» І «МІНУСИ» ЗВИЧАЙНОЇ БАТАРЕЙКИ

Автор:

Бружа Георгій,
учень 11 класу
Красноїльської гімназії
Сторожинецького району

Наукові керівники:

Дійчук В.В.,
асистент Інституту біології, хімії та біоресурсів
при ЧНУ імені Ю. Федьковича
Бружа Г.Д.,
вчитель Красноїльської гімназії
Сторожинецького району

Сучасний світ важко уявити без мобільних телефонів, планшетів, ноутбуків, цифрових фотоапаратів тощо. Мобільність і портативність кожного з цих пристроїв передбачає автономне джерело живлення – батарейку або акумулятор. У здатності давати енергію нашим електронним помічникам і полягає головний плюс елементів живлення. Та варто також пам'ятати про негативні сторони, зокрема це стосується уже використаних джерел енергії, адже коли вони припиняють підтримувати побутові прилади, автоматично перетворюються на непотріб, і їх подальший шлях стає очевидним.

Значок перекресленого смітєвого кошика на батарейці або упаковці означає, що їх не можна викидати разом з побутовими відходами. Проте, далеко не всі звертають увагу на цей знак і викидають відпрацьовані джерела струму до смітника. Шкідливі речовини, які містяться у малій батарейці, потрапляють у ґрунти, ґрунтові води, рослинний та тваринний світ і, врешті-решт, в організм людини.

Метою роботи було проведення роз'яснювальної роботи серед учнів сільської місцевості щодо важливості окремого збору і переробки відпрацьованих хімічних джерел струму, а також дослідження деяких видів елементів живлення на вміст шкідливих речовин.

Проведено анкетування учнів Красноїльської гімназії з метою визначення рівня обізнаності учнів у даному питанні та організовано збір відпрацьованих елементів живлення на базі кабінету хімії Красноїльської гімназії.

Досліджено деякі види хімічних джерел струму на вміст таких важких металів як Cd, Zn, Ni та Cu, а також зміну рН середовища під дією вищезгаданих відпрацьованих елементів живлення.

ВІДДІЛЕННЯ ЕКОЛОГІЇ ТА АГРАРНИХ НАУК

Секція «Охорона довкілля та раціональне природокористування»

МОНІТОРИНГ ЕКОЛОГІЧНОГО СТАНУ ВОДНИХ ОБ'ЄКТІВ РАЙОНУ СТАРА ЖУЧКА ВОДОЗБІРНО-БАСЕЙНОВОЇ СИСТЕМИ Р. ШУБРАНЕЦЬ ТА МОДЕЛЮВАННЯ ЕКОЛОГО-НЕБЕЗПЕЧНИХ ПРОЦЕСІВ

Автор:

Созонтова Єлизавета,
учениця 11 класу
Чернівецького міського ліцею №3 медичного профілю

Наукові керівники:

Москалик Г.Г.,
к.б.н., доцент Інституту біології, хімії та біоресурсів
при ЧНУ імені Ю.Федьковича
Смага І.С.,
д.б.н., професор Інституту біології, хімії та біоресурсів
при ЧНУ імені Ю.Федьковича

Серед екологічних проблем питання стану водних ресурсів займає одне з чільних місць. Геосистема річкового басейну є найбільш чутливим індикатором змін довкілля та значною мірою відображає його стан, що є особливо актуальним на сучасному етапі розвитку суспільства.

Робота присвячена комплексному дослідженню на основі якого змодельовано антропогенний вплив на водні об'єкти району «Стара Жучка» водозбірно-басейнової системи р. Шубранець.

Дослідженнями встановлено в усіх генетичних горизонтах ґрунту переважання фракції дрібного піску та крупного пилу, який погіршує водно-фізичні та фізичні властивості ґрунтів. Встановлено, що в районі дослідження розвивається болотний тип ґрунтоутворення, сформувався лучно-болотний ґрунт, який спорадично перенасичений вологою.

Виявлено забруднення підземних вод окремих моніторингових точок амонійним нітрогеном, а у поверхневих водах ВБЕ р. Шубранець встановлено перевищення ГДК нітратного нітрогену.

З'ясовано, що будинково-лодіння мають значні дефекти, які притаманні спорудам підтоплюваних територій.

Виконане дослідження показало, що оцінка антропогенної перетвореності території може виступати важливим кроком при визначенні змін гідроморфологічних умов у водозбірно-басейнової екосистемі р. Шубранець. У роботі наведено практичні рекомендації, які на думку автора, значно покращать екологічний стан ВБЕ р. Шубранець.

ЗАПОВІДНЕ ОЗЕРО ДЖУЛИН: СУЧАСНИЙ ЕКОСТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЕВОЛЮЦІЇ

Автор:

Дудко Яна,
учениця 11 класу
Хотинської гімназії

Наукові керівники:

Коржик В.П.,
к.г.н., старший науковий співробітник,
президент Буковинського товариства природодослідників
Антонюк В.В.,
вчитель хімії Хотинської гімназії,
Грабовська С.В.,
вчитель біології Хотинської гімназії

Озеро Джулин є гідрологічною пам'яткою природи місцевого значення, однак й досі практично відсутня будь-яка обґрунтована інформація про його природничу цінність і реальний екостан.

Метою нашої роботи було зробити першу спробу комплексної оцінки природничої цінності водно-болотної екосистеми, провести вивчення окремих компонентів ландшафту, визначити конкретні параметри, що характеризують екостан і на цій підставі спрогнозувати подальшу еволюцію екосистеми, надати рекомендації щодо покращення ситуації. В цій роботі інтегровані матеріали всіх відомих галузевих досліджень, проведені власні польові дослідження з описом рельєфу, гідромережі, рослинності і фауни, взята участь у спільних лабораторних дослідженнях вод озера і правильно інтерпретовані отримані результати.

Основними факторами незадовільного стану водно-болотної екосистеми визнане забруднення вод органічними сполуками природного та антропогенного походження, які при розкладанні в конкретних погодних умовах продукують велику кількість сірководню, що призводить до періодичних заморів риби. Іншим негативним фактором є потрапляння до водойми і повітря випаровувань отрутохімікатів з прилеглих територій промислових садів.

Визначені напрямки евтрофікації водойми і розроблені конкретні пропозиції по гальмуванню негативних процесів. Зроблено висновки про необхідність підвищення природоохоронного статусу цього водно-болотного комплексу в двох варіантах, одним з яких є включення до складу національного природного парку «Хотинський».

Секція «Агрономія»

ВПЛИВ РІВНЯ МІНЕРАЛЬНОГО ЖИВЛЕННЯ І СТРОКІВ ЗНІМАННЯ ПЛОДІВ ЯБЛУНІ СОРТУ «РЕНЕТ СИМИРЕНКО» НА ЇХ ЯКІСТЬ І ЛЕЖКІСТЬ

Автор:

Ткачук Тетяна,
учениця 11 класу
Білоусівського НВК Сокирянського району

Наукові керівники:

Дорофей М.С.,
методист, вчитель біології, Білоусівського НВК
Романюк В.В.,
к.б.н., доцент Інституту біології, хімії та біоресурсів
при ЧНУ імені Ю.Федьковича

Актуальність дослідження обумовлена необхідністю збереження товарних, технологічних і споживчих якостей плодової продукції протягом режиму зберігання, що є одним з головних завдань садівництва. На якість плодів плодово-ягідних культур, і яблуні зокрема, впливає комплексна дія факторів зовнішнього середовища, які проявляються під час вегетаційного періоду.

Метою роботи було дослідження впливу мінерального живлення і встановлення строків зрілої стиглості для плодів яблуні сорту «Ренет Симиренко» на їх якість і лежкість в умовах Лісостепової зони України на прикладі рівнинної частини Чернівецької області в межах Прут-Дністровського межиріччя. Дослідження ґрунтуються на використанні різних співвідношень азотного, калійного та фосфорного мінерального живлення для встановлення найбільш оптимальних показників, які забезпечують найкращі якість і лежкість плодів.

Основні завдання роботи – вивчити літературні джерела щодо використання мінеральних добрив і строків знімання плодів у садівництві; закласти польовий дослід з різними варіантами та контролю; провести фенологічні спостереження за ростом і розвитком плодів; дослідити біохімічний склад плодів; проаналізувати результати досліджень та виявити найоптимальніший варіант застосування мінеральних добрив і строків знімання плодів.

Залежно від рівня забезпечення основними макроелементами протягом вегетаційного періоду та строків збирання плоди яблуні сорту "Ренет Симиренко" характеризуються різним співвідношенням водорозчинних та запасних цукрів, що впливає на споживчі якості продукції. У досліджуваних плодів умови мінерального живлення зумовлювали відмінності у показниках кислотності, а також пігментних комплексів.

СОРТОВИВЧЕННЯ СОЇ З УРАХУВАННЯМ АГРАРНО-ЕКОЛОГІЧНИХ УМОВ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО РЕГІОНУ

Автор:

Паламарчук Ангеліна,
учениця 9 класу
Новоселицького НВК
Кельменецького району

Науковий керівник:

Олійник Г.І.,
вчитель біології
Новоселицького НВК

У світовому землеробстві проблема виробництва білка вважається першочерговою. Тому пошук джерел одержання та ефективного використання високобілкових рослинних ресурсів є актуальним для всього людства, і в тому числі – для населення України.

Мета роботи: дати фенологічно-агротехнологічну оцінку сортів сої різних груп стиглості щоби виявити їх придатність до вирощування в умовах Кельменецького горбисто-товтровою, степового фізико-географічного району та використання у різних галузях промисловості і сільського господарства.

Для досягнення поставленої мети було визначено наступні завдання:

- вивчити тривалість вегетаційного періоду сортів різних груп стиглості та виявити на практиці сорт із найкоротшим періодом вегетації.
- дослідити та проаналізувати фенологічні особливості росту та розвитку рослин сої різних сортів.
- визначити висоту рослин і висоту прикріплення нижнього бобу та оцінити придатність різних сортів до механізованого збору врожаю.
- оцінити врожайність сортів сої та виявити найбільш врожайний.
- порівняти сорти місцевої адаптованої селекції із одним із найбільш продуктивних і популярних в Україні сортом Медея.

На основі проведених досліджень встановлено, що агрокліматичні умови Кельменецького горбисто-товтровою, степового фізико-географічного району дозволяють вирощувати сою на зерно та використовувати її у сівозміні для чергування із іншими сільськогосподарськими культурами. В аграрно-екологічних умовах дослідного району, строки вегетаційного періоду середньоранніх та середньостиглих сортів збільшуються порівняно із стандартами групи для усіх сортів. Серед досліджених сортів найкоротший період вегетації (94 дні) було виявлено в раннього сорту *Медея*. Тривалість вегетаційного періоду решти сортів коливається в межах 105-150 днів.

Різниця в тривалості вегетаційного періоду різних сортів передусім визначається різницею в тривалості фази від цвітіння до повного дозрівання сортів.

Секція «Екологія»

ДОСЛІДЖЕННЯ ЯКОСТІ КРИНИЧНОЇ ВОДИ ТА ОВОЧЕВОЇ ПРОДУКЦІЇ ЗА ПОКАЗНИКАМИ КОНЦЕНТРАЦІЇ СПОЛУК N ЕЛЕМЕНТІВ (на прикладі смт.Лужани)

Автор:

Дикунець Тетяна,
учениця 10 класу
Лужанського ЗНЗ I-III ст. імені В.Орлецького
Кіцманського району

Наукові керівники:

Дзєндзерська О.М.,
аспірант Інституту біології, хімії та біоресурсів
при ЧНУ імені Ю.Федьковича
Олійник М.Ю.,
вчитель природознавства та екології
Лужанського ЗНЗ I-III ст. імені В.Орлецького

Мета роботи - визначити вміст сполук Нітрогену в криничній воді та овочах на території смт. Лужани, а також провести біотестування криничних вод з найвищим вмістом нітратів за допомогою методів фіто- та зооіндикації. Для досягнення мети були поставлені наступні завдання: 1) відібрати зразки овочів та води із криниць; 2) провести аналізи відібраних проб води та овочів на наявність та концентрацію сполук Нітрогену; 3) запропонувати заходи щодо зменшення кількості Нітратів у овочах; 4) провести фітоіндикацію криничних вод за схожістю насіння крес-салату (*Lepidium sativum* L.); 5) здійснити зооіндикацію якості криничної води за допомогою *Daphnia magna*.

Встановлено, що концентрація нітратів у криничній воді та овочах смт. Лужани є насторожливою, оскільки в більшості зразках зафіксовано перевищення ГДК. У досліджуваних зразках овочевої продукції вміст нітратів виявився неоднозначним: у буряка червоного у всіх точках моніторингу концентрація NO_3^- була вищою за норму в 2 рази, у моркві – перевищення відмічалось у точці №3 (вул. Центральна); у картоплі – вміст нітратів знаходився в межах норми. З'ясовано, що ситуація з вмістом NO_3^- у питній воді криниць досліджуваних точок моніторингу є небезпечною, оскільки отримані показники є або наближеними до ГДК, або істотно перевищують. Встановлена залежність схожості насіння крес-салату від вмісту нітратів у криничних водах: зі збільшенням вмісту нітратів збільшується відсоток схожості проростання насіння крес-салату (*Lepidium sativum* L.). Зооіндикація води засвідчила про пряму залежність токсичності води від вмісту нітратів у ній. Найтоксичнішою виявилися зразки води, відібрані з вул. Черемшини, де вміст нітратів в 5 разів був вищим за ГДК. Тривалість життя 1/2 дафній вже на 1-2 добу складала 100%.

ВИВЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ПРОЦЕСУ ОСВІТЛЕННЯ ЗАБРУДНЕНОЇ ВОДИ ПРИ ЗАСТОСУВАННІ ФЛОКУЛЯНТУ ПОЛІАКРИЛАМІДУ ТА ФЛОКУЛЯНТІВ СЕРІЇ BESFLOC

Автор:

Борук Олена,
учениця 10 класу
Чернівецької гімназії №2

Науковий керівник:

Борук С.Д.,
к.х.н., доцент
Інституту біології, хімії та біоресурсів
при ЧНУ імені Ю.Федьковича

Завислі речовини є постійною складовою природних і стічних вод. Внаслідок адсорбції саме на їх поверхні частинок концентрується більшість небезпечних речовин, таких як поверхнево-активні речовини, іони важких металів. Як показав аналіз літературних даних, ефективних методів очищення стічних вод від завислих речовин не розроблено. Тому актуальним є пошук шляхів підвищення ефективності відділення завислих речовин.

Це зумовило мету нашої роботи – проведення порівняльного аналізу ефективності дії флокулянта поліакриламід (ПАА) та нових флокулянтів серії BESFLOC при проведенні очищення природних та стічних вод від частинок глинистої природи.

Проведені дослідження показали, що застосування флокулянтів дозволяє значно інтенсифікувати процес освітлення водних суспензій гідрослюдиної глини. Встановлено, що оптимальна концентрація флокулянту ПАА, при якій швидкість освітлення є максимальною, складає $0,08 \text{ кг/м}^3$, для флокулянтів BESFLOC 4000 і BESFLOC 4041 – $0,05 \text{ кг/м}^3$. Застосування флокулянтів серії BESFLOC дозволяє значно збільшити ступінь вилучення дисперсної фази без застосування коагулянту Алюміній сульфату при проведенні очищення природних і стічних вод. Це дозволяє запобігти забрудненню природних вод сполуками Алюмінію, що за умов високих значень вмісту останніх дає суттєвий екологічний ефект. Одержані результати дозволяють рекомендувати досліджені флокулянти BESFLOC 4000 і BESFLOC 4041 до практичного застосування.

ВИВЧЕННЯ ШТУЧНОЇ ВОДНОЇ ЕКОСИСТЕМИ

Автор:

Косован Олександр,
учень 11 класу
Сторожинецького районного ліцею

Науковий керівник:

Беленчук А.О.,
вчитель хімії
Сторожинецького районного ліцею

Раціональне використання природних водних ресурсів – одна із складних і актуальних проблем сучасності. Інтерес до вивчення штучних водойм обумовлений можливістю їх широкого використання: рибпромислового, сільськогосподарського, туристичного напрямку. Створення штучних водойм – це активний антропогенний фактор, що викликає певні зміни водного балансу та структури біотопу. В цьому плані важливе місце посідає дослідження основних напрямків і засобів регулювання процесів стабілізації даної системи в умовах впливу різних видів діяльності людини.

Мета дослідження: на прикладі штучної водної екосистеми розкрити взаємозв'язки між компонентами системи; обґрунтувати екологічні чинники стабільності системи.

Завдання:

- Вивчити географічні характеристики екосистеми;
- Розкрити характер зв'язків між компонентами екосистеми;
- Створити модель стабільності даної екосистеми.

Основні результати роботи:

1. Досліджувана система є системою, в межах якої реалізується обіг матерії й енергії, який здійснюється між компонентами системи передусім це продуценти (водорості), консументи (риба, птахи), редуценти (рак, черв'як) і компонентами середовища. Всі групи організмів забезпечують повночленність біоценозу.

2. Стабільність штучної водної системи як екосистеми підтримується діяльністю людини. Підкормка, контроль чисельності видів риб, регуляція популяцій і кількості рослин. За таких умов дана екосистема характеризується певною тривалістю в часі і з таким видовим складом є системою стійкою.

3. Складність у вивченні даної екосистеми полягає в тому, що тваринні організми можуть мігрувати у сусідні фітоценози і тому не можна стверджувати, що певному рослинному угрупованню обов'язково відповідає одне угруповання тварин, як наведено приклади в матеріалах даного дослідження.

АЛГОРИТМ ЗДІЙСНЕННЯ ІНТЕГРАЛЬНОЇ ОЦІНКИ ЕКОЛОГІЧНОГО СТАНУ УРБООКОСИСТЕМ

Автор:

Мороз Яна,
учениця 10 класу
Чернівецького міського ліцею №3
медичного профілю

Наукові керівники:

Москалик Г.Г.,
к.б.н., доцент Інституту біології, хімії та біоресурсів
при ЧНУ імені Ю.Федьковича

У роботі з'ясовано стан вуличних насаджень зокрема *Tilia cordata* Mill. в умовах змінених екотопів м. Чернівці. Здійснено інвентаризацію деревостанів центральних вулиць міста; визначено вміст загального Нітрогену в листках та оцінено морфологічні показники асиміляційного апарату *Tilia cordata* Mill. в умовах урбанізованої екосистеми.

Дослідженнями встановлено збіднений асортимент деревних рослин у вуличних насадженнях м. Чернівці, незадовільний санітарний стан, багато сухостійних та заражених шкідниками і хворобами дерев. Встановлено активну асиміляцію Нітрогену у листках дерев, що зростають в парках міста і пригнічення цього процесу у листках рослин селітебних зон.

Зроблено висновок про те, що алгоритм інтегральної оцінки екологічного стану урбанізованих екосистем повинен поєднувати різні методи біоіндикації та біотестування, що дозволить врахувати комплексний вплив факторів на біотичні угруповання та може бути рекомендований для впровадження у систему екологічного моніторингу довкілля.

Секція «Лісознавство»

ІНТРОДУЦЕНТИ НА ТЕРИТОРІЇ НПП «ВИЖНИЦЬКИЙ»

Автор:

Берник Михайло,
учень 9 класу
НВК «Берегометська гімназія»
Вижницького району

Наукові керівники:

Джурик В.П.,
науковий співробітник з відділу науки
НПП «Вижницький»,
Граб В.Д.,
вчитель біології та екології, НВК «Берегометська
гімназія»

У сучасних умовах всебічного посилення антропогенного впливу на природні системи особливого значення набуває проблема збереження біорізноманіття, в тому числі видів рослин. Поліпшення якісного складу лісів, підвищення їх продуктивності, стійкості захисних рекреаційних властивостей – одне з основних завдань розвитку лісового господарства.

Задоволення потреб народного господарства в деревній сировині вимагає підвищення продуктивності лісових насаджень. Одним із способів підвищення продуктивності деревостанів є використання інтродуцентів у лісових культурах. Актуальність теми полягає в тому, щоб визначити шляхи раціонального використання інтродуцентів у лісових культурах парку, з метою підвищення загальної біологічної продуктивності та стійкості деревостанів шляхом впровадження в лісові культури інтродуцентів деревних порід. Не стала виключенням і територія національного природного парку «Вижницький», який знаходиться у низькогірній зоні Буковинських Карпат, а більшість його території вкрита лісовою рослинністю.

Мета роботи – виявлення деревних порід інтродуцентів на території НПП «Вижницький» та їх вплив на оточуючу екосистему на прикладі досліджень сосни Веймутової (*Pinus strobus* L.) та дуба червоного (*Quercus borealis* Michx.)

Завдання роботи:

- 1) ознайомитись з науковою літературою з даної теми;
- 2) дослідити флору інтродуцентів парку;
- 3) дати характеристику інтродуцентам парку НПП «Вижницький».

Секція «Селекція та генетика»

ВІКОВІ ОСОБЛИВОСТІ КЛІТИННОГО СКЛАДУ ГЕМОЛІМФИ *APIS MELLIFERA* L., РАЙОНОВАНИХ В СМТ. ГЛИБОКА ЧЕРНІВЕЦЬКОЇ ОБЛАСТІ

Автор:

Чугуєва Олександра,
учениця 10 класу,
Глибоцького ліцею

Наукові керівники:

Савчук Г.Г.,
к.б.н., доцент Інституту біології, хімії та біоресурсів
при ЧНУ імені Ю.Федьковича
Самотей Л.Г.,
вчитель біології Глибоцького ліцею

У багатьох країнах світу масово вимирають бджоли. Тотальну загибель бджіл - «колапс» бджолиних сімей пояснюють поєднанням безлічі факторів, серед яких вплив хімікатів, пестицидів та інсектицидів, враження бджіл кліщами, бактеріями, грибками або вірусами. Одна з основних гіпотез трактує, що причиною є зниження імунітету медоносних бджіл.

Мета роботи: ідентифікація чистоти породи, дослідження типології клітин гемолімфи та гемоцитарного складу робочих бджіл *Apis mellifera*, районованих в смт. Глибока Чернівецької області.

Завдання: встановити породну приналежність робочих бджіл, районованих в смт. Глибока Чернівецької області за аналізом кубітального індексу; визначити типологію клітин гемолімфи робочих бджіл; проаналізувати особливості гемоцитарної формули досліджуваних *Apis mellifera* в залежності від віку особин.

Робота носить прикладний характер.

Виявлено, що величина кубітального індексу у досліджуваних робочих бджіл з трьох сімей коливалася в межах від 1,70 до 3,33.

Встановлено, що бджоли, районовані в смт. Глибока Чернівецької області, за кубітальним індексом є міжпородними гібридами. Сім'ї № 1, 2, 3 на 50, 70 і 70 % відповідають карпатській породі. Гібридизація відбувається в основному з українською степовою породою.

У гемолімфі робочих бджіл осінньої генерації 50- і 100-денного віку виявлено гемоцити (пролейкоцити (прогемоцити), плазматоцити овальні, плазматоцити веретеноподібні, плазматоцити з подіями (філо- чи псевдоподіями), гранулоцити, еноцитоїди та коагулоцити), які за типологією відповідають класифікації A. Sarpaliu et al.

В гемоцитарних формулах робочих бджіл *Apis mellifera*, районованих у Чернівецькій області, смт. Глибока, встановлено вірогідні відмінності в залежності від віку особин.

ВІДДІЛЕННЯ ФІЗИКИ І АСТРОНОМІЇ

Секція «Теоретична фізика»

ДОСЛІДЖЕННЯ ДЕТЕРМІНОВАНОГО ХАОСУ НА ПРИКЛАДІ ЕКВІДИСТАНТНОГО МАЯТНИКА

Автор:

Шух Ірина,
учениця 10 класу
Чернівецького ліцею №1
математичного та економічного профілів

Науковий керівник:

Пшенічка П.Ф.,
вчитель Чернівецького ліцею №1,
заслужений учитель України

Метою роботи є вивчення і дослідження детермінованого хаосу, використовуючи просту механічну систему, яка називається «Еквідистантний маятник». Це така система маятників, в якій певна кількість кульок розташовані на різних висотах, де у кожного маятника своя наперед задана частота і вони коливаються незалежно один від одного. Ця система не залежить від амплітуди і маси кульок.

Активний інтерес до детермінованого хаосу викликаний тим, що одні й ті ж його закономірності можуть виявлятися у різних природних явищах і технічних процесах: при турбулентності в потоках, нестійкості електронних та електричних мереж, при взаємодії видів в живій природі, при хімічних реакціях і навіть, в людському суспільстві. Звідси впливає фундаментальна значимість хаосу – його вивчення може привести до створення потужного математичного апарату, що володіє великою спільністю і великими можливостями для додатків. А такі явища як «Ефект метелика» чи події, як «Чорний лебідь» дуже часто використовуються не тільки у фізиці, а і у хімії, математиці, економіці, біології, психології та в інших сферах науки.

Якби маятники ідеально слідували своїм законам руху, то періоди хаосу і впорядкованості повторювались би в закономірній послідовності будь-яку кількість разів. Але ми виявили, що коливання маятників піддаються дуже малим, але постійним впливам. Наприклад, коливання маятників передаються через загальну планку і обурюють період коливань інших маятників. З цієї причини періодичні структури порушуються, а потім і зовсім пропадають. Крім того, відбувається дисипація енергії, яка поступово призводить до повного припинення руху системи. Здавалось би, що в комп'ютерній моделі такого не повинно бути, однак через накопичення помилок при округленні результатів обчислення, ця модель через якийсь значний час також стає повністю хаотичною. Таким чином, спостереження і вивчення поведінки, навіть такої простої лінійної моделі, як еквідистантний маятник може допомогти в розумінні закономірностей процесів, які можна розглядати як прояви детермінованого хаосу.

П'ЄЗОЕЛЕКТРИЧНІ ВЛАСТИВОСТІ КРИСТАЛІВ

Автор:

Довганюк Олексій,
учень 11 класу
Чернівецького ліцею № 1
математичного та економічного профілів

Науковий керівник:

Борча М.Д.,
доктор фіз.-мат.н., доцент
Інституту фізико-технічних та комп'ютерних наук
ЧНУ імені Ю.Федьковича

Актуальність теми досліджень: п'єзоелектричні ефекти в наноструктурах є потужним напрямком сучасних досліджень та потребує значних зусиль для оцінки параметрів структур та їх електричних і механічних властивостей, що дозволить значно вдосконалити існуючі прилади та створити нано-генератори нового покоління.

Мета досліджень: ознайомитись з п'єзоелектричним ефектом кристалів і наноструктур та визначити кількісні параметри останнього на основі експериментальних даних з відкритих джерел.

Завдання дослідження:

- Узагальнити відомості про п'єзоелектрики;
- Розібратися у кореляції між п'єзострумом та типами діючих деформацій;
- Ознайомитись з основними типами наноструктур;

У результаті теоретичних досліджень можна зробити висновки: нанорозмірні п'єзоелектрики є перспективними матеріалами, як для отримання електричного струму при механічній дії на них, так і для детектування малих механічних дій (зворотній п'єзоэффект); визначено кореляцію між п'єзострумом та типом і параметрами нитковидних наноструктур.

АЛЬТЕРНАТИВНІ ДЖЕРЕЛА ЕНЕРГІЇ

Автор:

Графенчук Микола,
учень 11 класу
Глибоцького ліцею

Науковий керівник:

Графенчук В.І.,
вчитель фізики
Глибоцького ліцею

З розвитком людського суспільства все більше поширюється вплив людини на природу. Особливо величезних масштабів набрав цей процес в епоху науково-технічної революції. Знання закономірностей розвитку природи - запорука правильного використання і відтворення її багатств.

Ставлення до природи формується в людині з дитячих років. Ознайомлення із заповідними територіями як еталонами природи, із скарбницями рослинного і тваринного світу, їх роллю у науковому пізнанні законів природи сприяє формуванню природоохоронного світогляду, виховує дбайливе ставлення до природи. На сучасному етапі існування суспільства, що характеризується бурхливим розвитком науки і техніки, охорона навколишнього природного середовища стає однією з найбільш складних і актуальних задач, які висунула науково-технічна революція.

Мета роботи – з'ясувати, які є види альтернативних джерел, ефективність альтернативних джерел, з'ясувати можливість впровадження в нашій державі і можливості застосування альтернативних джерел.

Перед нами були поставлені такі завдання – з'ясувати види альтернативних джерел, їхню енергетичну ефективність, визначити можливості впровадження їх на території нашої країни і оцінити можливості використання.

До альтернативних джерел енергії належать відновлювальні - вітер, сонячне випромінювання, енергія морів і океанів тощо (рис.1). їх перевагою є те, що всі вони екологічно чисті.

Нині альтернативна енергетика з використанням нетрадиційних та відновлюваних джерел енергії (НВДЕ) стає одним із базових напрямів розвитку технологій у світі, разом з інформаційними та нанотехнологіями вона є важливою складовою нового постіндустріального технологічного укладу. Окрім того, їх не потрібно видобувати, купувати і транспортувати, позаяк вони є результатом дії сонячного випромінювання на фізичні, хімічні

та біологічні процеси, що повсюдно відбуваються на Земній кулі, а з цього впливає їх практична невичерпність та поновлюваність.

До поновлюваних джерел енергії відносять енергію сонячного випромінювання, вітру, річкових потоків, морських хвиль, енергію, акумульовану в доквіллі та біомасі. Сюди ж належить також енергія припливів та тепло глибинних шарів Землі - геотермальна енергія.

На сьогодні частка НВДЕ у виробництві енергії у світі ще є незначною (близько 14%), однак їх потенціал на кілька порядків перевищує рівень світового споживання паливно-енергетичних ресурсів. Темпи зростання обсягів виробництва енергії НВДЕ також відчутно перевищують аналогічні для традиційних видів енергії. Так, у найближчі 10 років прогнозується щорічне зростання світових обсягів виробництва електроенергії традиційної електроенергетики в межах 2,8%, а електроенергії НВДЕ - 9,2%. З іншого боку, проблеми ефективності використання традиційних джерел енергії в Україні стоять ще гостріше, ніж у світі чи країнах ЄС .[2] Причинами цього є застарілі технології, вичерпання ресурсу використання основних фондів генерації електроенергії і тепла, що разом з низькою ефективністю призводить до значних обсягів шкідливих викидів. Використання нетрадиційних та відновлюваних джерел енергії (НВДЕ) світова спільнота розглядає як один із найбільш перспективних шляхів вирішення зростаючих проблем енергозабезпечення.

Рис. 1. Альтернативні джерела енергії

Секція “Експериментальна фізика”

ПОПЕРЕДНЬО НАПРУЖЕНА КОНСТРУКЦІЯ

Автор:

Жук Тетяна,
учениця 10 класу
Чернівецького ліцею №1
математичного та економічного профілів

Науковий керівник:

Пшенічка П.Ф.,
вчитель Чернівецького ліцею №1,
заслужений учитель України

Мета даної роботи – на прикладі створеної нами конструкції, в основі якої є нитка, розташована вертикально та зафіксована лише знизу, дослідити створення, застосування та переваги попередньо напружених конструкцій, зокрема залізобетону, як одного з найпоширеніших видів таких конструкцій. Також аналіз основних способів напружування, пошук обґрунтувань використання таких конструкцій.

Тема роботи є актуальною, оскільки сучасні технології ідуть в ногу з часом і для того щоб задовольнити людські потреби необхідно будувати стійкіші конструкції.

Більш того, на сьогоднішній день у практиці будівництва все більше знаходять застосування попередньо-напружені у двох напрямках залізобетонні плитні конструкції. Це міжповерхові перекриття і покриття громадських та промислових будівель, стіни та покрівлі резервуарів, плити дорожніх та аеродромних покриттів, захисні споруди АЕС, балки-стілки та інші конструкції.

Виготовлений прилад є прикладом попередньо напруженої конструкції. Які в свою чергу досить часто використовуються в повсякденному житті. Найяскравішим прикладом можуть бути недавно побудовані мости. Причиною цього є те, що попереднім напружуванням досягають збільшення тріщиностійкості, жорсткості і витривалості конструкцій, зниження їхньої маси, ефективнішого використання матеріалів.

В результаті дослідження було знайдено найвигідніший матеріал для створення приладу. Створення такої конструкції потребує досить міцну нитку, а також металеві пластини, які є досить пружними та яким потрібен великий термін для того щоб пружна деформація перейшла в пластичну, а залишкова деформація була, як можна меншою. При цьому знайдено спосіб обробки пластин в середині отвору, для того, щоб в готовій конструкції нитка не перетиралася, адже це робить прилад менш міцним і погіршує його фізичні властивості.

ВИВЧЕННЯ РОБОТИ ЛОГІЧНИХ МІКРОСХЕМ

Автор:

Грищук Олександр,
учень 9 класу
Чернівецького ліцею №1
математичного та економічного профілів

Науковий керівник:

Пшенічка П.Ф.,
вчитель Чернівецького ліцею №1,
заслужений учитель України

Короткий опис проблеми дослідження. Практично у всіх сферах діяльності людини використовуються засоби електроніки. Нині й важко уявити наше життя без комп'ютера, чи сотового телефону. Електронні пристрої керують виробничими процесами, космічними кораблями, обробляють результати досліджень, передбачають погоду, грають в шахи, пишуть музику та роблять багато іншого. Всі вони видаються дуже різними, але працюють на основі однакових елементів.

Теоретична частина. В даній роботі розглянуто будову логічного елемента 2і-ні та тригера, які виготовлені на основі технології ТТЛ. Був запропонований варіант схеми РС генератора, для якого виведена формула частоти сигналу генератора.

Експериментальна частина. було запропоновано два модулі, виготовлені на основі логічних мікросхем К155ЛАЗ та К155ТМ2. За допомогою цих пристроїв можливо зібрати РС генератор та тригери.

Результати. В даній роботі було проаналізовано і вивчено роботу логічних мікросхем. Було описано будову і принцип дії логічних елементів та способи їх використання. Описано принцип дії тригерів – елементів електронної пам'яті. На основі вище згаданих модулів було зібрано R–S та D тригери, РС генератор та вивчено їх будову та принцип роботи.

Секція «Астрономія та астрофізика»

МІСІЯ «НОВА СЕДНА»

Автор:

Пекарський Юрій,
учень 11 класу
Чернівецької гімназії № 4

Науковий керівник:

Стратійчук О.А.,
викладач фізики й астрономії
коледжу ЧНУ ім. Ю.Федьковича

Мета роботи: спроектувати політ космічного апарата (КА) на транснептуновий об'єкт – астероїд 90377 Седна – для подальшого його дослідження. Використати три можливі траєкторії польоту КА до планетоїда, два з яких включатимуть у себе так званий "гравітаційний маневр" (використання гравітаційного поля планети для зміни напрямку та модуля швидкості апарата).

Актуальність роботи: Седна – об'єкт із надзвичайно високим ексцентриситетом (втягнутістю) орбіти, що більше характерно для довгоперіодичних комет. Найближчу точку до Сонця вона досягне у 2076-му році, де опиниться на відстані біля 76 а.о. від світила. Дослідивши даний астероїд, людство матиме можливість краще дізнатися про структуру, будову, склад, історію зародження та минуле Сонячної системи (СС).

Розглянуто три траєкторії:

1. Гоманівська траєкторія
2. Політ через систему Юпітера з використанням гравітаційного маневру.
3. Політ через системи Юпітера та Нептуна з використанням гравітаційного маневру.

Дана робота – це теоретичний розрахунок траєкторії з урахуванням гравітаційного притягання та швидкостей масивних тіл зовнішньої частини Сонячної системи. Один із таких "маршрутів" може бути використаний у подальшому Національним управлінням з аеронавтики і дослідження космічного простору (NASA), або Європейським космічним агентством (ESA).

ВІДДІЛЕННЯ КОМП'ЮТЕРНИХ НАУК

Секція «Комп'ютерні системи та мережі»

АВТОМАТИЗОВАНА СИСТЕМА КЕРУВАННЯ КЛІМАТИЧНИМИ УМОВАМИ ТА РІВНЕМ ОСВІТЛЕННЯ В КВАРТИРІ

Автор:

Авдієнко Павло,
учень 11 класу
Чернівецької ЗОШ №11

Науковий керівник:

Скрипський М.І.,
асистент кафедри комп'ютерних систем і мереж
Інституту фізико-технічних та комп'ютерних наук
ЧНУ імені Ю.Федьковича

Швидкий темп розвитку суспільства потребує модернізації усіх сфер життя, в тому числі його побутової частини. Вперше «системи розумного» дому почали з'являтися на сторінках наукової фантастики, а їх розробкою та впровадженням займаються ще з ХХ століття.

За оцінками аналітиків ринок розумного будинку активно розвивається. До 2020 року загальний обсяг світового ринку досягне \$ 51.77 млрд. У період з 2013 по 2020 середньорічні темпи зростання ринку будуть на рівні 17.74%.

Метою даної роботи є створення спрощеної системи розумного дому та демонстрації її можливостей в межах однієї кімнати з можливим подальшим впровадженням, як альтернативі громіздким системам, що вимагають планування із самого початку зведення будинків.

Результатами роботи стали:

- Створення автоматизованої системи моніторингу температури повітря та вологості в межах квартири та за вікном.
- Визначення рівня освітленості в квартирі.
- Можливість керування автоматичними жалюзями, для регулювання рівня освітленості.
- Собівартість створеної системи значно нижча за ціну яку пропонують на ринку.

Секція «Безпека інформаційних та телекомунікаційних систем»

АВТОМАТИЗОВАНА СИСТЕМА КЕРУВАННЯ КЛІМАТИЧНИМИ УМОВАМИ ТА РІВНЕМ ОСВІТЛЕННЯ В КВАРТИРІ

Автор:

Василик Андрій,
учень 11 класу
Чернівецької гімназії №7

Науковий керівник:

Фратавчан В.Г.,
к.фіз.-мат.наук, доцент
Інституту фізико-технічних та комп'ютерних наук
ЧНУ імені Ю.Федьковича

Метою даної роботи є пошук оптимальних стеганографічних методів для захисту будь-яких видів інформації, а також пошук додаткових способів захисту прихованої інформації. Для виконання мети було проведено аналіз найпопулярніших стеганографічних засобів. Аналіз проводився по трьом основним критеріям: швидкість виконання, місткість та рівень спотворення.

Захист інформації (ЗІ) від несанкціонованого доступу — одна з найдавніших проблем, що зберігає свою актуальність і до сьогодні. Особливо важливим питання захисту інформації стало з розвитком різноманітних комп'ютерних систем та мереж, оскільки їхній рівень захист є низьким.

Для виконання мети було вирішено створити авторський алгоритм, який би відповідав наведеним вище критеріям. У роботі описуються основні особливості алгоритму та його переваги над існуючими.

Після проведення аналізу зазначено, що створений алгоритм відповідає усім поставленим вимогам, і що для забезпечення додаткового рівня захисту у нього інтегровано алгоритм шифрування AES, який гарантує високий рівень захищеності інформації.

Секція «Internet-технології та Web-дизайн»

СТВОРЕННЯ СИСТЕМИ ДЛЯ СЕРВІСНОЇ ОБРОБКИ ВЕБ-МАТЕРІАЛІВ

Автор:

Кириченко Євген,
учень 10 класу
Чернівецької гімназії №1

Науковий керівник:

Фратавчан Валерій Григорович,
доцент Інституту фізико-технічних та комп'ютерних
наук ЧНУ імені Ю.Федьковича, кандидат фізико-
математичних наук

Актуальність питань інформатизації всіх сфер життя цілком очевидна. Потреба у розробці та застосуванні ефективних і адекватних комп'ютерних програм і технологій сьогодні зростає. З розвитком обчислювальної техніки змінювалися і основні напрямки її використання. На сучасному етапі розвитку комп'ютерної техніки та інформаційних технологій домінуючим став напрямок, пов'язаний із зберіганням і обробкою даних.

Великий об'єм інформації в мережі WWW та її різноманітність спонукає користувачів до написання додатків, за допомогою яких можна обробляти вміст web-матеріалів. Для цього створюють інформаційні автоматизовані системи.

Інформаційна (автоматизована) система – це організаційно-технічна система, в якій реалізується технологія збору та обробки інформації з використанням технічних і програмних засобів.

Система обробки даних – це комплекс технічних та програмно-математичних засобів для вирішення класу проблем автоматизованим способом, тобто з допомогою засобів обчислювальної техніки. Основні функції системи обробки даних полягають у зборі, видачі, накопиченні, збереженні та обробці великих об'ємів інформації. Збір, накопичення та збереження інформації проводиться за допомогою написаного додатку.

Таким чином, комплекс засобів збору та видачі інформації виконує зв'язок між системою обробки даних і навколишнім середовищем, що може бути для користувача представленим різними предметними галузями.

Результат даної роботи – це спеціальна прикладна програма, яка розбиває інформацію веб-сайту за категоріями, а також дозволяє її обробляти та зберігати. Програма розроблена в середовищі Delphi.

Секція «Інформаційні системи бази даних та системи штучного інтелекту»

МОДЕЛЮВАННЯ АСОЦІАТИВНИХ НЕЙРОННИХ МЕРЕЖ

Автор:

Шуліка Анастасія,
студентка II курсу коледжу ЧНУ
імені Юрія Федьковича

Науковий керівник:

Фратавчан В.Г.,
доцент Інституту фізико-технічних та комп'ютерних
наук ЧНУ імені Ю.Федьковича, к.фіз.-мат.наук

Метою даної роботи є побудова асоціативних нейронних мереж Хопфілда для того, щоб розпізнавати будь-які пошкоджені дані.

Системи, архітектура і принцип дії базується на аналогії з мозком живих істот. Ключовим елементом цих систем виступає штучний нейрон як імітаційна модель нервової клітини мозку — біологічного нейрона. Цей термін виник при вивченні процесів, які відбуваються в мозку, та при спробі змоделювати ці процеси. Першою такою спробою були нейронні мережі Маккалока і Піттса. Як наслідок, після розробки алгоритмів навчання, отримані моделі стали використовуватися в практичних цілях: в задачах прогнозування, для розпізнавання образів, в задачах керування та інші.

Для досягнення мети було вирішено проаналізувати нейронну мережу Хопфілда та створити власний алгоритм побудови даної мережі, її навчання та власне розпізнавання пошкоджених даних. У роботі описуються ключові фази дії нейромереж Хопфілда та їх застосування.

У висновку зазначається, що авторський алгоритм успішно створює нейронну мережу, навчає її певним образам та розпізнає «зашумлені» образи.

Головним обмеженням на використання даної роботи є те, що якщо зберігається занадто багато параметрів, мережа може збігатись до нового неіснуючого образу, відмінному від всіх запрограмованих образів, або не збігатись взагалі. Межа ємності пам'яті для мережі приблизно 15% від числа нейронів у прошарку Хопфілда.

Отже, робота може використовуватися для розпізнавання пошкодженої інформації, яка все частіше і частіше зустрічається з розвитком сучасних технологій, що зробить роботу користувача значно швидшою та продуктивнішою.

ВІДДІЛЕННЯ МАТЕМАТИКИ

Секція «Математика»

РЕНЕ ДЕКАРТ ТА СИСТЕМА КООРДИНАТ

Автор:

Ігнатюк Марія,
учениця 11 класу
НВК «Боянська гімназія»
Новоселицького р-ну Чернівецької області

Науковий керівник:

Басараба М.М.,
вчитель математики
НВК «Боянська гімназія»

Мета даної наукової роботи: вивчити біографію видатного вченого Рене Декарта; ознайомитись з декартовою системою координат на площині та в просторі; розв'язати приклади на застосування декартової системи координат.

Все більше часу проходить від дня його смерті, але й на сьогоднішній день його дослідження стали основою сучасної математики, фізики та філософії. Найважливішим досягненням Р. Декарта було створення нового методу математичного дослідження — методу координат. Саме цьому і присвячена дана наукова робота.

Дана наукова робота складається з вступу, де зазначена мета роботи, яка складається з 4 розділів. В першому розділі дані різні дати з дитячих, юнацьких та творчих років видатного вченого. Наступний розділ присвячений основному внеску Декарта в області математики, фізики, астрономії та філософським роздумам. 3-тій розділ містить характеристику декартової системи координат: прямокутної та тривимірної. В останньому розділі показане застосування на практиці декартової системи координат. Робота містить висновки, ключові з них які, що декартова система координат є зручною і значно полегшує розв'язок багатьох задач на практиці. Зазначенні використанні джерела. Також, робота містить ряд додатків.

ЗАСТОСУВАННЯ ТЕОРЕМ БЕРНСАЙДА ТА РЕДФІЛДА-ПОЙА ПРО КІЛЬКІСТЬ ОРБИТ ПРИ РОЗВ'ЯЗУВАННІ КОМБІНАТОРНИХ ЗАДАЧ

Автор:

Німець Марина,
учениця 11 класу
Чернівецької гімназії №2

Науковий керівник:

Сумарюк М.І.,
доцент кафедри методики викладання
природничо-математичних дисциплін
ШПО Чернівецької області,
кандидат фіз.-мат. наук

У науково-дослідницькій роботі розглядаються задачі теорії переліку – одного із найбільш розвинених сучасних напрямків досліджень. Зокрема, за допомогою теорем Бернсайда та Редфілда-Пойа розв'язуються задачі у яких наявна зручна геометрична інтерпретація, що базується на підстановково-групових конструкціях на многокутниках та многогранниках. При цьому за допомогою методів теорії операцій на групах підстановок описано циклові індекси деяких симетричних груп підстановок, охарактеризовано основні схеми переліку, наведено приклади застосування при розв'язуванні конкретних комбінаторних задач.

Метою науково-дослідницької роботи є вивчити основні властивості груп підстановок та основні схеми переліку при розв'язуванні комбінаторних задач за допомогою теорем Бернсайда та Редфілда-Пойа.

Наукові дослідження, які проводяться у даній роботі, є актуальними, оскільки на даний час бурхливий розвиток всіх галузей техніки потребує використання сучасних математичних знань, зокрема, алгебраїчні методи досліджень проникли в усі напрямки математичних досліджень.

Однією із найбільш фундаментальних ролей у математиці відіграє теорія груп, на основі якої можна проілюструвати математичну глибину та незвично широку сферу застосувань, що поєднується з простотою її основних положень, тому теорія груп найкраще підходить для того, щоб показати учням зразок сучасної математики.

РОЗВ'ЯЗАННЯ ДЕЯКИХ АЛГЕБРАЇЧНИХ РІВНЯНЬ В МНОЖИНІ КВАТЕРНІОНІВ

Автор:

Охрімів Андрій,
учень 11 класу
Довжоцького НВК Новоселицького району
Чернівецької області

Науковий керівник:

Боднарук С.Б.,
доцент кафедри алгебри та інформатики
ЧНУ імені Ю.Федьковича, к.фіз.-мат.н.

Мета і завдання досліджень: розв'язання лінійних та деяких квадратних рівнянь в множині кватерніонів.

В роботі розв'язано ряд лінійних та квадратних рівнянь в множині кватерніонів, тобто рівнянь, де невідома величина і коефіцієнти рівняння є кватерніонами.

Дана наукова робота складається з чотирьох параграфів.

В параграфі першому ми ознайомлюємося з комплексними числами, діями над ними, а також бачимо, що додавання комплексних чисел є комутативним і асоціативним. Те ж саме виконується і для множення. Справедливим для дій над комплексними числами є розподільний закон, тобто дистрибутивність.

Другий параграф присвячено кватерніонам: наведено означення кватерніонів та дій над ними, розглянуто ряд прикладів, що ілюструють теоретичний матеріал.

В третьому параграфі мова йде про гіперкомплексну систему чисел в цілому та взаємозв'язок понять «алгебра» та «гіперкомплексна система чисел». У цьому параграфі сформульовано теорему Фробеніуса.

Останній параграф даної роботи містить самостійно отримані результати, а саме: наведено застосування кватерніонів в алгебрі, розв'язано ряд лінійних та квадратних рівнянь в множині кватерніонів.

Основні результати:

- наведено відомі теоретичні положення про комплексні числа та кватерніони;
- розглянуто ряд прикладів, що ілюструють відомі правила виконання дій над комплексними числами та кватерніонами;
- самостійною частиною роботи є розв'язання лінійних та деяких квадратних рівнянь в множині кватерніонів.

СПЕЦІАЛЬНІ ТИПИ ТРИКУТНИКІВ, ЇХ ІСНУВАННЯ ТА ВЛАСТИВОСТІ

Автор:

Бойчук Олександр,
учень 7(11) класу
Вижницької гімназії

Наукові керівники:

Житарюк І.В.,
професор ЧНУ імені Ю. Федьковича
Рибчук Г.В.,
вчитель математики Вижницької гімназії

У курсі математики ЗНЗ вивчають типи трикутників, що характеризуються сторонами та кутами і зовсім не згадується про існування інших типів трикутників, крім класів з поглибленим вивченням математики. Саме тому я обрав для дослідження тему «Спеціальні типи трикутників, їх існування та властивості», в якій хочу більше дізнатися про існування таких трикутників, їх властивостей та застосування останніх при розв'язуванні задач.

Мета даної роботи – поглибити знання з геометрії трикутника.

Основне завдання роботи – розглянути питання існування різних типів спеціальних трикутників та їх застосування до розв'язування задач.

У роботі наведено твердження, які ілюструються на конкретних прикладах, що стосуються різних типів трикутників та їх властивостей. Результати дослідження можуть бути використані при підготовці до математичних олімпіад та турнірів.

Робота складається з трьох розділів: у першому розділі виокремлено різні типи спеціальних трикутників та наведено їх означення, вияснено умови існування таких трикутників та доведено деякі їх властивості; у другому приведено приклади розв'язаних задач; у третьому підібрано завдання для самостійного розв'язання.

ПАРАЛЕЛЬНІ СВІТИ ТА АКсіОМАТИЧНА ТЕОРІЯ МНОЖИН

Автор:

Українець Олег,
учень 10 класу
Чернівецької гімназії № 2

Науковий керівник:

Попов М.М.,
професор Чернівецького національного
університету, доктор фіз.-мат. наук

Актуальність теми. Поняття атомів (= урелементів) в аксіоматичній теорії множин ZF (Цермело-Френкеля) з'явилося одночасно з першими аксіоматичними системами на початку ХХ століття. Атом – це об'єкт, який не є множиною і не містить елементів, але може бути елементом певних множин. Згодом стало зрозумілим, що аксіоматичну теорію множин можна побудувати без атомів, оскільки «чистих» множин (тобто, множин, всі елементи яких є множинами, всі елементи елементів яких є множинами, ...) достатньо для побудови повноцінної теорії множин. В сучасній аксіоматичній теорії множин атоми відсутні, а отже, єдиний об'єкт, що не містить елементів, – порожня множина.

Метою дослідження є обґрунтування одночасного існування паралельних розширень системи аксіом Цермело-Френкеля у межах модифікованої системи аксіом ZF з атомами.

Об'єктом дослідження є атоми та пов'язані з ними властивості множин у межах аксіоматичної теорії множин ZFA.

Предметом дослідження є аксіоматичні системи теорії множин ZF та ZFA.

Методи дослідження. В дослідженнях використовуються методи аксіоматичної теорії множин.

Новизна одержаних результатів. Наскільки нам відомо, основний результат роботи є новим.

Практичне значення одержаних результатів.

Дослідження мають теоретичний характер. Їх результати можуть використовуватися при написанні навчально-методичної літератури з математичної логіки та теорії множин.

ТРИКУТНИКИ ТА ЇХ ВЛАСТИВОСТІ

Автор:

Бута Марія,
учениця 10 класу
Старововчинецького ліцею
Глибоцького району

Науковий керівник:

Тюфтії С.М.,
вчитель математики Старововчинецького ліцею
Глибоцького району

Актуальність. У наш час геометрія для учнів школи є обов'язковою дисципліною. Її вивчення сприяє розвитку раціонального стилю мислення школярів із характерними для нього рисами обґрунтованості, критичності, алгоритмічності. Геометрична освіта має велике значення для розвитку уяви, інтуїції, які є основою творчої діяльності особистості.

Однією з базових тем курсу планіметрії є тема «Трикутники». Теорія та задачі, які пов'язані з трикутником, пронизують весь курс планіметрії. Властивості цих фігур використовуються під час вивчення курсу стереометрії. На мою думку, трикутники, з одного боку, – одна з найпростіших тем. З іншого боку, не варто недооцінювати складність і необхідність цієї теми.

Мета і завдання досліджень: систематизація і аналіз найвідоміших та найважливіших фактів із сучасної геометрії трикутника; застосування наведених властивостей трикутників та об'єктів, які з ними пов'язані до розв'язування ряду геометричних задач.

Основні результати:

1. Здійснено пошук інформації за тематикою роботи, яка не входить до шкільної програми.
2. Систематизація тверджень та властивостей висот, медіан та бісектрис трикутника.
3. Дослідження основних властивостей педальних трикутників. Розгляд випадків розміщення педальної точки.
4. Аналіз властивостей ортоцентричного і бісектрального трикутників та трикутника Наполеона.
5. Розв'язування задач, які пов'язані з геометрією трикутника, застосовуючи розглянуті факти в теоретичній частині роботи.

Секція «Прикладна математика»

СТВОРЕННЯ ДОДАТКІВ ДЛЯ РЕАЛІЗАЦІЇ ЗАДАЧ ДИНАМІЧНОГО ПРОГРАМУВАННЯ (ЗАСОБАМИ DELPHI XE*)

Автор:

Дячук Ростислав,
учень 11 класу
Чернівецького ліцею №1

Науковий керівник:

Мельник Г.В.,
асистент кафедри прикладної математики та
інформаційних технологій ЧНУ імені Ю.Федьковича,
кандидат економічних наук

Словосполучення "динамічне програмування" вперше було використано в 1940-х роках Р. Беллманом для опису процесу знаходження рішення задачі, де відповідь на одне завдання може бути отриманий тільки після вирішення завдання, "попередньої" їй. В 1953 р. він уточнив це визначення до сучасної. Спочатку ця область була заснована, як системний аналіз та інжиніринг, яка була визнана ІЕЕЕ. Внесок Беллмана в динамічне програмування був увічнений в назві рівняння Беллмана, центрального результату теорії динамічного програмування, який переформулює оптимізаційну задачу в рекурсивної формі.

Динамічне програмування є водночас і методом математичної оптимізації і методом комп'ютерного програмування. В обох контекстах воно використовує підхід спрощення пошуку розв'язку складної задачі, розбиття її на простіші підзадачі, часто методом рекурсії. Белман називав це принципом оптимальності.

Якщо підзадачі можуть бути вкладеними рекурсивно всередині більших задач, так що методи динамічного програмування можуть бути застосовні, то існує залежність між розв'язком загальної задачі, і розв'язком підзадач.

У даній роботі були розглянуті теоретичні аспекти математичного моделювання динамічних систем, основні поняття теорії моделювання, принципи моделювання динамічних систем, моделі і методи прийняття управлінських рішень з урахуванням фактору часу, а також моделі динамічного програмування. Детально вивчені процес постановки задачі динамічного програмування і особливості складання математичної моделі динамічного програмування.

На практиці було досліджено використання можливостей інструментального засобу Delphi XE* для створення додатків для реалізації задачі динамічного програмування.

ОДНА МОДИФІКАЦІЯ МЕТОДУ НЬЮТОНА ДЛЯ СИСТЕМИ НЕЛІНІЙНИХ РІВНЯНЬ

Автор:

Євдокімова Світлана,
учениця 11 класу
Чернівецького міського ліцею №1

Науковий керівник:

Бігун Я.Й.,
завідувач кафедри прикладної математики та
інформаційних технологій ЧНУ імені Ю. Федьковича,
доктор фізико-математичних наук, професор

Однією з головних задач числових методів є розв'язування нелінійних рівнянь і систем рівнянь, які є результатом як математичних досліджень, так і математичними моделями прикладних задач. Часто рівняння, а тим більше системи рівнянь, не вдається розв'язати точно. Зокрема, алгебраїчні рівняння, степінь яких перевищує чотири, у загальному випадку не розв'язуються в радикалах. Більше того, навіть розв'язки кубічних рівнянь і рівнянь четвертого степеня, які можна одержати за допомогою таких систем як Mathematica або Maple, із-за громіздкості не є зручними для використання. Наближено рівняння і системи рівнянь розв'язуються ітераційними методами.

Метою даної наукової роботи є вивчення та реалізація за допомогою програми, розв'язку системи двох нелінійних рівнянь за допомогою методу Ньютона. Дана робота складається з трьох розділів і додатку. Перший розділ - містить загальні відомості про метод Ньютона для нелінійних рівнянь. Другий - описує метод Ньютона для системи нелінійних рівнянь і модифікації цього методу. Третій - присвячений тестуванню програми та аналізу одержаних результатів.

Для цього необхідно виконати наступні завдання:

1. Вивчити необхідну літературу.
2. Зробити огляд існуючих методів розв'язування нелінійних рівнянь.
3. Вивчити метод Ньютона для розв'язування системи нелінійних рівнянь.
4. Розробити програму для розв'язування системи нелінійних рівнянь модифікованим методом Ньютона.
5. Проаналізувати отримані результати.
6. Написати програму на мові Delphi розв'язання системи двох нелінійних рівнянь методом Ньютона.

ВІДДІЛЕННЯ ЕКОНОМІКИ

Секція «Економічна теорія та історія економічної думки»

ЕВОЛЮЦІЯ ЕКОНОМІЧНОЇ ДУМКИ ТА ЇЇ ВПЛИВ НА ПОЛІТИКУ ДЕРЖАВИ

Роботу виконав:

Угрин Тадей,
учень 11 класу
Чернівецького міського ліцею №1

Науковий керівник:

Місевич О.М.,
викладач економіки
Чернівецького міського ліцею №1

Світова цивілізація вже знаходиться в другому десятилітті нового тисячоліття, проте наші уявлення про те, куди рухається економіка в 21 столітті, все ще базуються на науково-теоретичному фундаменті, що відбиває реалії минулого століття. Мова, насамперед, йде про ортодоксальний напрямок, який сповідує старі канонічні форми неокласичного аналізу. Про це кілька років поспіль говорять, пишуть і сперечаються суспільствознавці у багатьох країнах світу. Проблема відносин між економікою і суспільством особливо актуалізувалася після втягування світового господарства в першу в історії людства глобальну фінансово-економічну кризу, яку все частіше називають новою Великою депресією.

Вчені, політики і бізнесмени, в тому числі багато з тих, хто зовсім недавно активно захищав нинішню систему світоустрою, що склалася після руйнування світової соціалістичної системи, сьогодні критично переосмислюють і оцінюють новий економічний порядок, що нав'язаний світу прихильниками і провідниками ринкового фундаменталізму, відомого під назвою «неолібералізм».

Завданням роботи є визначення сильних і слабких сторін протилежних економічних систем та намагання знайти компромісний шлях розвитку, що забезпечить реалізацію цілей як економічного так і соціального характеру в новому, всесвітньому громадянському суспільстві, де, згідно постіндустріальної філософії, найвищою цінністю буде людина.

На основі проведених досліджень було визначено, що сучасна філософія економіки повинна поєднувати в собі сильні риси двох протилежних економічних систем, так як лише еволюційний шлях розвитку, що передбачає своєю основою досвід попередників, приводить до процвітання, на відміну від революційного, що відкидає розвиток цивілізації до минулих етапів. Проаналізувавши тенденції цивілізаційного центру були вироблені тактика і стратегія для успішного економічного розвитку України та її переходу із «периферійної» зони до «глобального ядра».

Секція «Мікроекономіка та макроекономіка»

АКЦИЗ, ЙОГО РОЛЬ У ЖИТТІ ДЕРЖАВИ ТА ПЕРЕСІЧНОГО ГРОМАДЯНИНА

Роботу виконав:

Тищук Владислав,
учень 11 класу
Новодністровської гімназії

Науковий керівник:

Білава В.П.,
вчитель економіки
Новодністровської гімназії

Метою даної роботи є спроба поділитись інформацією про акциз, показати маловідомі факти з історії його виникнення для поглиблення знань та ерудованості сучасної молоді.

Актуальність наукової роботи полягає в тому, що акциз на сьогоднішній день є хоча й не основним, але вагомим регулятором суспільного життя та джерелом наповнення бюджету.

Історія та походження акцизного збору, цікаві цифри та факти в різних країнах, законодавча база з питань стягнення податку, залежність споживання підакцизних товарів від величини ставки акцизного збору є основними об'єктами дослідження в нашій роботі.

Результати дослідження походження акцизної марки та її зображення дозволяють стверджувати, що зовнішній вигляд акцизної марки може нести в собі інформацію про товар та його виробника. Крім того, аналіз товарних кодів та колір акцизної марки дає вичерпну інформацію про вид товару, його об'єм, кількість збору та вказує на те чи вітчизняна це продукція, чи іноземна.

Практичне значення одержаних результатів – це можливість керування попитом на підакцизні товари, зокрема ті, що є шкідливими (алкогольні та тютюнові вироби), що призведе до оздоровлення нації, підніме рівень життя та відкриє нові джерела наповнення бюджету.

ВІДДІЛЕННЯ ФІЛОСОФІЇ ТА СУСПІЛЬСТВОЗНАВСТВА

Секція «Педагогіка»

ВИХОВАННЯ ПАТРІОТИЗМУ МОЛОДІ ЗАСОБАМИ ІСТОРИЧНОГО КРАЄЗНАВСТВА

Автор:

Карлійчук Марія,
учениця 10 класу
Сторожинецького ліцею

Науковий керівник:

Рассомахіна Л.М.,
старший вчитель Сторожинецького ліцею
Прокоп І.С., к. пед. н., доцент
ЧНУ імені Ю. Федьковича

В умовах становлення Української держави, подій на Сході в АТО патріотичному вихованню належить пріоритетна роль. Особливо велике значення для здійснення виховної роботи має історичне краєзнавство, його могутній виховний потенціал сприяє вихованню свідомого патріота нашої держави.

Мета дослідження полягає у визначенні шляхів виховання патріотизму у школярів та розкритті ролі історичного краєзнавства як засобу патріотичного виховання учнів, становлення громадянина-патріота України, готового самовіддано розвивати її як суверенну, незалежну, демократичну, державу, забезпечувати її національну безпеку, сприяти єднанню українського народу, громадянському миру і злагоді.

Завдання дослідження: розкрити теоретичні засади виховання патріотизму учнів; визначити критерії, рівні та стан сформованості патріотичних якостей у школярів на базі Сторожинецького районного ліцею; з'ясувати роль історичного краєзнавства в процесі формування патріотичних рис учнів; експериментально перевірити рівень патріотичної вихованості учнів 7-

11 класів Сторожинецького ліцею. В процесі написання роботи ми зустрічалися з воїнами АТО, волонтерами, записували їх свідчення.

Діагностування рівнів патріотичної вихованості учнів Сторожинецького районного ліцею на основі зазначених критеріїв і показників виявило, що переважна більшість з них знаходилися на високому та середньому рівнях патріотичної вихованості (65,3% та 29,6%). Для досягнення більш високого результату, ліквідації деяких недоліків у процесі патріотичного виховання, вдосконалення його форм і методів на основі опрацювання педагогічної літератури, аналізу анкетування учнів ми розробили рекомендації, які слід враховувати вчителям-практикам, вихователям.

ШАНОБЛИВЕ СТАВЛЕННЯ ДО КОСИ ЯК ЕЛЕМЕНТ УКРАЇНСЬКОЇ НАРОДНОЇ ПЕДАГОГІКИ

Автор:

Генцар Олена,
учениця 10 класу
Сергіївської ЗОШ
Путильського району

Керівник:

Дроняк Г.В.,
заступник директора з виховної роботи Сергіївської
ЗОШ

Завдання роботи:

- формувати у людей почуття любові до прекрасного, повагу до рідного краю, рідного слова та розкриття краси нашої національної обрядовості, традицій;
- виховувати дівчат засобами народної педагогіки, на народних виховних і дидактичних принципах;
- виховувати почуття дівочої честі й гідності, естетичні і етичні норми поведінки;
- сприяти вихованню пошани до дівчини, жінки як берегині роду;
- залучати підрастаюче покоління до пізнання народних родинних виховних традицій, здобутків матеріальної та духовної культури українського жіноцтва;
- поважати людей, які бережуть у пам'яті звичаї та обряди наших предків.

В своїй роботі ми зробили спробу повернути до життя ще один із призабутих звичаїв нашого народу - вшанування дівочої коси. І хочеться вірити, що він оживе, наповниться новим змістом для нового покоління. Бо, щоб не казали і хоч як не переконували нас про старомодність коси, а все таки в довгій дівочій косі є своя принада, щось ніжне і близьке, щемливе і священне.

Практичне застосування даної роботи полягає в тому, що основні положення, висновки та зібраний народознавчий матеріал можна використовувати не лише на заняттях з української мови та літератури, а й у позакласній гуртковій та виховній роботі, при підготовці тематичних класних годин.

ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО – КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА УРОКАХ ГЕОГРАФІЇ У КІЦМАНСЬКОМУ РАЙОНІ

Автор:

Дарчук Божена,
учениця 11 класу
Кіцманської районої гімназії

Науковий керівник:

Костащук І.І.,
к.г.н., доцент ЧНУ імені Юрія Федьковича
Геренчук М.В.,
вчитель географії та економіки,
Кіцманської районної гімназії

Сучасна педагогічна технологія охоплює коло теоретичних та практичних питань керування, організації навчального процесу, методів та засобів навчання.

Дослідження з даної теми показали, що поняття освітньої технології у педагогічній та методичній науці перебуває в стадії формування. У методиці викладання географії накопичилось багато проблем, які потребують спеціальних досліджень: співвідношення теоретичних положень і досягнень практики; оновлення методів, засобів і форм організації навчання.

Остання проблема тісно пов'язана з розробкою і застосуванням у навчальному процесі нових педагогічних технологій, які детально визначають алгоритм застосування дидактичних інструментів, сприяють досягненню запрограмованого навчального результату.

При роботі над даною темою виявилось, що підручників та посібників в яких би детально були описані сучасні технології навчання в географії зовсім небагато, тому в основному довелося працювати з періодичною літературою. Значну увагу у періодичній літературі приділено технологіям проблемного навчання, інформаційним та інтерактивним технологіям.

Секція «Журналістика»

ТЕЛЕВІЗІЙНА РЕКЛАМА ЯК ЗАСІБ ВПЛИВУ НА ГРОМАДСЬКІСТЬ

Автор:

Фонарюк Ілонна,
студентка II курсу
Чернівецького медичного коледжу БДМУ

Науковий керівник:

Фонарюк Т.І.,
вчитель української мови та літератури
Чернівецької гімназії № 6

У роботі розглядається вплив телевізійної реклами з погляду журналістики і психології на підсвідомість суспільства та оцінюється сучасне телебачення.

Актуальність теми передусім полягає у тому, що на українському ринку реклами з'явилась велика кількість розрекламованих товарів та послуг, які нав'язують суспільству. Отже, необхідно визначити причини та мету впливу реклами на людей, встановити позитивні й негативні аспекти цього впливу. Оскільки ефективність телевізійної реклами передусім залежить від сприйняття її аудиторією, то дослідження телевізійного ринку реклами варто здійснювати не лише з погляду журналістикознавства, а й психології.

Мета дослідження зумовлена сукупністю окремих завдань, пов'язаних з проблемою, розв'язанню якої має послугувати ця робота.

По-перше, авторка ставить перед собою завдання з'ясувати місце телевізійної реклами в сучасній медійній системі та особливості її впливу на глядача.

По-друге, важливим завданням є визначення особливостей тематичного наповнення телевізійного ринку реклами, його ґрунтовний аналіз. Виконавець характеризує соціально-психологічні фактори впливу реклами на суспільство та розкриває сутність явища обміну інформацією між телебаченням та глядачем-реципієнтом.

По-третє, завдання цієї роботи полягає в характеристиці візуальних засобів телевізійної реклами та аналізі їх сприйняття пересічними громадянами.

Виконавець роботи формулює власні пропозиції стосовно підвищення ефективності сучасного телебачення на загальнонаціональному рівні, пропонує способи розв'язання проблеми негативного впливу телереклами на людину.

Секція «Правознавство»

ІНСТИТУТ СПІВУЧАСТІ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРАВІ УКРАЇНИ

Автор:

Шевчук Віталій,
учень 10 класу
Чернівецької ЗОШ № 1

Науковий керівник:

Чорней С.В.,
асистент
ЧНУ імені Ю.Федьковича

Інститут співучасті у злочині належить до числа найбільш складних і проблематичних, як у теорії кримінального права, так і в практиці його реалізації. Тому й очевидна і виправдана така увага, що приділяється розробці загального вчення про співучасть, в її різноманітних аспектах як у роботах видатних вчених минулого і сучасності, так і в роботах вчених широко відомих в Україні, в інших державах СНД, та в країнах далекого зарубіжжя.

Метою даної наукової роботи є здійснення комплексної кримінально-правової характеристики інституту співучасті на основі аналізу наукових досягнень в галузі кримінального права, а також розробка основних напрямків вдосконалення даного інституту. З урахування цього були поставлені такі завдання: 1) викласти і обґрунтувати поняття співучасті у злочині; 2) визначити об'єктивні і суб'єктивні ознаки співучасті у злочині; 3) проаналізувати форми співучасті у злочині; 4) окреслити види співучасників у злочині; 5) сформулювати пропозиції щодо вдосконалення кримінального законодавства в цій сфері.

Підсумовуючи, проведене в науковій роботі, дослідження, можна зробити наступні висновки: 1. Співучастю визнається умисна участь кількох суб'єктів у вчиненні умисного злочину; 2. Умисна спільна діяльність двох або більше суб'єктів може проявлятися у різних формах. Форма співучасті – це об'єднання співучасників, які розрізняються між собою за характером виконуваних ролей і за стійкістю суб'єктивних зв'язків між ними; 3. Співучасниками злочину визнаються виконавці, організатори, підбурювачі та пособники; 4. Очевидно, що чинний КК України потребує серйозного перегляду в частині інституту співучасті, особливо в умовах сьогодення. Ми пропонуємо внести зміни в статті 26-28 КК України.

ОСОБЛИВОСТІ КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ НЕПОВНОЛІТНІХ, ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ УКРАЇНСЬКОГО ТА СВІТОВОГО (АМЕРИКАНСЬКОГО, ЄВРОПЕЙСЬКОГО)

Автор:

Асташева Олександра,
учениця 9 класу
Чернівецької гімназії №2

Керівник:

Гітельман І.С.,
вчитель правознавства
Чернівецької гімназії №2

У науково-дослідницькій роботі дається аналіз порівняльного кримінального законодавства щодо неповнолітніх в різних країнах світу та національного законодавства, в тому числі особливостей судового розгляду кримінальних проваджень стосовно неповнолітніх в українському законодавстві. А також надаються пропозиції та шляхи вдосконалення національного законодавства щодо неповнолітніх.

Отримані результати проведеного дослідження зводяться до того, що автор приходить до висновку про недосконалість вимог діючого кримінально-процесуального законодавства стосовно неповнолітніх, а саме положень ст.496 КПК України, яка передбачає, що суд має право у разі необхідності, викликати в судові засідання представників служби у справах дітей та кримінальної міліції у справах дітей, які поряд з іншим, мають право висловлювати свою думку з приводу найбільш доцільних заходів щодо обвинуваченого з метою його перевиховання. Разом з тим, зазначена вимога Закону, на думку автора, є недосконалою, оскільки розгляд даної категорії справ доцільно проводити з обов'язковою участю представників служби у справах дітей і представників кримінальної міліції у справах дітей, а не тільки тоді, коли вини з'явилися, як прописано на даний час в КПК України.

Крім цього, автор піддає критиці і вимоги ч. 1 ст. 497 КПК України, якою передбачено застосування примусових заходів виховного характеру лише до неповнолітнього, який вперше вчинив злочин невеликої тяжкості чи необережний злочин середньої тяжкості.

Разом з тим, на думку автора, зазначене положення Закону, потребує розширення переліку категорії злочинів, зокрема хоча б доповненням категорією злочинів середньої тяжкості, як передбачено в багатьох інших країнах, оскільки у всіх інших випадках щодо неповнолітнього, який вчинив вперше той же злочин середньої тяжкості, суду необхідно постановлювати вирок, навіть у тих випадках, коли по кримінальній справі укладено угоду між потерпілим та неповнолітнім обвинуваченим. І як наслідок, зовсім молода особа, практично дитина, отримує в такому віці вже судимість.

ЕКОЛОГІЧНЕ ПРАВО (ВОДА – ОСНОВА ЖИТТЯ)

Автор:

Костецька Наталія,
учениця 10 класу
Глибоцького ліцею

Керівник:

Сиротюк А.К.,
вчитель історії та правознавства
Глибоцького ліцею

Важливу роль у житті кожного із нас відіграє вода — друга за значимістю речовина після кисню. Вода детермінується як хімічна сполука водню з киснем, що існує в рідкому, твердому та газоподібному станах. Згідно статті 1 Водного кодексу України, води - це усі води (поверхневі, підземні, морські), що входять до складу природних ланок кругообігу води. Всі водні об'єкти, включені в склад водного фонду, підлягають реєстрації в Державному водному кадастрі, який включає дані обліку за кількісними і якісними показниками, реєстрації водокористувань та дані обліку використання вод. Державний водний фонд України знаходиться під захистом і охороною держави.

З прийняттям нового Водного кодексу підведені підсумки всього попереднього розвитку водного законодавства. В Кодексі розвинуто й доповнено ті положення законодавства, які виправдали себе на практиці та зберігають значення для правового регулювання водних відносин у майбутньому. Він заклав основи для вдосконалення правового регулювання водних відносин як того вимагає життя. За часи незалежності України водоохоронне законодавство розвивається як складова частина природоохоронного. Державна водна політика, що є складовою частиною державної політики у сфері охорони навколишнього природного середовища, використання природних ресурсів та забезпечення екологічної безпеки, спрямована на забезпечення раціонального використання і охорони вод, відтворення водних ресурсів та регулювання водних відносин.

ПОЛІТИКО-ПРАВОВА ДОКТРИНА М. СПЕРАНСЬКОГО

Автор:

Мешак Станіслав,
учень 9 класу
Глибоцького ліцею

Науковий керівник:

Грекул-Ковалик Т.А.,
асистент
ЧНУ імені Ю. Федьковича

Місце і роль М. Сперанського в історії перетворень російської державності і формування урядової законодавчої політики є загально визнаним і мають неабияке значення. Державно-правові ідеї і вивчені ним перетворення в різних галузях державного управління виявилися важливими не тільки для того часу, але зберігають актуальність і сьогодні.

Мета роботи - вивчити та дати оцінку теоретичних поглядів М. Сперанського на право і державу, а також охарактеризувати його роль в правовому, політичному та соціально-економічному розвитку Російської імперії на початку ХІХ ст.

Завдання: дослідити процес формування державно-правових поглядів Сперанського з урахуванням впливу політико-правової думки Заходу, а також соціально-економічної і політичної обстановки в Російській імперії наприкінці ХVІІІ - початку ХІХ ст.; проаналізувати теоретичні погляди М. Сперанського на найважливіші проблеми права; оцінити значення законів за М. Сперанським; охарактеризувати погляди М. Сперанського на державу; охарактеризувати проекти державних реформ М. Сперанського.

Висновки. Ідеї та проекти М. Сперанського ґрунтувалися на комплексі освітянських ідей і критичному аналізі вітчизняного досвіду необмеженої влади, в них пропонувалися програмні перетворення, адаптовані до російських умов того часу. М. Сперанський запропонував шлях поступового внесення до монархії начал конституціоналізму та парламентаризму.

ПРАВА ДИТИНИ: МІЖНАРОДНО – ПРАВОВИЙ МЕХАНІЗМ ЗАХИСТУ

Автор:

Проданюк Назар,
учень 11 класу
Чернівецької гімназії №2

Науковий керівник:

Гураленко Н.А.,
к.ю.н., доцент
ЧНУ імені Ю. Федьковича.

Незважаючи на те, що дитина володіє тими же правами, що й доросла людина, внаслідок свого неповного фізичного і розумового розвитку, вона повинна бути забезпечена додатковими правами. Україна зобов'язана піклуватися про права дітей, їх виживання, захист і розвиток. Нажаль, практика свідчить про інше. Прагнення держави укріпити правовий статус дитини і реальні умови її існування розходяться. Порухення прав дітей набуває в Україні масштаб національної катастрофи: дітей доводиться захищати від їх же захисників - від батьків, держави, уповноважених органів і осіб. Завдання наукового дослідження: розкрити поняття прав дитини; визначити принципи їх захисту; висвітлити механізм захисту прав дитини.

Висновки та отримані результати: констатовано, що на міжнародному рівні існує нагальна потреба розробки і прийняття єдиного визначення поняття «дитина», в якому основним критерієм стане віковий ценз; уточнено визначення поняття «права дитини» як прав людини стосовно дітей. Така лаконічна дефініція дозволяє перенести ознаки, характерні для суб'єктивних прав особи загалом, на ознаки прав дитини з урахуванням вікового чинника.

При цьому міжнародно-правовий захист - це система міжнародних органів і процедур, що здійснюють захист дітей шляхом розробки міжнародних стандартів у сфері прав дитини і створення спеціального контролю за дотриманням цих прав з боку держав і міжнародних організацій; конкретизований зміст основних принципів міжнародно-правового захисту прав дитини: принцип недопустимості дискримінації; дотримання права дитини на виживання і здоровий розвиток; вільного вираження дитиною своїх власних поглядів; збереження індивідуальності; наголошено, що механізм забезпечення прав дітей не завжди регламентований як на універсальному, так і національному рівнях у тому об'ємі і з тією ретельністю, яка впливає із поняття «особливого» захисту прав дитини.

Секція «Релігієзнавство та історії релігії»

ВСІ ДОРОГИ ЗЕМЛІ В ХРАМ ГОСПОДНІЙ ВЕДУТЬ

Автор:

Козак Катерина,
учениця 11 класу
Селищанського НВК
Сокирянського району

Керівник:

Штефанець Н.І.,
учитель образотворчого мистецтва
Селищанського НВК

Прагнення людини до пізнання всесвіту, суспільства, самої себе, окремих явищ і процесів світу невичерпне і вічне. Є знання, необхідні фахівцю для успішної діяльності в конкретній галузі, а є поняття, ідеї, теорії, факти, засвоєння яких важливе для становлення кожної людини як особистості, для формування її духовної культури.

Мета роботи :

- дослідити роль релігії у житті людей ;
- ознайомитися з історичними матеріалами про релігію та конфесії;
- відвідати християнські храми с. Селище, вивчити їх документацію;
- ознайомитися із сучасним станом вірувань;
- використовувати матеріали дослідження на уроках історії, у позакласній роботі;
- презентувати зібрані матеріали.

Основні завдання роботи - дослідити суспільно-історичну природу релігії нашої місцевості, механізм її соціальних зв'язків з політичними, економічними, духовними системами суспільства, особливості їх впливу на віруючих.

При дослідженні релігії використано найрізноманітніші методи пізнання: загальнофілософський, соціологічний, спеціальний загальнонауковий, теоретичний, емпіричний. Також — вивчення документів, різноманітні інтерв'ю, анкетування; методи первинної обробки даних, групування.

ВІДДІЛЕННЯ НАУК ПРО ЗЕМЛЮ

Секція «Геологія, геохімія та мінералогія»

ЛІТОПИС-СТРАТИГРАФІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ПІВДЕННО-СХІДНОЇ ЧАСТИНИ МАРМАРОСЬКОГО МАСИВУ УКРАЇНСЬКИХ КАРПАТ (в межах Перкалаб-Саратського межиріччя)

Автор:

Синиця Анастасія,
учениця 11 класу
Путильської гімназії

Науковий керівник:

Поп'юк Я.А.,
здобувач кафедри фізичної географії, геоморфології та
палеогеографії ЧНУ імені Ю.Федьковича

Мармароський масив Українських Карпат принципово вирізняється від решти території перш за все історією геологічного розвитку та будовою, формами рельєфу, розповсюдженням корисних копалин тощо. Особливо детального вивчення потребує його південно-східна частина, що розташована у верхів'ях річки Білий Черемош – частина масиву, яка з-поміж інших виділяється своєю важкою доступністю, унікальною збереженістю всіх природних складових та недостатньою дослідженістю. В результаті проведених нами досліджень вперше описано окремі відслонення та локалітети порід, створено стратиграфічну колонку, вперше проаналізовано та узагальнено наявні матеріали вивчення геологічної будови території та проведено власні детальні геологічні дослідження.

З'ясовано, що серед утворень верхнього протерозою-палеозою поширені метаморфізовані породи білопотоцької, берлебаської, мегурської та краснопресненської свит. Відклади мезозою широко розповсюджені на досліджуваній території і представлені тріасовою (каменештинська та маргітульська товщі), юрською (рударненська та болтагульська свити) та крейдовою системами. Остання поширена досить широко та складається з рахівської, білотисенської, буркутської, соймульської, поркулецької та яловичорської свит. Молодші відклади представлені лише четвертинними кайнозойської системи, переважно нерозчленованими товщами континентальних фацій (елювіальні, делювіальні, колювіальні, алювіальні, пролювіальні, зсувні та ін.) еоплейстоцен-голоценового віку.

МІНЕРАЛЬНО-СИРОВИННІ РЕСУРСИ ЧЕРНІВЕЦЬКОЇ ОБЛАСТІ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВІДКИ

Автор:

Понич Віта,
учениця 11 класу
Брусницького ЗНЗ
Кіцманського району

Науковий керівник:

Костащук В.І.,
к.г.н., доцент
ЧНУ імені Ю. Федьковича

Посилення засад регіонального природокористування, виникнення нових форм, методів і видів господарювання зумовлюють необхідність залучення до широкого суспільно-наукового обігу оновлених і деталізованих ресурсно-оцінкових досліджень, що спрямовані на перегляд та моніторинг природно-ресурсного потенціалу. Одним із таких напрямів дослідження є вивчення мінерально-сировинних ресурсів (МСР), як подальшого орієнтира на підвищення добробуту та достатку населення, основи до ведення мови про різноманітний національний потенціал корисних копалин і ведення мови про раціональне використання та охорону природи - предтечі екологічного стану.

Виконання такого роду дослідження дозволяє краще прослідкувати просторово- територіальний рівень забезпечення людини різними видами мінерально-сировинних ресурсів, їх сучасний стан, особливості використання й запропонувати перспективні напрями розвитку галузей господарства, що розвиваються на базі мінерально- сировинних ресурсів. Сьогодні перед геологами досить актуальною залишається проблема розвідки нових покладів різних корисних копалин, оцінки відомих уже родовищ, детального вивчення особливостей залягання корисних копалин. Тому тема даного учнівського дослідження є досить актуальною та перспективною для подальших пошуків. Метою написання даної роботи було передбачено вивчення особливостей географії мінерально-сировинних ресурсів Чернівецької області, особливостей їх утворення та пошуку перспектив їх пошуку.

СЕЙСМІЧНІСТЬ ТЕРИТОРІЇ ЧЕРНІВЕЦЬКОЇ ОБЛАСТІ

Автор:

Даналакі Богдан,
учень 9 класу
Кельменецького ліцею

Керівник:

Весела Л.В.,
вчитель географії
Кельменецького ліцею

Територія України розташовується в межах давньої Східноєвропейської платформи і геосинклінальної зони молодого альпійської складчастості, що є причиною її винятково складної будови. Найголовнішою рисою геологічної будови Східно-європейської платформи є її двоярусність.

Оскільки територія України належить до альпійської складчастості, то їй притаманні часті рухи земної кори. Тому більшу територію України відносять до сейсмічно активного регіону. Найбільше сейсмічних процесів на Закарпатті, тут неодноразово спостерігали землетруси силою 6-7 балів.

Чернівецька область виступає яскравим прикладом сейсмічної зони в Україні. Одним з епіцентрів землетрусів є, так звана, зона Вранча, розташована на ділянці стикування Південних (Румунія) та Східних (Українських) Карпат. Найбільшу небезпеку становлять такі землетруси, що виникають на великих глибинах. Вони спричиняють струси ґрунтів до 8-9 балів. Південне узбережжя Криму належить до регіонів дуже сейсмонебезпечних. За останні два століття тут зареєстровано майже 200 землетрусів від 4 до 7 балів.

Мета роботи полягає у з'ясуванні географічних особливостей сейсмічної активності Чернівецької області. Відповідно до мети наукового дослідження були поставлені такі завдання:

- визначити положення Чернівецької області як сейсмоактивної зони серед інших регіонів України;
- визначити чинники, котрі впливають на сейсмічні процеси; з'ясувати особливості процесів, що відбуваються на території Чернівців.

Об'єктом дослідження є сейсмічність на території Чернівецької області та м. Чернівців.

Предметом дослідження виступають сучасні рухи земної поверхні, їх характеристики і сучасні тенденції.

ГЕОЛОГІЧНІ ПАМ'ЯТКИ ПРИРОДИ ЧЕРНІВЕЦЬКОЇ ОБЛАСТІ ЯК ОБ'ЄКТ СПЕЛЕОТУРИЗМУ

Автор:

Колісник Катерина,
учениця 7 (11) класу
Кіцманської районної гімназії

Науковий керівник:

Чернега П.І.,
к.г.н., доцент
Гудима М.В., вчитель географії
Кіцманської районної гімназії

Мета науково-дослідної роботи є передбачено вивчення, аналіз та опис географії геологічних пам'яток природи.

Основні завдання роботи

охарактеризувати геологічну та геоморфологічну будови території області, як основні передумови появи значної кількості геологічних пам'яток природи;

проаналізувати та описати різні геологічні пам'ятки природи в нашому краї, показати їх неповторність та значимість для розвитку туристичної індустрії регіону;

розглянути можливі шляхи створення геопарку в нашому районі на основі таких пам'яток природи, як «Протяте каміння», «Печера Довбуша» та інших; розробити екскурсійний маршрут найбільшими печерами Чернівецької області."

У роботі вперше зазначено основні перспективи щодо створення в області геопарку «Вижницький» та розроблено екскурсійно-туристичний маршрут печерами Чернівецької області.

Як висновок зауважимо, до території, що може стати потенційним геопарками на Заході України, та Чернівецькій області зокрема, Зінько Ю.В. відносить «кам'яне кільце» Буковинських Карпат.

Він пропонує створення Вижницького геопарку, який буде окрасою нашої області.

Секція «Кліматологія, метеорологія»

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕБІГУ АТМОСФЕРНИХ ЯВИЩ НА ТЕРИТОРІЇ М. ЧЕРНІВЦІ

Автор:

Славуга Богдан,
учень 11 класу
Глибоцького ліцею

Науковий керівник:

Костащук І.І.,
к.г.н., доцент
ЧНУ імені Юрія Федьковича

Дослідження клімату та прогноз атмосферних явищ є однією з найактуальніших проблем сучасної кліматології. Актуальність регіональних досліджень для України зумовлена тим, що протягом ХХ ст. (і на початку ХХІ ст.) основні кліматичні характеристики на її території активно змінювалися, і ці зміни помітно перевищували глобально усереднені величини. Тому дослідження перебігу атмосферних явищ на території передгірського міста Чернівці є досить актуальним.

Об'єктом дослідження є атмосферні явища, що проявляються на території міста Чернівці. Предметом дослідження роботи є особливості формування найбільш характерних для території дослідження атмосферних явищ на початку ХХІ століття, їх перебіг у просторі та часі.

Метою учнівського дослідження було передбачено з'ясування особливостей просторового та часового розподілу атмосферних явищ на території міста Чернівці, побудова графічних моделей, що відображають особливості атмосферних явищ як елементів клімату. *Інформаційною основою* слугували матеріали ЧОЦГМ та НДГО ЧНУ, а саме таблиці метеорологічні.

Усі атмосферні явища, які мають місце на території міста Чернівці за умовами виникнення та характером проходження можна віднести до двох періодів року – теплого і холодного. Для холодного періоду характерні атмосферні явища, що пов'язано з розвитком зимових синоптичних процесів, у тому числі аномальних. До них належать хуртовини, снігопади, ожеледь, морози, тумани; ці явища спостерігаються щороку і мають велику ймовірність виникнення – 80-95 %. Для теплого періоду властиві сильна спека, суховії, пилові бурі, надзвичайна пожежонебезпека, а також інтенсивні дощі, грози, град, шквали, смерчі.

Відхилення значень прояву атмосферних явищ від середньої багаторічної норми свідчить про зміни циркуляції атмосфери в м. Чернівці. Такі наслідки проявляються не вперше, тому можна говорити про подальше скорочення атмосферних явищ пов'язаних із нестійким характером погоди. Така тенденція збережеться до настання поступового похолодання на Землі, яке прийде на зміну нинішньому потеплінню клімату.

ОСОБЛИВОСТІ РОЗПОДІЛУ ОПАДІВ У ЧЕРНІВЕЦЬКІЙ ОБЛАСТІ

Автор:

Кіщук Михайло,
учень 11 класу
Мариничівського НВК «Родина»

Керівник:

Яківюк Ф.В.,
вчитель географії
Мариничівського НВК «Родина»

Актуальність обраної теми дослідження полягає в тому, щоб більш ґрунтовно вивчити питання зміни температур повітря в часі у Чернівецькій області, а саме: у першому десятилітті третього тисячоліття. І це питання досить цікаве, тому що зміни температури повітря у часі мало вивчені на місцевому рівні і для науковців це складає певну зацікавленість.

Такі дослідження допомагають з'ясувати особливості багаторічного та вікового розподілу кліматичних елементів у часі - закономірності зміни температур повітря зокрема, що важливо при моніторингу кліматичних змін у межах окремих територій. Поряд з цим і виникає необхідність детального вивчення та порівняння опадів у межах області та їх змін у часі. У зв'язку з глобальним потеплінням, отримані дані дадуть змогу зрозуміти чи змінюється хід опадів на Буковині у порівнянні з багаторічною кліматичною нормою ХХ ст. (БКП).

Об'єктом дослідження є режим випадання опадів як елементи клімату та температури повітря і опади як найголовніші з показники ходу метеорологічних процесів у межах території Чернівецької області.

Предметом дослідження є хід опадів в Чернівецькій області впродовж 2000-2013 рр.

Метою науково-дослідної роботи є дослідження режиму опадів в Чернівецькій області протягом 10-літнього періоду (2000-2013 рр.).

Відповідно до цього були поставлені наступні завдання:

- вивчити основні характеристики клімату Чернівецької області, територіальний розподіл його показників;
- вивчити фізико-географічні особливості території дослідження (Чернівецька область);
- опрацювати дані метеоспостережень Чернівецького обласного гідрометеоцентру за період 2000-2013 рр.;
- **побудувати графіки ходу опадів та виконати їх кліматологічно-статистичний аналіз.**

ХІД ТЕМПЕРАТУРНОГО РЕЖИМУ НА СОКИРЯНЩИНІ ПОЧАТКУ ХХІ СТОЛІТТЯ

Автор:

Шевчук Оксана,
учениця 11 класу
Романковецької гімназії
Сокирянського району

Науковий керівник

Зячук М. Д.,
к. г. н., доцент ЧНУ імені Юрія Федьковича
Каруценко В. Т.,
вчитель географії Романковецької гімназії

Актуальність обраної теми дослідження полягає в тому, щоб більш ґрунтовно вивчити питання зміни температур повітря в часі на території Сокирянського району, а саме: у першому десятилітті третього тисячоліття. Це питання досить цікаве, тому що зміни температури повітря у часі мало вивчені на місцевому рівні і для науковців це складає певну зацікавленість. Такі дослідження допомагають з'ясувати особливості багаторічного та вікового розподілу кліматичних елементів у часі – закономірності зміни температур повітря зокрема, що важливо при моніторингу кліматичних змін у межах окремих територій.

Метою нашої науково-дослідної роботи є дослідження змін температур повітря в Сокирянському районі на протязі 2000 – 2014 рр.

Об'єктом дослідження є термічний режим як елемент клімату та температури повітря як один з показників ходу метеорологічних процесів у межах території Чернівецької області.

Предметом дослідження є хід температур повітря в Сокирянському районі з 2000 по 2014 рр.

Для виконання наукової роботи були опрацьовані літературні джерела, фондові матеріали та дані метеоспостережень метеостанції Озерна (величини температур повітря з ТМ – 1 за 2000-2014 рр.).

Були використані наступні методи дослідження: аналізу літературних джерел, статистичний, математичний, порівняльний, графічний, комп'ютерного моделювання (в програмі Microsoft Office Excel).

Структура роботи: робота складається зі змісту; вступу; трьох розділів; висновків; списку використаної літератури і додатків.

КЛІМАТИЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ТЕРИТОРІЇ КІЦМАНСЬКОГО РАЙОНУ

Автор:

Канюк Максим,
учень 9 класу
Кіцманської районної гімназії

Науковий керівник:

Круль В.П.,
професор, д. г.н., ЧНУ імені Ю.Федьковича,
Гудима М.В., вчитель географії

Дослідження клімату та прогноз атмосферних явищ є однією найактуальніших проблем науки. Зміна клімату, зумовлена зміною циркуляції атмосфери, по різному проявляється у регіонах планети. Однак, достатньою мірою систематизовані дані є лише для окремих територій і певних градацій інтенсивності явищ, що не дає повної картини умов їх утворення в Україні та її регіонах. Ці роботи важко узагальнити, оскільки їх результати ґрунтуються на різних методологічних підходах, використовують суб'єктивні оцінки синоптичних процесів. Крім того, вони проводились переважно у 50-70-х роках ХХ ст. і не могли врахувати змін, які відбуваються в циркуляції атмосфери протягом останніх десятиріч. Тема також актуальна тому, що атмосферні явища є індикаторами зміни клімату, і їх дослідження зможуть показати ці зміни. Об'єктом дослідження є клімат Кіцманського району, а саме – атмосферні явища, притаманні йому. Предметом дослідження роботи є особливості та специфіка формування атмосферних явищ, часовий хід атмосферних явищ у Кіцманському районі.

Метою дослідження є вивчення питання про особливості просторового та часового розподілу атмосферних явищ в межах території України, та Кіцманського району зокрема.

Завдання: ознайомитися з теоретичними положеннями стосовно природи і розвитку атмосферних явищ в Україні та районі зокрема; опрацювати масив даних режимних спостережень за атмосферними явищами; дослідити відмінності між особливостями клімату в різних частинах району.

Дослідження проводилось на основі праць таких вчених як Антонов В. С., Балабух В. О., Лавриненко О. М., Шошин. В. М., Киналь О. В. (Моргоч О. В.). Основними методами дослідження є метод літературних джерел статистичний, описовий, аналітичний, камеральний, графічний, метод комп'ютерного моделювання засобами Microsoft Excel.

Практичне значення результатів дослідження можна використовувати для складання кліматичних характеристик та подальших досліджень особливостей клімату Кіцманського району. Системна робота в цьому напрямку може слугувати прогнозуванню можливих ситуацій, пов'язаних з атмосферними явищами у регіоні.

Секція «Гідрологія»

ГІДРОЕКОЛОГІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ПОВЕРХНЕВИХ ВОД КІЦМАНСЬКОГО РАЙОНУ

Автор:

Дарчук Божена,
учениця 11 класу
Кіцманської районної гімназії

Наукові керівники:

Пасічник М.Д.,
к.г.н. ЧНУ імені Ю.Федьковича
Гудима М.В., вчитель географії
Кіцманської районної гімназії

Значна антропогенна перетвореність басейнів малих річок, зміна їх руслових ділянок може призводити до значних катастрофічних для людини наслідків, а саме – паводків, повеней. Тому охорона водного середовища нині надзвичайно пріоритетне питання, що має вирішуватись як на місцевих так і на глобальному рівнях. Для цього спочатку потрібно провести детальні дослідження водних об'єктів, що б надали повну інформацію про їхній стан, проблеми, забрудненість. Об'єктом дослідження виступають поверхневі води Кіцманського району, а предметом наукового пізнання є еколого-гідрологічні аспекти стану малих річок, їх екологічний стан та проблема їх охорони.

Метою роботи було передбачено вивчення та аналіз гідрологічних та екологічних аспектів стану малих річок Кіцманського району. Для отримання наукових результатів ми опрацювали як дані санітарно-епідеміологічної служби в Кіцманському районі, так і провели власні польові дослідження малих річок та хімічний аналіз води.

Отримані нами результати в ході проведення хімічних аналізів води і річок підтверджують те, що їх екологічний стан не задовільний. Це пояснюється наявністю значних малих підприємств, які свої виробничі відходи викидають в річки. Особливо забрудненими та антропогенно-перетвореними є річки Совиця Ставчанська та Совиця Кіцманська, дещо кращі екологічні показники мають річки Брусниця та Брусенка, що протікають в передгірній частині Кіцманського району.

Також відмічено повсюдне забруднення води і донних відкладень річок господарсько-побутовими стоками, які вміщують величезну кількість органічних та біогенних елементів, пестицидів, важких металів, детергентів тощо. Для покращення екологічного стану досліджуваних річок, на нашу думку потрібно провести тотальну реконструкцію очисних споруд підприємств та установ в рамках державних екологічних програм, продовжити створення водоохоронних смуг, здійснити обвалування русел та кріплення берегів.

ГІДРОЕКОЛОГІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ОЗЕРА МИХАЛЬЧАНСЬКЕ ОКО

Автор:

Федорчак Ольга,
учениця 11 класу
Михальчанської ЗОШ
Сторожинецького району

Науковий керівник:

Кілінська К.Й.,
д. г. н, професор ЧНУ ім. Юрія Федьковича
Маскаль В.М.,
вчитель географії
Михальчанської ЗОШ І-ІІІ ст.

Актуальність теми дослідження обумовлена необхідністю збереження чистоти води в озері, фауно-флористичного складу та пошук раціональних напрямків природокористування. До проблем дослідження належать відсутність коштів на проведення повного аналізу води в озері та проведення бурильних скважин берегової зони озера.

Предметом дослідження роботи є вивчення екологічного стану водойми та потенційних можливостей її господарського та рекреаційного використання, а також природоохоронного значення.

Методологічну основу роботи становлять: пошук, спостереження, аналіз, опис, прогнозування, дослідження.

Основна мета дослідження роботи — збереження унікальності та екологічної рівноваги водойми та пошуки шляхів раціонального природокористування.

Відповідно до поставленої мети ставились наступні *завдання*:

1. На фоні загальних відмінностей про озеро з'ясувати унікальність нашої водойми;
2. Постійний екологічний моніторинг озера;
3. Пропаганда знань про водойму серед учнів школи та населення села;
4. Привернення уваги до озера з боку місцевого самоврядування та громадськості;
5. Закріпити за водоймою запропоновану назву;
6. Підшукати шляхи вирішення проблемних питань водойми.

ПЕРСПЕКТИВИ ВИКОРИСТАННЯ ГІДРОЕЛЕКТРОСТАНЦІЙ НА МАЛИХ РІЧКАХ (на прикладі річки Серет)

Автор:

Цибуляк Владислав,
учень 10 класу
Кам'янської ЗОШ
Сторожинецького району

Науковий керівник:

Костащук І.І.,
к.г.н., доцент
ЧНУ імені Ю.Федьковича
Божескул Л.В., вчитель географії

Україна належить до держав недостатньо забезпечених власними енергоресурсами. За цим показником вона відстає від країн Західної Європи, в тому числі й таких, як Німеччина і Франція. Окремими видами палива Україна забезпечена лише на 20-30 % і тільки вугіллям - на 100%. Водночас вона має найбільш енергомістку економіку. Енергомісткість національного доходу України у 4-6 разів вища, ніж США, Японії та країн Західної Європи.

Протягом останніх років Україна зазнає важкої енергетичної кризи, викликаній прискоренням розвитку енергомістких галузей господарського комплексу, безплатним і марнотратним використанням енергоносіїв, відсталими технологіями, виснаженням і деградацією розвідних покладів вугілля, нафти і газу, через що їх видобуток постійно зменшується.

На сьогодні дослідження нових джерел енергії є актуальним. Особливого значення надається альтернативним джерелам енергії, таким як сонячна і геотермальна енергія, енергія вітру та води. Виробництво електроенергії з відновлювальних і нетрадиційних джерел енергії стає дедалі актуальнішим для будь-якої країни, що хоче зменшити свою енергозалежність від інших держав, зокрема убезпечити себе від можливих перебоїв з поставками органічного та ядерного палива. До того ж таке виробництво або зовсім не дає викидів у атмосферу шкідливих речовин, або принаймні не збільшує обсягу таких викидів.

В Україні є значні ресурси більшості відомих на сьогодні видів відновлювальних і нетрадиційних джерел енергії. Але реальні передумови: технічна спроможність і необхідний науковий потенціал існують на двох напрямках - це використання енергії вітру та енергії малих річок. Це зумовлює необхідність детального вивчення цих джерел з метою розвитку виробництва електричної енергії та покращення екологічного стану навколишнього середовища.

ГІДРОЕКОЛОГІЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ РУСАЛКОВО-ЗАПЛАВНОГО КОМПЛЕКСУ Р.ПРУТ В МЕЖАХ СЕЛА РЕВАКІВЦІ

Автор:

Храпко Яна,
учениця 11 класу
Реваківського ЗНЗ
Кіцманського району

Наукові керівники:

Руденко В.П.,
професор к.г.н., ЧНУ імені Ю.Федьковича
Федоряк О.К.,
вчитель географії Реваківського ЗНЗ

Наукова робота містить 32 сторінки, 5 таблиць, 6 рисунків, 15 літературних джерела. Вона включає 3 розділи, вступ, висновки, джерела використаної літератури.

Метою даної роботи є виявлення впливу водного режиму на якість води р. Прут, встановленню еколого-руслової оцінки розвитку та використання руслово-заплавного комплексу р. Прут в межах села Реваківці.

Об'єктом дослідження є р. Прут в межах села Реваківці.

Предметом дослідження є водний режим як чинник формування якості води річки та руслові процеси, які пов'язані з природніми умовами русло формування та з господарською діяльністю, що дають оцінку розвитку використання руслово-заплавного комплексу.

В роботі представлено значну кількість фактичного матеріалу по гідрохімічному, гідрологічному режиму р. Прут за 2013-2014р.

В перших двох розділах розглянуто умови формування якісного стану вод, ознайомлено із методикою екологічної оцінки якості поверхневих вод, охарактеризовано чинники формування якості річкових вод.

В третьому розділі подається характеристика ділянки дослідження за різними характеристиками, аналіз якості вод р. Прут (за трофо-сапробіологічними показниками) та екологічна оцінка розвитку та використання руслово-заплавного комплексу р. Прут в межах села Реваківці. Тут зазначена інформація про антропогенні зміни та можливі наслідки в гідроморфологічній ситуації річки.

ХАРАКТЕРИСТИКА ПІДЗЕМНИХ ВОД КЛІШКОВЕЦЬКОЇ СІЛЬСЬКОЇ РАДИ ХОТИНСЬКОГО РАЙОНУ

Автор:

Федоруца Анна,
учениця 10 класу
Клішковецької гімназії
Хотинського району

Науковий керівник:

Палагнюк С.Д.,
вчитель географії та економіки
Клішковецької гімназії

Вивчення криниць та властивостей їх води стає більш актуальним в останній час у зв'язку із збільшенням забруднення та посиленням антропогенного тиску на ґрунтово-водоносні горизонти. На території села Клішківці та підпорядкованого йому села Млинки водопостачання населення відбувається децентралізованим шляхом. Криничною водою забезпечуються Клішковецький навчально-виховний комплекс (який має 3 філії у різних кінцях села), Клішковецька загальноосвітня школа I-III ступенів імені Леоніда Каденюка, Клішковецька гімназія, Клішковецька музична школа, Клішковецька сільська лікарня, Клішковецька СР, заклади харчування. Тому питання якісної води для пиття тут стоїть гостро.

Метою дослідження є геохімічна характеристика підземних вод Клішковецької сільської ради. Для реалізації зазначеної мети дослідження визначені наступні завдання: облік криниць, спостереження за рівнем в ключових криницях; геохімічний моніторинг стану підземних вод; картографування підземних вод.

Наукова новизна роботи полягає у розробленій класифікації підземних вод, у проведенні типології підземних вод. Також прослідковано динаміку підземних вод протягом року. Результати дослідження можуть бути використані при плануванні природоохоронних заходів на рівні СР щодо джерел водопостачання – встановлення зон санітарної охорони,; при інформаційному забезпеченні органів місцевого самоврядування про стан підземних вод, якість питного водопостачання дошкільних, шкільних та лікувальних закладів сільського населеного пункту. Особистий внесок полягає у проведеному підрахунку та взятті на облік криниць сіл Клішківці та Млинки, у відборі проб води та обробці результатів лабораторних досліджень, у спостереженні за рівнем підземних вод. Використання результатів дослідження. Клішковецька СР ознайомена з результатами роботи та проведеними дослідженнями на її території.

ОПИС АНТРОПОГЕНИХ ЗМІН РУСЛА ТА ЗАПЛАВИ РІЧКИ ПРУТ В МЕЖАХ ЧЕРНІВЕЦЬКОЇ ОБЛАСТІ ЗА 2009-2014 РОКИ

Автор:

Гарасим Василь,
учень 11 класу
Лужанського ЗНЗ I-III ст. імені В. Орелецького

Науковий керівник:

Пасічник М.Д.,
к.г.н., доцент ЧНУ імені Ю. Федьковича,
Кочерган Я.А.,
викладач ЧНУ імені Ю. Федьковича

Зростаючий вплив суспільства на довкілля потребує проведення комплексних досліджень з метою аналізу та оцінки антропогенних змін в басейнах річок.

Басейн річки є індикатором стану довкілля, що обумовлюється рівнем антропогенного навантаження, якого зазнають ландшафти, ґрунти, ліси, поверхневі і підземні води, рослинний і тваринний світ та атмосфера.

Дана тема є досить актуальною на сьогоднішній день оскільки видобуток гравійно-піщаної суміші в великій кількості в якості будівельного матеріалу на річках Чернівецької області здійснюється як самовільно, фізичними та юридичними особами, так і підприємствами, які згідно договорів підряду проводять руслорегулюючі та руслоочисні роботи.

Об'єктом дослідження є русло та заплава р. Прут в межах Чернівецької області Кіцманського району.

Предмет дослідження: узагальнення сучасних процесів розвитку русла р.Прут під впливом антропогенного фактору, а саме видобування алювію (гравійно - піщаної суміші).

Метою роботи є опис антропогенного впливу на руслоутворюючі процеси, характер їх прояву та вплив на берегоукріплювальні споруди, характеристика господарських, екологічних та інших проблем пов'язані з цими змінами.

Завдання:

1. Фізико-географічна характеристика басейну річки Прут;
2. Охарактеризувати господарську діяльність в басейні р. Прут.(в межах досліджуваної ділянки)
3. Описати гідротехнічні споруди на р. Прут
4. Опис антропогенного навантаження на р. Прут в межах Кіцманського району за період спостереження за 2009-2013р.

ГІДРОЕКОЛОГІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ПОВЕРХНЕВИХ ВОД КІЦМАНСЬКОГО РАЙОНУ

(на прикладі річки Брусенки)

Автор:

Когут Мар'яна,
учениця 11 класу
Верхньостановецького ЗНЗ
Кіцманського району

Науковий керівник:

Костащук В.І.,
к.г.н., доцент ЧНУ імені Ю. Федьковича,
Когут О. В., вч. біології, хімії та екології
Верхньостановецького ЗНЗ

Природа, в якій нам, молодим, доводиться жити, постійно забруднюється, піддається руйнуванню, знищується. Чи багатьом з нас щастило бачити прозору річкову воду, чистий пісок, насолоджуватися тишею без реву моторів, дихати чистим повітрям без домішок бензину, мазуту, пестицидів. Питання екологічної освіти і виховання школярів в позакласний час проводиться і в нашій школі, адже ми знаємо, що ми повинні з повагою ставитися до всього заповідного, як до найдорожчих загальнонародних скарбів, і тут найважливіша роль належить школі, яка має прищепити нам почуття любові до природи, бережливого ставлення до неї в процесі майбутньої трудової діяльності в повсякденному житті.

З цією метою в нашій школі уже декілька років діють учнівські екологічні об'єднання. Членами цих об'єднань ведеться поки що незначна робота: ми постійно прибираємо територію біля школи, упорядковуємо квітники, слідкуємо за чистотою шкільного подвір'я та класних кімнат, дбаємо про озеленення шкільних кабінетів. А 7 листопада 2013 р. члени екологічного гуртка „Юні друзі природи”, нашої школи разом із учителем біології провели практичне заняття на річці Брусенка. Головною метою заняття було вивчення та опис екологічної ситуації річки, вимірювання глибини на різних ділянках, а також швидкості течії. У трьох місцях було відібрано воду на аналіз. Загалом учні дослідили близько 1,1 км річкового русла від території школи до туристичного комплексу „Підгір'я Карпат". Все це послужило написанню даної роботи.

Об'єктом дослідження було обрано поверхневі води Кіцманського району Чернівецької області, на прикладі річки Брусенка, що протікає в с. Верхні Станівці. Предметом дослідження є екологічні проблеми поверхневих вод досліджуваного району.

Секція «Географія та ландшафтознавство»

СУСПІЛЬНО-ГЕОГРАФІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ ТРАНСКОРДОНИХ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ (на прикладі Чернівецької області)

Автор:

Дімітрашук Богдан,
учень 11 класу
Чернівецького ліцею №1

Науковий керівник:

Костащук І.І.,
к.г.н., доцент
НУ імені Юрія Федьковича

У періоди економічних криз, проведення соціально-економічних реформ, переорієнтації соціальних суспільних цінностей, депопуляції населення рівень соціальної безпеки регіонів і всієї держави понижується і призводить до загострення соціальної стабільності. Це проявляється насамперед у падінні життєвого рівня населення, соціальному розшаруванні, зростанні безробіття, знеціненні робочої сили, міграційних рухах населення. При цьому посилюється територіальна диференціація соціальної безпеки життєдіяльності населення. Проблема моніторингу рівня соціальної безпеки має загальнодержавне значення і регламентується Законом України «Про основи національної безпеки держави». Актуальним є всебічне вивчення соціальної безпеки в Україні всіма галузями науки з метою розробки оптимальної державної стратегії запобігання соціальним негараздам, регіональних програм підвищення рівня соціальної безпеки.

Об'єктом дослідження виступає соціальна безпека адміністративно-територіальних одиниць Чернівецької області, а предметом – чинники її формування. Нами виділено сім складових соціальної безпеки: економічну, демографічну, працересурсну, соціальне неблагополуччя, освітньо-культурну, політико-електоральну та екологічну.

Внаслідок результатів проведення наукового дослідження за обраними 68 індикаторами нам вдалося за рівнем соціальної безпеки встановити п'ять типів районів Чернівецької області: I тип – високий рівень соціальної безпеки – м. Чернівці; II тип – рівень соціальної безпеки вищий середнього, посіли три райони – Заставнівський, Кіцманський та Хотинський райони; III тип – середній рівень соціальної безпеки мають Вижницький та Путильський райони; IV тип – нижчий середнього – Герцаївський, Глибоцький, Новоселецький та Сторожинецький райони; V тип – низький рівень соціальної безпеки характерний для двох районів – Кельменецького та Сокирянського.

ВПЛИВ ШКІДНИКІВ ПЛОДОВО–ЯГІДНИХ КУЛЬТУР НА РОЗВИТОК САДІВНИЦТВА В МЕЖАХ ХОТИНСЬКОЇ ВИСОЧИНИ

Автор:

Боцько Анастасія,
учениця 11 класу
Клішківецької гімназії
Хотинського району

Науковий керівник:

Палагнюк С.Д.,
вчитель географії та економіки
Клішківецької гімназії

На території Хотинської височини садівництво, як галузь місцевого господарства виникло в кінці 17 ст. Садівництво стало невід'ємною частинкою життя тутешніх людей і до цих днів неможливо знайти на височині жодного господаря, який не мав би саду. У радянський період садівництво Хотинської височини досягло великих успіхів в своєму розвитку: були створені і успішно функціонували спеціалізовані радгоспи. Площі садів досягали більше 5 тис. гектарів, а валове виробництво плодів коливалося від 10 до 15 тис. тонн в рік. Централізоване надходження садової техніки, інвентарю, добрив, отрутохімкатів і інших матеріальних засобів дозволяло у високому ступені механізувати та інтенсифікувати виробництво плодів, понизити собівартість вироблюваної продукції. Проте, за останні десять років в садівництві Хотинської височини відбулися незворотні зміни, провідна галузь втратила управління. Дефіцит і дорожнеча техніки, добрив і засобів захисту садів від шкідників та хвороб, розукрупнення господарств призвели до паралічу і розпаду економічно вигідної і традиційної галузі. Площа садів скоротилася в 2 рази, врожайність складає 15 – 34 ц/га. Теперішнє садове господарство Хотинської височини знаходиться на стадії повільного підйому. Кількість насаджень збільшується з кожним роком. Кількість сортів зростає, астільки ввійшло в культуру, що відобразилося і на місцевих топонімічних назвах, як і нові способи агротехніки, боротьби з шкідниками, хворобами тощо. Садівництво н

Метою дослідження є вивчення особливостей шкочинності та основні види шкідників. Для реалізації зазначеної мети дослідження визначені наступні завдання: Розглянути природні умови Хотинської височини; Проаналізувати місце дикорослих плодкових культур в екологічній системі регіону дослідження; Простежити поширення шкідників плодово-ягідних культур на території Хотинської височини

Об'єктом дослідження виступає територія Хотинської височини. Предметом дослідження є поширення шкідників у межах Хотинської височини.

Методика дослідження: Історичний огляд розвитку садівництва на території височини; Аерофотознімання території Хотинської височини та на його основі складання карти садових насаджень; Опитування місцевих власників садів та садових господарств; Складання картосхем поширення шкідників у межах Хотинської височини.

ТЕРИТОРІАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ СТАТЕВО-ВІКОВОЇ СТРУКТУРИ НАСЕЛЕННЯ УКРАЇНИ

Автор:

Громик Владислав,
учень 9 класу
Кельменецького ліцею

Керівник:

Весела Л.В.,
вч. географії
Кельменецького ліцею

Статева структура населення. У загальному плані стать — це сукупність генетичних, морфологічних і фізіологічних особливостей організму, що забезпечують статеве розмноження.

Стосовно до людини стать розглядають як комплекс тілесних (генетичних, морфологічних і фізіологічних), репродуктивних, поведінкових, соціальних, соціально-психологічних і психологічних ознак, що детермінують особистісний біологічний і соціальний статус людини як чоловіка або жінки.

Останнім часом виникла тенденція розрізняти так звану біологічну і соціальну стать. При цьому останню часто називають словом «гендер», розуміючи під цим сукупність соціальних ролей, що чоловік або жінка відіграють у суспільстві. На противагу цьому «біологічну» стать називають просто «статтю». На підставі ознаки статі будується найважливіша демографічна структура – статевая структура (склад) населення.

У демографічному енциклопедичному словнику дається таке визначення статевої структури (складу) населення, під яким розуміється розподіл населення на чоловіків і жінок. У демографії використовують наступні характеристики статевої структури: 1 визначення абсолютної чисельності чоловіків і жінок; 2.розподіл чоловіків і жінок за віком; 3 Співвідношення статей у всьому населенні й в окремих вікових групах.

Статева структура населення залежить від спільної дії трьох факторів: від так званого вторинного співвідношення статей (від співвідношення чисельності хлопчиків і дівчат серед народжених живими), від диференційної смертності, тобто від розходжень смертності чоловіків і жінок у різному віці і від статевих (тендерних) розходжень в інтенсивності міграції.

Перший фактор (вторинне співвідношення статей) є практично незмінним і однаковим для всієї людності, отже, вирішальна роль.

РЕКРЕАЦІЙНО-ТУРИСТИЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ЧЕРНІВЕЦЬКОЇ ОБЛАСТІ

Автор:

Анфілофієва Діана,
учениця 11 класу
Кіцманської гімназії

Науковий керівник:

Заячук М.Д.,
к.г.н., доцент
ЧНУ імені Ю.Федьковича

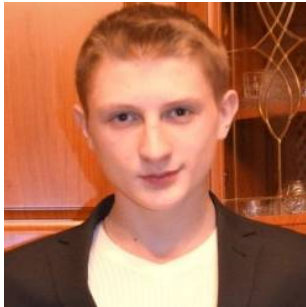
Перехід економіки країни до ринкових відносин зумовлює необхідність реструктуризації господарства всієї країни та окремих регіонів, приведення структури їх господарства у відповідності з наявним ресурсним потенціалом. Однією з галузей пріоритетного розвитку у всіх регіонах України є туризм. Його розвиток має бути спрямований, як свідчить Закон України «Про туризм» (1995), на «збільшення валютних надходжень до бюджету держави, задоволення його різноманітних потреб». Важливою умовою розвитку туризму є оцінка ресурсного потенціалу, передусім природних та соціально-культурних рекреаційно-туристських ресурсів. Ці питання ще недостатньо висвітлені в українській географічній науці, незважаючи на значне зростання наукових публікацій з даної тематики у останні десятиліття (Бейдик О.О., Горленко І.О., Ігнатенко М.Г., Крачило М.П., Любіцева О.О., Недашківська Н.Ю., Олійник Я.Б., Пащенко В.М., Руденко В.П., Руденко Л.Г., Рутинський М.Й., Шаблій О.Ш., Шищенко П.Г., Яценко Б.П. та ін.)

Особливого значення в сучасних умовах набуває вивчення стану освоєння рекреаційно-туристських ресурсів та визначення шляхів їх найбільш оптимального використання у тих регіонах, на території яких активно розвиваються різні види туризму і де ця галузь визначена як одна з головних у реструктуризованій економіці. До таких регіонів відносяться й Чернівецька область, на території якої зосереджено 13,7% природно-рекреаційного потенціалу України (за Руденком В.П.).

Цей потенціал може бути використаний для різноманітних видів туристської діяльності, особливого розвитку внутрішнього туризму, активізації туристських послуг для іноземців. Для найбільш оптимального його використання необхідна детальна оцінка запасів, стану використання ресурсів, обґрунтування напрямів раціоналізації рекреаційно-туристської діяльності.

РЕКРЕАЦІЙНО-ТУРИСТСЬКІ РЕСУРСИ: БАЛЬНА ОЦІКА ТА
ПЕРСПЕКТИВИ ВИКОРИСТАННЯ
(на прикладі Глибоцького району)

Автор:

Поліщук Богдан,
учень 11 класу
Глибоцького ліцею

Науковий керівник:

Чубрей О.С.,
к.г.н., доцент
ЧНУ імені Ю. Федьковича

Для сучасного етапу суспільного розвитку характерне зростання ролі рекреації в процесі відновлення сил людини. Термін «рекреація» є сукупністю етимологічних значень: *гесгеаііо* (лат.) – відновлення; *гесгеаііоп* (франц.) – розвага, відпочинок, зміна дій, яка виключає трудову діяльність і характеризує простір, пов'язаний з цими діями.

Отже, поняття «рекреація» характеризує не тільки процес і заходи щодо відновлення сил людини, але і той простір, в якому це відбувається. Це той випадок, коли сукупність етимологічних значень терміна досить повно визначає суть явища і процесу. Таким чином, рекреація – це процес відновлення фізичних, духовних і нервово-психічних сил людини, який забезпечується системою заходів і здійснюється у вільний від роботи час на спеціалізованих територіях. Таке визначення підкреслює відновлювальну функцію рекреації.

Важливою складовою частиною рекреаційного потенціалу є рекреаційно- туристські ресурси (РТР), під якими розуміють сукупність природних і соціально-культурних об'єктів і явищ, що використовуються для туризму, лікування, оздоровлення та впливають на територіальну організацію рекреаційної діяльності, формування рекреаційних районів (центрів), їх спеціалізацію та економічну ефективність; сукупність природних, історико- культурних, соціально-економічних комплексів та їх елементів, що сприяють відновленню та розвитку фізичних і духовних сил людини, її працездатності та за сучасної і перспективної структури рекреаційних потреб і техніко-економічних можливостей використовуються для прямого й опосередкованого споживання, надання рекреаційно-туристських і курортно-лікувальних послуг.

ДИНАМІКА ТИПІВ ПОСЕЛЕНЬ ЧЕРНІВЕЦЬКОЇ БЛАСТІ

Автор:

Лейберюк Наталія,
учениця 11 класу
Шебутинської ЗОШ
Сокирянського району

Науковий керівник:

Заблотовська Н.В.,
к.г.н., доцент
ЧНУ імені Ю.Федьковича

У даній роботі нами було розглянуто поняття поселення, його можливі форми. Опрацювали поняття типології, типізації та типів, опрацювали методику виділення типів населених пунктів. Ознайомились із напрацювання у даній сфері географічної науки.

Нами було розглянуто динаміку чисельності сільських поселень, містечок (сmt.) та міст для території Чернівецької області у розрізі адміністративних районів. В результаті чого ми дійшли таких результатів. Протягом 1979р. по 2014рр. великих змін у структурі типів поселень Чернівецької області не відбулося, однак спостерігається загальна тенденція зменшення чисельності населених пунктів, що відображається на їх чисельності та чисельності регіону.

Так спостерігається розширення типологічної структури поселень області у бік менших типів за чисельністю, що ми спостерігаємо з 1989р., однак дані негативні напрямки у розвитку структури зменшення відбувають у Сокирянському, Кельменецькому, Заставнівському районах, менш відчутно у Хотинському, Кіцманському, Новоселицькому, Вижницькому, такою що зростає вона є у Герцаївському, Глибоцькому, Сторожинецькому та частково Путильському.

Найбільш стабільними типами поселень є населенні пункти чисельністю більше 3 тис. осіб, протилежним типом є поселення чисельністю 1-3 тис. осіб, їх чисельність найбільша, що й обумовлює їх зміни, однак у межах області ці поселення є стабільними.

Населенні пункти типів 100-500 та 500-1 тис. осіб є другорядними та їх чисельність залежить від демографічних процесів, розташуванню до інших поселень, їх чисельність також є помітною однак вони рідко виходять за межі типологічних груп.

ГЕОГРАФІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ТУРИСТИЧНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ ПУТИЛЬСЬКОГО РАЙОНУ

Автор:

Дячук Інна,
учениця 10 класу
Путильської гімназії

Керівник:

Дячук С.М.,
вчитель географії
Путильської гімназії

Путильський район має значні туристичні ресурси для задоволення потреб вітчизняних та іноземних туристів в оздоровленні, відпочинку й пізнанні історії та культури краю. Цілющий клімат і широкий спектр лікувальної дії природних вод, багата історія й етнографія, розмаїття природи здавна приваблювали відпочиваючих і туристів.

До визначних природних рекреаційних фондів Путильського району можна віднести Карпатський гірський масив, численні заповідники та заказники, серед яких особливо виділяються Національний природний парк «Черемошський», природні комплекси Яровиці, які входять до складу Черемошського національного природного парку, геологічні пам'ятки : «Камінь жаба», «Кам'яна багачка», гідрологічна пам'ятка «Гірське око», ландшафтний заказник «Смугарівські водоспади».

Дуже важливо врахувати той факт, що на території Путильського району розташована велика кількість історико-культурних пам'яток, серед яких культові споруди, численні музеї. До найбільш значимих пам'яток можна віднести церкву Святого Василя в селі Конятин (1790), церква Різдва Богородиці і дзвіниця в селі Селятин (1630). У селі Селятин, що стоїть на самому кордоні з Румунією, є один із найдавніших дерев'яних споруд — церква XVII ст., зроблена без жодного цвяха.

Надзвичайно багатий музеями Путильський край. В селищі Путила діє народний музей-садиба Федьковича видатного українського письменника і громадського діяча. У селі Підзахаричі працює музей народної майстрині-вишивальниці, Ксенії Колотило, у цьому ж селі знаходиться музей етнографії та краєзнавства. Історико-архітектурний музей-садиба Лук'яна Кобилиці розташований на хуторі Красний Діл біля села Сергії Путильського району.

Розвиток туристично-рекреаційної галузі Путильщини за останні роки характеризується позитивною та сталою динамікою, внаслідок чого туристично-рекреаційна галузь відіграє дедалі вагомішу роль в соціально-економічному розвитку району.

ВПЛИВ СОЦІАЛЬНО – ЕКОНОМІЧНИХ ЧИННИКІВ НА ДЕМОГРАФІЧНУ СИТУАЦІЮ МІСТА НОВОДНІСТРОВСЬК

Автор:

Леснік Марина,
учениця 10 класу
Новодністровської гімназії

Науковий керівник:

Заблотовська Н.В.,
к.г.н., доцент ЧНУ ім.Ю.Федьковича
Уманець А.І.
вчитель географії вищої категорії

У сучасному суспільстві демографічні процеси виступають інтегральним показником його політичної системи, ідеології, стану економіки і ступеню вирішення соціальних проблем. Відтворення населення є не тільки фактором розвитку суспільства, але й головною умовою його виживання. Тому така велика увага приділяється дослідженню найрізноманітніших характеристик населення: чисельності населення та її динаміці, статевовіковому складу, рівню освіти й зайнятості.

У роботі ми аналізуємо чинники впливу на демографічну ситуацію і демографічні процеси та виявляємо прояв цих чинників у формуванні демографічної ситуації в м.Новодністровськ; проводимо дослідження впливу соціально – економічного чинника на демографічну ситуацію в місті і визначаємо його вирішальну роль серед інших; прослідковуємо темпи природного приросту, рухливність міграцій та їх вплив на зміну чисельності населення; аналізуємо вплив соціально економічних чинників (доходи до місцевого бюджету, рівень безробіття та працевлаштування) на природний приріст та чисельність населення м.Новодністровськ.

Основним показником відтворення населення є природний приріст. При дослідженні обраної нами теми ми порівняли показники природного приросту в Україні та м. Новодністровськ і виявили, що вони значно відрізняються: в Україні показник від'ємний, що має тенденцію до зростання, а в Новодністровську показник додатній, але рівень природного приросту поступово зменшується.

Ми дослідили взаємозв'язок між доходами до бюджету і зміною природного приросту населення та виявили прямий вплив: при зростанні доходів та матеріального стану мешканців міста – зростає природний приріст та кількість населення за рахунок збільшення народжуваності при майже стабільному рівні смертності.

Міграційні процеси також є одним із показників визначення демогеографічної ситуації Новодністровська і впливають на зростання чи скорочення чисельності населення міста.

ДЕМОГРАФІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ЧЕРНІВЕЦЬКОЇ ОБЛАСТІ

Автор:

Турченяк Станіслава,
учениця 9 класу
Реваківського ЗНЗ
Кіцманського району

Керівник:

Федоряк О.К.,
вчитель географії
Реваківського ЗНЗ

Наукова робота містить 53 сторінки, вона включає: 3 розділи, вступ, висновки, джерела використаної літератури та картографічний матеріал.

Мета даного дослідження полягає в розкритті територіальних особливостей формування перебігу демогеографічних процесів в Чернівецькій області. Відповідно до мети були поставлені такі завдання:

- Вивчити та уявити суть понять демогеографічна ситуація та демогеографічний процес;
- Провести аналіз складових демогеографічної ситуації та виявити територіальні відміни у її становленні;
- Класифікувати за типами демографічні процеси, що мають місце на теренах регіону дослідження та визначити основні тенденції їх розвитку.

Об'єктом дослідження роботи є демографічні процеси, що мають місце на території Чернівецької області.

Предметом дослідження виступають географічні особливості перебігу демографічних процесів та сучасні тенденції демографічного розвитку краю.

Методологічним підґрунтям при написанні дослідження слугували теоретичні та прикладні розробки в галузі географії населення та демогеографії В.О. Джамана, А.І. Доценка, Т.Б. Заставецького, Н.В.Заблотовської, І.І. Костащука, М.П. Крачила, В.П. Круля, Ю.І. Пітюренка, І.М. Прибиткової, О.У. Хомри, В.В. Яворської та інших.

СОЦІАЛЬНО – ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК С. ІВАНІВЦІ XIX-ПОЧ. XXI СТОЛІТТЯ

Автор:

Гацапук Владислав,
учень 10 класу
Іванівецької ЗОШ
Кельменецького району

Керівник:

Холявчук В.В.,
вчитель географії
Іванівецької ЗОШ

Мета даної роботи - складання характеристики економічного становища села, створити соціально-економічний портрет села, визначити шляхи розвитку господарства і його вплив на становище населення.

Актуальність теми дослідження зумовлена зростанням інтересу територіальної громади села до ґрунтового краєзнавчого дослідження господарства і зайнятості населення на рубежі XIX - поч. XXI ст.

Основні завдання роботи:

Проаналізувати стан сільського господарства, промисловості та сфери послуг села Іванівці на рубежі XIX - поч. XXI ст.;

- Охарактеризувати розвиток домашніх промислів та ремесел;
- Виявити вплив шляхів сполучення і географічного положення на економічний розвиток села;
- Набути конкретних знань та навичок у краєзнавчо-науковій роботі;
- Формувати компетентну особистість, якій не байдужа доля рідного села;
- Формувати громадську думку;
- Виховувати любов і бережливе ставлення до надбань односельчан, повагу до людей праці та до самого себе.

В процесі виконання роботи було використано архівні документи сільської ради, колгоспу «Більшовик». Була проведена робота з вивчення та систематизації інформації про господарство Північної Бессарабії в даний період і окремо про соціальний та економічний розвиток села Іванівці. Аналізуючи господарство досліджуваної території, вдалося встановити причини занепаду господарства і, разом з тим, зменшення кількості населення в селі.

На основі зібраних матеріалів були складені графіки, діаграми, картосхема господарських об'єктів села Іванівці.

Цінність роботи полягає в тому, що зібраний матеріал може бути використаний на уроках географії та історії, при вивченні Чернівецької області, проведенні екскурсії у Музеї історії села, проведенні щорічних тематичних свят до Дня села 12 вересня.

ТИПИ ДЕМОГРАФІЧНИХ ПРОЦЕСІВ У ВИЖНИЦЬКОМУ РАЙОНІ ЧЕРНІВЕЦЬКОЇ ОБЛАСТІ

Автор:

Шкаєва Дарина,
учениця 10 класу
Берегометської ЗОШ №2
Вижницького району

Науковий керівник:

Заячук М.Д.,
к.г.н., доцент
ЧНУ імені Ю. Федьковича

Актуальність дослідження. Трансформація суспільно-демографічної системи в Україні, особливо в період здобуття нею державної незалежності і самостійного управління соціально-економічним та екологічним розвитком, вимагає всебічного аналізу та розробки глибоких наукових засад вдосконалення соціальної та демографічної політики загальнодержавного та регіонального розвитку. На таких наукових засадах мають будуватися підходи до конкретних перетворень, розроблятися прогнози і формуватися політика реформування суспільства на ближню та дальню перспективу.

Останніми роками загальна економічна криза в усіх регіонах України призвела до повсюдного різкого погіршення демографічної ситуації. Крім суто економічних та екологічних чинників, причинами погіршення демографічної ситуації, зокрема у Вишницькому районі, є безсистемний підхід до керування адміністративними територіями та регіонами; відсутність методології прогнозування та стратегічного керування майбутньою поведінкою організаційних систем регіонів; невідповідність функцій, що їх виконують територіальні органи керування, дійсному їх призначенню у системі; відсутність належної соціальної інфраструктури регіону, яка б задовольняла потреби Заселення тощо.

Гостра необхідність регіональних досліджень населення зумовлюється значними контрастами областей за рівнем соціально-економічного розвитку, демографічною ситуацією, етнокультурними відмінностями, особливостями історичного розвитку. Надзвичайна важливість регіонального рівня дослідження зумовлена можливістю ефективного управління відтворенням населення, оскільки демографічні процеси тісно взаємопов'язані із соціально-економічною ситуацією, призводять до формування трудових ресурсів різних територій.

Саме тому тематика дослідження є дуже важливою в науковому відношенні і практично значимою і має високу актуальність та перспективи для подальшого розвитку.

СУСПІЛЬНО-ГЕОГРАФІЧНИЙ АНАЛІЗ ЗЛОЧИННОСТІ В ЧЕРНІВЕЦЬКІЙ ОБЛАСТІ

Автор:

Гончуляк Вікторія,
учениця 11 класу
Кельменецького ліцею

Науковий керівник:

Заячук М.Д.,
к.г.н., доцент ЧНУ імені Ю. Федьковича,
Матковський О.В., вчитель географії

Кризові явища у державі, зокрема у політиці, економіці та, певною мірою, у правовій системі, негативно позначилися й на розвитку кримінологічної науки, яка значно відстає від зростаючих вимог практики. Щоб змінити становище на краще, слід докорінно змінити методологічні підходи до проблем цієї науки, чого не можна досягти без інтелектуального, чесного, повного, неупередженого і об'єктивного дослідження стану злочинності й виявлення закономірностей її розвитку.

Слід ствердити й те, що боротьба зі злочинністю здійснюється переважно застарілими методами. За таких умов не можна досягти будь-якого успіху. Потрібна наукова диференціація об'єктів кримінального впливу.

Останнім часом вчені намагаються дослідити причини та умови індивідуальної злочинної поведінки за допомогою статистичних порівнянь, створити моделі особистих і соціальних характеристик окремих індивідів, визначити міру схильності їх до злочинної поведінки. Проте іноді лишаються поза увагою загальні соціальні причини та умови, що провокують індивідів на вчинення злочинів.

Актуальність теми дослідження підсилюється тим, що встановлюються тенденції і закономірності злочинності в населених пунктах різних категорій і функціонального значення (в різних адміністративно-територіальних районах), становить актуальну проблему юридичної науки. В наш час коли економічна ситуація досить нестабільна, а злочинність не зменшується, постає необхідність у створення нового підходу для збільшення ефективності боротьби зі злочинністю через якісно нові стратегії розвитку

Актуальними та перспективними також є дослідження злочинності не лише взагалі, а й так званої «географії» злочинності, розробка методик порівняння та аналізу її причин та відмінностей. Метою написання роботи стало вивчення географії злочинності, її територіальних відмінностей в адміністративних одиницях Чернівецької області.

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ПРОМИСЛОВОСТІ СТОРОЖИНЕЦЬКОГО РАЙОНУ

Автор:

Юрковський Максим,
учень 10 класу
Сторожинецького ліцею

Науковий керівник:

Чунтул В. І.,
вчитель географії
Сторожинецького ліцею

Сторожинецький район – один з найбільших в Чернівецькій області. Його площа становить 1160 кв.км, він розташований в південно - західній частині області.

Сторожинецький район належить до того історичного ареалу області, який має багатовікову історію, славне історичне минуле, є зразком мультинаціональної ультури різних народів краю. Район багатонаціональний, його чисельність становить 98 976 жителів.

Сторожинецький район – густонаселений і один із найбільш перспективних в області – щедро обдарований різноманітними природними ландшафтами, різного роду реліктами, різноманітністю мінеральних вод. Сторожинеччина якнайкраще підходить для відпочинку: тут наявні всі умови для розвитку літніх і зимових видів спорту, розвитку зеленого туризму. Це сприяє міжнародному співробітництву, залученню громадян до пізнання багатой природної та історико-культурної спадщини краю.

Сторожинецький район займає вкрай вигідне географічне положення. Через район проходить залізнична лінія Чернівці - Глибока - Сторожинець - Берегомет з відгалуженням з Карапчева на Чудей - Красноільськ, яка з'єднує населені пункти району між собою і допомагає функціонуванню господарського комплексу Сторожинецького району.

В районі проходять найважливіші шосейні шляхи Чернівці - Сторожинець - Красноільськ, Глибока - Сторожинець - Вижниця та Кіцмань - Дубівці - Сторожинець, розвинута мережа автошляхів між районним центром та населеними пунктами, а автошлях через контрольно - пропускний пункт «Красноільськ - «Вікову - де - Сус», що проходить через район, забезпечує транзит в західному напрямку на Угорщину, Австрію, Італію, Балкани, що є сприятливим для розвитку туристично - рекреаційного бізнесу. На території району протікає річка Сірет, яка має важливе господарське та рекреаційне значення для Сторожинецького району.

САКРАЛЬНО-ТУРИСТИЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ КІЦМАНСЬКОГО РАЙОНУ

Автор:

Хрищук Валентина,
учениця 10 класу
Лужанського ЗНЗ І-ІІІст ім. В.Орелецького
Кіцманського району

Науковий керівник :

Куриш Н.К.,
вчитель-методист Лужанського ЗНЗ І-ІІІст.

В даній роботі здійснене всебічне дослідження і оцінка сакральнотуристичного потенціалу Кіцманського району. Метою такого дослідження стало бажання зробити внесок у розвиток місцевого туризму, розкрити перспективність існуючих видів туризму, а також зробити власні доповнення і додати особисті пропозиції щодо розвитку туризму на дослідній території.

Розкрити її допомогло використання, як стаціонарних, так і експедиційних методів спостереження: літературний, історичний, статистичний, картографічний, географічний, порівняння, а найбільше хотілось би відмітити метод спостереження і аналізу.

Проаналізувавши ресурси регіону і їх використання було розроблено ряд краєзнавчо-туристичних маршрутів з використанням сакральних пам'яток архітектури і проаналізовано їх вплив на розвиток туризму в районі. Розроблено маршрут по пам'ятках сакральної архітектури: Лужани - джерело Чурилівка - урочище Кадіб - Ошихліби - Іванківці- Оршівці- Берегомет - Дубівці.

Проходячи таким маршрутом можна ознайомитись із духовною спадщиною нашого краю та багатством архітектурних пам'яток, які переважно сконцентровані в центральній та південній частині району. В Лужанах збереглася старовинна мурована церква 15 століття, яка є справжньою окрасою селища, а також костюл Святої Анни. Костянтинівська церква в Ошихлібах. Церква Різдва Богородиці в Іванківцях. Успенська церква в Оршівцях. Миколаївська церква в Берегометі. В Дубівцях церква Успенської Богородиці.

ВІДДІЛЕННЯ ІСТОРІЇ

Секція «Всесвітня історія»

ФОРМУВАННЯ ІСТОРИЧНОГО ПОНЯТТЯ «РЕВОЛЮЦІЯ» ТА ЙОГО ОСМИСЛЕННЯ В СУЧАСНІЙ ЄВРОПЕЙСЬКІЙ ПОЛІТИЧНІЙ ТРАДИЦІЇ

Автор:

Вінтоняк Максим,
учень 11 класу
Чернівецької ЗОШ № 25

Науковий керівник:

Яновський Я.М.,
викладач Буковинської Малої
академії наук учнівської молоді

Слово «революція» з точки зору історичного поняття було запозичене вченими-гуманістами з астролого-астрономічної мови наприкінці XV ст., і в цій якості доволі швидко зазнало поширення протягом першої чверті XVI ст. майже в усіх тогочасних країнах Західної Європи. У першу чергу воно почало зустрічатись в наукових трактатах істориків та філософів Франції, Англії й Німеччини. Суттєвий вплив на зміст слова і поняття «революція» здійснили Реформація, Селянська війна на терені Священної Римської імперії та події, пов'язані з вирішенням «Нідерландського питання».

Об'єктом дослідження є комплекс причин та передумов, які обумовили появу поняття «революція» в західноєвропейській науковій літературі та суспільстві на межі XV-XVI ст., а предметом дослідження виступає саме поняття «революція», а також його історичне осмислення в сучасній політичній традиції. Метою роботи є розгляд та аналіз процесу формування і використання історичного поняття «революція», відображеного в науковій та суспільно-політичній літературі XVII-XX ст.; з вище сказаного витікають наступні завдання: визначити історичні витoki слова «революція»; висвітлити сенс та розкрити зміст терміну «революція»; охарактеризувати особливості формування історичного поняття «революція»; розглянути наукове осмислення поняття «революція» в різних західноєвропейських країнах в різні епохи.

ВПЛИВ І СВІТОВОЇ ВІЙНИ НА ПОЛІТИЧНИЙ РОЗВИТОК ЄВРОПИ У ХХ СТ.

Автор:

Ротар Віталіна,
учениця 11 класу
Колінковецького ЗНЗ
Хотинського району

Керівник:

Романовський В.І.,
вчитель історії

Європі ХХ ст. властиві вияви варварства, які, напевне, приголомшили б і найдикіших варварів. За доби, коли зняття конструктивних змін набагато перевершили все відоме раніше, європейці змирилися з низкою конфліктів, які знищили більше людських життів, ніж усі борювання попередніх історичних періодів. Зокрема, дві світові війни 1914-1918 та 1939-1945 рр. були спустошливі над усяку міру і поширились на всю земну кулю. Але головне їхнє вогнище містилось, безперечно, в Європі. Ба більше, протягом життя двох омитих кров'ю світових воєн поколінь дві держави з найчисленнішим у Європі населенням стали жертвою кривавих політичних режимів, чия ненависть, звернена на власний народ, винищила навіть більше десятків мільйонів людей, ніж війни, які вони розпалили.

Актуальність роботи викликана значимістю самої події, яку багато істориків небезпідставно називають рубіжною подією ХХ століття.

На рівні буденної суспільної свідомості заявлена для дослідження проблематика актуалізується і тим, що 2014 рік — рік 100-річчя початку Першої світової війни. А це — додатковий імпульс для істориків, аби «заглянути у святці», осягнути витoki цього першого в історії людства глобального збройного конфлікту, його головні події та далекосяжні наслідки як для світової цивілізації, так і для нашої вітчизняної історії.

Мета роботи полягає у більш детальному та комплексному дослідженні як самої Великої війни, так і її впливу на хід світової історії.

Для реалізації мети були вирішені такі завдання: відображення не тільки головних змістових ліній світової та вітчизняної історії першої чверті історичного ХХ століття; висвітлення впливу Великої війни на розвиток озброєнь, становлення нових держав та формування української модерної нації, революційні катаклізми перших повоєнних років; проаналізовано проблематику українського державотворення і національно-визвольного руху у контексті європейської та світової історії. Предмет роботи - Європа до та після I світової війни, а об'єктом - політичний розвиток Європи.

ГЕОПОЛІТИЧНЕ ПРОТИСТОЯННЯ БРИТАНСЬКОЇ ТА РОСІЙСЬКОЇ ІМПЕРІЇ ХІХ-ПОЧАТКУ ХХ СТ.

Автор:

Ліварюк Михайло,
учень 10 класу
Чернівецької ЗОШ № 20

Науковий керівник:

Яновський Я.М.,
викладач
ЧНУ імені Юрія Федьковича

Вибір теми даної роботи визначається значенням міжнародно-політичних процесів, що мали місце в Центральній Азії та здебільшого в Східній Європі кінця XVIII - початку ХХ століття, хоча основним театром боротьби безсумнівно була Середня Азія. Суперництво та боротьба за сфери впливу в даному регіоні, яка відбувалася між Великобританією та Росією отримала назву «Велика гра» або «Турніри тіней». На мою думку це протистояння має величезну актуальність у сучасному світі, як з точки зору вивчення системи міжнародних відносин, так і характеристики методів та прийомів британської й російської дипломатії. Геополітична боротьба між цими державами продовжується й сьогодні, проте вже в рамках протистояння між Сходом і Заходом, проте, на відміну від тогочасної т.з. "Великої гри", в цьому процесі бере участь вже набагато більше учасників.

Метою даного дослідження є вивчення геополітичного фактору розвитку взаємовідносин Росії та Великобританії в ХІХ - початку ХХ століття Центральної Азії та Південно-Східної Європи. Виходячи з поставленої мети переді мною поставлене певне коло завдань:

1. Вивчити причини виникнення протистояння між Британською та Російською імперіями в Центральній Азії та Південно-Східній Європі в 1860-1900-і рр .;
2. Визначити основні етапи, умови розвитку названого стратегічного поєдинку, а також політичні ініціативи обох держав у зазначений період;
3. Розкрити значення цього протистояння як для двох великих держав того часу, так і для країн центрально-азійського регіону.

У результаті проведеного мною дослідження було проаналізовано геополітичні особливості просування Російської та Британської імперій в Центральну Азію в сукупності впливу геополітичних факторів, дослідив позиції британських та російських вчених щодо цього конфлікту, прослідкував хід подій англо-російського протистояння, визначив його особливості та вплив на сьогодення

Секція «Історичне краєзнавство»

ХОТИНСЬКІ БАТАЛІЇ XVII СТ. ТА ЇХ ВІДОБРАЖЕННЯ В ОБРАЗОТВОРЧОМУ МИСТЕЦТВІ

Автор:

Ксенчук Олег,
учень 11 класу
Хотинської гімназії

Науковий керівник:

Герегова С.В.,
к.і.н., доцент
ЧНУ імені Ю. Федьковича

Духовне відродження та існування нації є неможливим без розвитку історії та культури, які покликані забезпечити модернізацію суспільства при збереженні життєво необхідних для нього історичних традицій, колективної пам'яті, патріотичного виховання молодого покоління. У цьому контексті значна роль відводиться вивченню та осмисленню героїчних подій минулого, серед яких можна виокремити битви під Хотином 1621 та 1673 рр. Тому обрана тема дослідження, присвячена в тому числі художньому сприйняттю цих подій сучасниками й наступними поколіннями, є, без сумніву, актуальною. Обидві перемоги під Хотином - це славні сторінки історії краю. Вони відображені в історіографії завдяки дослідникам військового мистецтва, оспівані літераторами та відображені на численних художніх полотнах.

Найдавнішими мистецькими творами на тематику битви 1621 р. є гравюри з «Короткої реляції» (1621 р.), «Німецькі найманці під Хотином» (1622 р.), Якоба Лауро «Війна Польщі з Туреччиною 1621 року» (1624 р.). Художньою довершеністю та реалістичним характером відзначається низка панорамних робіт, присвячених подіям 1673 р.: Яна ван Хугтерберга (1647-1733) «Битва під Хотином 1673 року»; Ромейна де Хоог (1645-1708) «Битва під Хотином»; Анджея Стеха (1635-1697) і Фердинанда ван Кесселя (1648-1696) «Битва під Хотином». Безперечно, що крім мистецької цінності, вони водночас виступають важливим історичним джерелом. Порушена тематика розкривається також у творчості буковинських митців ХХ – початку ХХІ ст.: І.Беклемішевої, М.Круглова, О.Криворучка, В.Краснова, І.Юр'єва, А.Холоменюка та ін.

У результаті проведеного дослідження було одержано нову цілісну картину військово-політичних подій на Хотинщині, пов'язаних з польсько-турецьким протистоянням. Подальший розвиток отримало використання іконографічного матеріалу (графіки та живопису) як іконографічного джерела з вивчення різних аспектів битв під Хотином 1621 та 1673 рр. і їх впливу на мистецькі уподобання низки художників нового та новітнього часу, зокрема буковинських. Вибірка художніх полотен розкриває героїчну тематику з минулого краю та подає Хотинську фортецю як її символ, засвідчує моменти солідарності, добросусідства, співпраці та взаємодопомоги низки європейських країн, що є особливо актуальним в умовах непростой ситуації, яка склалась сьогодні в Україні.

КОСТЕЛ СВЯТОГО АРХАНГЕЛА МИХАЇЛА У САДГОРІ

Автор:

Герасим Едуард,
учень 9 класу
НВК «Берегиня»
м. Чернівці

Науковий керівник:

Суровцев О.А.,
асистент
ЧНУ імені Юрія Федьковича

Беручись за справу зі збору інформації з історії костелу Святого Архангела Михайла в Садгорі, довелось опрацювати велику кількість джерел написаних науковцями та краєзнавцями. Справа виявилась важкою, оскільки інформації наукові історичні праці, напрацювання навіть знаних краєзнавців містять дуже мало, тому довелось розширити межі дослідження, опрацювати Архів костелу Святого Архангела Михайла та вдатись до пошуку візуальних доказів. Варто зауважити, що порушена тема є надзвичайно цікавою та цінною. Адже: храм Святого Архангела Михайла 29 вересня 2015 року святкуватиме своє 200-ліття, це найдавніша релігійна, кам'яна споруда Садгори; всі об'єкти та пам'ятки Садгори, які залишили по собі польсько-католицька громада потребують вивчення та висвітлення їхньої історії.

Одним із завдань моєї роботи є дослідження історії не лише костелу, а й інших пам'яток, які залишила польська громада. Отже, прагну показати наскільки необхідним є дослідження не лише центральної частини міста, але й окраїни Чернівців, а також привернути увагу влади до їх стану та необхідності підтримки.

Садгора була заснована завдяки монетарні. Практичне втілення цього задуму П.Рум'янцев передав у приватні руки. Відкуп на карбування монет отримав прибулий із Речі Посполитої барон Петер-Ніколаус Гартенберг-Садогурський – на ту пору орендар королівської монетарні у Варшаві.

Містечко Садгора було заселене переважно євреями, але значна частина мешканців сповідувала католицизм, це були поляки, німці, австрійці. Більше 10% садгірчан були католиками. Одна з найчисельніших громад вона потребувала свого культового храму. Заснування парафії припадає на 1777 р., а в 1815 році побудовано храм Святого Архангела Михайла. На початку католицький костьол Святого Архангела Михайла являв собою прямокутну споруду увінчану шпилем-часовнею з приблизними розмірами 10x20 метрів. Будівля споруджена в пізньому романському стилі. Пізніше 1897 році костьол Святого Архангела Михайла в чотири рази розширено, повторно освячено у 1898 році.

СІМ ЧУДЕС ПОДВІР'ІВКИ

Автор:

Бабинчук Ірина,
учениця 10 класу
Подвір'ївської ЗОШ
Кельменецького району

Керівник:

Бабинчук Л.О.,
вчитель історії Подвір'ївської ЗОШ

Актуальність дослідження очевидна – слід звернутися до витоків, джерел історії, історичних та культурних пам'яток, щоб вивчити минуле, бути гідним громадянином своєї держави та слави своїх предків.

Мета роботи – ознайомити сучасників із історичними, культурними та природними пам'ятками нашого села, виховувати любов до маленької Батьківщини, України, розвивати громадянські почуття, духовність, моральні якості молоді.

Об'єкт дослідження – сім пам'ятних та визначних місць села Подвір'ївка.

Предмет дослідження – роль історичних, культурних та природних пам'яток села в житті людей, їх вплив на формування світогляду молоді.

Завдання науково-дослідницької роботи:

- За допомогою давніх архівних документів дослідити історію пам'яток;
- Пов'язати зібраний матеріал з історичним минулим нашого краю;
- Дослідити зв'язок церкви, держави, суспільства, природи, людини.

Теоретичне і практичне значення: за допомогою дослідження архівних документів, матеріалів шкільного музею історії села вивчено та узагальнено історію створення пам'яток (церкви Різдва Пресвятої Богородиці, каплиці та купальні, освячених в честь ікони Божої Матері «Спорительниця хлібів», каплиць св. Прокопія та Тихвінської ікони Божої Матері, музею історії села, пам'ятника загиблим воїнам-односельчанам, природного урочища «Бортос»), їх значення та вплив на виховання молоді, формування її світогляду. Може бути використано під час виховних заходів, уроків з історії краю.

ІСТОРІЯ ЖВАНЕЦЬКОГО ЗАМКУ

Автор:

Гайсенюк Марія,
учениця 10 класу
Хотинської гімназії

Науковий керівник:

Ткачук Р.С.,
учитель історії
Хотинської гімназії

Обрану тему вважаємо актуальною тому, що кожен з нас повинен знати минуле своєї країни, малої батьківщини та з повагою ставитись до нашої історичної спадщини.

Мета роботи: з'ясувати роль замку, як фортифікаційної споруди в історичних подіях краю. Багато іноземних держав зазіхали на нашу територію, на українських землях постійно велися жорстокі, криваві війни. Живими свідками тих подій є велетні історії – фортеці та замки.

У кожного з нас, в серці, живе маленька батьківщина. Моєю маленькою батьківщиною є село Жванець Кам'янець - Подільського району Хмельницької області, в якому збереглися залишки, колись могутньої фортифікаційної споруди, що височіє над прірвою річки Жванчик.

В результаті проведених досліджень ми з'ясували, що Жванецька фортеця – це історико - архітектурна пам'ятка XI – XVIII століть, яка відіграла важливу роль в історії нашого краю. Мури Жванецького замку були свідками багатьох історичних подій. Століття за століттям фортеця майже тисячу років не тільки виборювала право на життя, але й удосконалювалась, розширювалась, змінювалась, міцніла.

Зараз від Жванецької фортеці залишилась лише одна Північна башта, єдиний живий доказ існування замку – сироти. Невже ця велична споруда заслуговує такого кінця? Пройшовши такий довгий, важкий шлях, витримавши безліч битв і завоювань, вона так швидко зникла, забираючи із собою пам'ять минулих поколінь.

Історією Жванецької твердині та її роллю в житті населення подільського краю цікавились чимало істориків: Є. Пламеницька «Малодосліджені фортифікації містечка Жванець на Поділлі», Є. Сіцінський «Оборонні замки західного Поділля XIV–XVII століть», В. Гульдман «Пам'ятники старини в Поділлі», А. Павловский «Местечко Жванець Каменецкого уезда Подольской епархии» та ін. Щоправда, на сьогоднішній день, замок і досі не став об'єктом ґрунтового наукового дослідження, саме

тому

нас

зацікавила

дана

тема.

ГРОМАДСЬКА ТА ПЕДАГОГІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ ІЛАРІЙ КАРБУЛИЦЬКИЙ

Автор:

Когут Мар'яна,
учениця 11 класу
Верхньостановецького ЗНЗ
Кіцманського району

Наукові керівники:

Руснак І.М., Флорескул Л.Я.,
вчителі історії
Верхньостановецького ЗНЗ

В історії українського народу було чимало героїчних, славетних сторінок, коли незважаючи на несприятливі обставини, ризикуючи життям, наші предки захищали свою свободу, боролися проти соціального та національного гноблення. Чужоземне панування, яке розтягнулося на декілька століть, не зламало в народній свідомості віри у краще майбутнє, прагнення до визволення, встановлення справедливих порядків. Сьогодення України відзначається посиленням інтересу до її історії. Інтерес цей проявляється як на загальнодержавному рівні, так і на рівні регіонів України.

Особливе, навіть унікальне, місце серед них посідає Буковина, яка пережила довгу і складну історію належності до Київської Русі, Галицько-Волинської держави, Молдавського князівства, Туреччини, Австрії, Росії, Румунії. Період другої половини ХІХ – початку ХХ ст. був часом швидкого розвитку національного руху на Буковині, формування свідомої української інтелігенції, яка взяла на себе основний тягар громадської роботи. До славетної когорти українських просвітників початку ХХ століття належить видатний педагогічний і громадський діяч Буковини Іларій Іванович Карбулицький, який зробив вагомий внесок у скарбницю духовного і національного відродження рідного народу. Коло його творчих інтересів дивовижно широке: вчитель-вихователь молодого покоління, дослідник розвитку шкільництва на Буковині, організатор і учасник учительського руху, суспільно-політичний діяч, публіцист, редактор, оратор, співак і музикант, письменник. На різних ділянках суспільного і культурного життя буковинського краю працював самовіддано, з почуттям патріотичного обов'язку, долаючи опір з боку чужих, неприхильно, а то й вороже налаштованих до українства державних систем — австро-угорської, румунської та радянської. Був за політичними переконаннями, як сам казав, «українським радикалом», що не мирився з щонайменшими проявами фарисейства, перекинчицтва, ренегатства та сервілізму.

ЯРОСЛАВ ПАЛАДІЙ З ЛЮБОВ'Ю ДО УКРАЇНИ

Автор:

Вівчар Надія,
учениця 11 класу
Кострижівської ЗОШ
Заставнівського району

Керівник:

Черешнюк М.М.,
вчитель історії
Кострижівської ЗОШ І-ІІІ ступенів

За час існування радянської тоталітарної держави імена багатьох талановитих українців в діаспорі, які своєю творчістю прославляли Україну, виявилися несправедливо забутими. Серед таких опинився чудовий скульптор і різьбяр Паладій Ярослав Юрійович, що народився 1910 року в селищі Кострижівка.

Дитячі роки Ярослав Паладій провів у Кострижівці, де також закінчив початкову школу. Згодом навчався в ліцеї для хлопців імені Гр. Гіка у м. Дорогой, а потім в Бухарестській Академії мистецтв і в 1938 р. отримує диплом скульптора з оцінкою «дуже добре». Деякий час працював учителем у комерційному ліцеї для хлопців в м. Роман, а в роки війни - в Городенківській торгово-промисловій школі. Небезпека опинитися під небажаною більшовицькою окупацією змушує Ярослава та його дружину Єлизавету покинути межі України. Він виїжджає в Австрію, а в 1949 році – в США. Н а перших порах пристосовується до нових умов, заробляє собі на хліб креслярською роботою і, одночасно, займається творчою діяльністю.

Високу оцінку отримали його праці «Князь Ігор» (гіпсова горо-різьба під бронзу), «В'їзд Б.Хмельницького до Києва» (пірографіка з використанням картини буковинського художника Миколи Івасюка), акварель «Перехоплення турецького посланця», портрети митрополита Андрея Шептицького та патріарха Йосипа Сліпого, виконані в натуральну величину технікою випалювання на липовій дошці. Найважливішою своєю роботою Ярослав Паладій вважав створену ним за три роки праці «Абетку з історії України». Кожна буква «Абетки» вибудована з улюбленого для українця дерева - молодого дуба, овіяного піснями, думами, легендами. Створена автором за кілька років до смерті ця абетка - своерідна молитва митця далекій рідній землі, заповіт нащадкам любити Україну, її землю, історію, її пісню і небо. Перебуваючи далеко від Батьківщини, від рідного краю, Паладій своїм талантом, своєю мистецькою творчістю, своєю громадянською позицією прославляв історію та велич України.

ПОЛЬСЬКА ГРОМАДА В СЕЛІ ПАНКА

Автор:

Руснак Ярослав – Василь,
учень 11 класу
Панківського НВК
Сторожинецького району

Керівник:

Мельничук М.Д.,
вчитель історії
Панківського НВК

Основною метою роботи є дослідження появи переселенців – поляків на Буковині і в селі Панка зокрема, їх життя в різні періоди входження Буковини до складу інших держав. Поляків на Буковині не знищили ані історичні бурі, ані протистояння чи негативне ставлення різних урядів – зберігся польський дух. Це є винятковим феноменом, який викликає здивування. Не зважаючи на несприятливі умови, пов'язані з іноземним пануванням, поляки завжди зберігали і все активніше відстоювали свою окремішність і самобутність. Саме тому сьогодні вони мають свою мову, культуру, традиції, релігію.

Вивчення появи і життя поляків на Буковині і в селі Панка є цікавим і багатограним. Дослідження проблеми поляків навіть в окремо взятому населеному пункті, є віддзеркаленням рівня їхньої культури, звичаїв, традицій на певному етапі формування національної свідомості.

Згідно з джерелами в австрійський період в селі Панка існувала польська школа, поряд з українською народною школою. Унікальним є те, що до сьогодні збереглася дерев'яна каплиця святого Архангела Михаїла (1882р.), яка не вражає своєю архітектурною довершеністю, але є найдавнішою дерев'яною каплицею на Буковині, також найстаріша на території Західної України. Каплиця стала духовним центром для поляків в селі Панка.

З джерел дізналися, що поляки-чоловіки були активними учасниками буремних подій в ХХ ст.. Маємо цікавий матеріал про їх участь у двох світових війнах. За радянської влади довелося активно відстоювати свою національну меншину в умовах так званого інтернаціоналізму та переслідування за віру.

Початок відродження польської культури, мови припадає на 1991 р. У Панці, в єдиному селі, де є поляки на Буковині, до сьогоднішнього дня існує Польський дім. Товариство польської культури ім. А. Міцкевича стало культурним осередком для поляків села. Село Панка стало для поляків малою Батьківщиною. Це духовно багаті люди. Вони заслуговують на щире пошану за те, що зберегли власну гідність, свою індивідуальність, польську тотожність і католицьку віру. В сучасній Україні польська громада в селі

Панка відчуває себе добре, створені всі умови для їх повноцінного розвитку.

У ВИРІ БУРЕМНИХ 1917-1920-Х РР.:
ГЕРОЇЧНА ДОЛЯ БУКОВИНЦЯ - ГЕНЕРАЛА УКРАЇНСЬКОЇ ГАЛИЦЬКОЇ
АРМІЇ АНТІНА КРАВСА

Автор:

Мельничук Оксана,
учениця 10 класу
Чернівецької гімназії № 5

Науковий керівник:

Федоряк Ю.І.,
вчитель історії та правознавства
Чернівецької гімназії № 5

Дана тема є надзвичайно актуальною, оскільки стосується революційних подій в Україні та збереження єдності її територій. Події 1917-1920 рр. максимально перегукуються з сучасністю. Їх висвітлення необхідне в першу чергу для того, щоб не припускатися помилок минулого.

Метою даної роботи стало висвітлення військово-політичної діяльності Антіна Кравса. Завдання: проаналізувати військову діяльність А. Кравса в лавах УГА; охарактеризувати військові операції під керівництвом А. Кравса; висвітлити основні проблеми української армії під час звільнення Києва; показати взаємовідносини між А. Кравсом С.Петлюрою.

А. Кравс народився 23 листопада 1871 р. у с. Берегомет Вижницького повіту (тепер Чернівецька обл.) у сім'ї німецького колоніста. Навчався у Відні. Початок української революції 1917 р. він зустрів політично свідомою та зрілою людиною, з власними поглядами на суспільство та армію.

Напередодні звільнення Києва А.Кравс спільно з командувачем армії генералом М.Тарнавським не вважали раціональним воювати з радянською владою. Та все ж було вирішено йти походом на Київ. На початку серпня 1919 р. УГА та частинами Армії УНР розпочала загальний наступ. Під час військової операції А. Кравс підписав договір з генералом М. Бредовим про визнання УГА екстериторіальною армією, на підставі якого було проведено відхідну демаркаційну лінію. Наступного дня українські частини згідно з договором покинули Київ. Цей факт свідчить про те, що А. Кравс, розуміючи неминучу поразку, зробив спробу врятувати життя своїх вояків.

Отже, будучи українцем тільки по материнській лінії, А. Кравс все своє свідоме життя боровся за українську державність, його – життя приклад для

сучасної

молоді.

Секція «Історія України»

ЕМІГРАЦІЯ ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКОГО СЕЛЯНСТВА НАПРИКІНЦІ ХІХ – НА ПОЧАТКУ ХХ ст. В РЕЦЕПЦІІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА

Автор:

Чоп'юк Христина,
учениця 11 класу
Чернівецької ЗОШ № 2

Науковий керівник:

Герегова С.В.,
к.і.н., доцент
ЧНУ імені Юрія Федьковича

Успішне вирішення сучасних соціально-економічних проблем неможливе без врахування досвіду минулих поколінь. У цьому контексті актуальність теми роботи, присвяченої дослідженню еміграційних процесів західноукраїнського селянства крізь призму сприйняття безпосереднього свідка цих подій громадсько-культурного діяча Василя Стефаника не викликає заперечень, адже підсилюється вона «спадковістю» проблеми у сучасному суспільстві.

Об'єктом дослідження є соціально-економічний та суспільно-політичний розвиток західноукраїнських земель наприкінці ХІХ – на початку ХХ ст. Предметом дослідження - висвітлення еміграції західноукраїнського селянства в окреслений період в епістолярній, публіцистичній та художній спадщині В. Стефаника.

Мета роботи полягає у всебічному й об'єктивному висвітленні еміграційних процесів у середовищі західноукраїнського селянства наприкінці ХІХ – початку ХХ ст. в оцінці їх письменником В. Стефаником. Для досягнення мети дослідження необхідно вирішення таких завдань: розкрити причини еміграції західноукраїнського селянства наприкінці ХІХ – на початку ХХ ст.; показати процес виїзду за океан українського селянства як суспільне явище; висвітлити погляди В.Стефаника на проблему еміграції західноукраїнського селянства в його публіцистичних працях, епістолярній спадщині та художній прозі.

Вперше, на відміну від досліджень науковців-філологів, зроблена комплексна постановка проблеми в історичному дослідженні, із уведенням в науковий обіг публіцистичної та епістолярної спадщини В.Стефаника. Крім цього, проаналізовано погляди В.Стефаника та його сучасників на еміграцію як суспільне явище.

ВІДОБРАЖЕННЯ ЕПОХИ ДАНИЛА ГАЛИЦЬКОГО В ХУДОЖНІЙ ПРОЗІ УКРАЇНСЬКИХ ПИСЬМЕННИКІВ ГАЛИЧИНИ КІНЦЯ ХІХ–ПОЧАТКУ ХХ СТ.

Автор:

Жейлик Катерина,
учниця 9 класу
Шиловецької ЗОШ
Хотинського району

Науковий керівник:

Гуйванюк М.Р.,
к. і. н., доцент
ЧНУ імені Юрія Федьковича

Показати відображення епохи Данила Галицького у повістях українських письменників кінця ХІХ – початку ХХст. – Катрі Гриневичевої «Шоломи в сонці», Івана Франка «Захар Беркут» та Юліана Опільського «Золотий Лев»

У роботі стверджується, що художня проза із окресленої проблематики вирізняється новаторством та оригінальністю постановки проблеми, нестандартністю пошуку, свіжістю і зв'язком з реальними й історичними подіями. Ґрунтовне вивчення письмових, фольклорних і матеріальних джерел дозволе втратили своєї актуальності і тепер. Незважаючи на те, що автори у своїх творах не зображали яскравих батальних сцен, тріумфальних перемог, якими була багата епоха, їм вдалося відтворити «дух часу», показати суспільні цінності.

Епохи Данила Галицького в західноукраїнській історичній прозі кінця ХІХ – початку ХХ ст. Правління Данила Галицького є видатним періодом становлення української державності на її західних територіях. Вивчення досягнень розвитку Галицько-Волинського князівства дозволяє більш детально зрозуміти історію становлення таких міст як Львів, визначити роль галицько-волинських князів, зокрема, у становленні України на міжнародному рівні у середньовіччі. Українська література завжди щільно пов'язана з національним буттям народу. Особливо міцними стають ці зв'язки в революційну чи переходову добу, коли падають прогнилі підвалини старих суспільних структур і між новим і старим точиться боротьба не на життя, а на смерть, їм створити такі тексти літературно-історичного жанру, багато з яких н

Тоді гостро постають проблеми гуманізму, самого сенсу життя людини, свободи, прогресу і справедливості. Такими були перші три десятиліття ХХ століття. У пореволюційні роки культура українського народу, мова якого в Російській імперії протягом кількох століть зазнавали жорстоких переслідувань, заборон, відзначається небаченим суцвіттям мистецьких талантів і силою художніх відкриттів. Відбувається справжній

переворот в естетичній свідомості й художній культурі.

ПОВСТАННЯ ПРАВОБЕРЕЖНОГО КОЗАЦТВА ПІД ПРОВОДОМ СЕМЕНА ПАЛІЯ

Автор:

Панаєтова Юлія,
учениця 9 класу
Чернівецької ЗОШ № 37

Науковий керівник:

Герегова С.В.,
к.і.н., доцент
ЧНУ імені Юрія Федьковича

Переломним етапом у боротьбі українського народу за визволення від польсько-шляхетського панування стала Національно-визвольна війна середини ХАТІ століття, але Андрусівське перемир'я 1667 року, а потім і Вічний Мир 1686 року розірвали Україну навпіл по Дніпру: Лівобережжя з Києвом залишилося в складі Російської держави, а Правобережжя було сплюндроване і віддане ворогові. Кам'янець-Подільський з прилеглою територією 1672 року захопила Туреччина. Таким чином, внаслідок воєнних дій Брацлавщина і південна Київщина "були перетворені на пустелю. Частина населення загинула, інша переселилася на Лівобережжя заходами Івана Самойловича 1681 року. Землі, що розкинулися від Стайок вниз по Дніпру до річки Тясмин – Ржищів, Трахтемирів, Канів, Мошни, Черкаси, Боровиця, Бужин, Воронівка, Крилов, Чигирин – мали залишитися незаселеними.

Та народ продовжував боротися, відстоюючи своє право жити в єдиній державі. У 80-х рр. ХVІІ століття там з'являються нові поселенці-козаки і селяни-втікачі організовуються козацькі полки. Після Карловицького договору 1699 року, за яким Туреччина відмовилася від Поділля на користь Польщі, польський уряд вирішив знищити козацтво на Правобережжі. 1699 року польський сейм ухвалив відібрати у козаків усі землі й ліквідувати козацтво як окремий стан. Козаки подали протест, але сейм його відкинув. Новий польський король Август ІІ (1696-1733 рр.) після річного вагання надіслав вимогу сейму розпустити козаків, а землю передати шляхті і виїхати з краю. На Правобережжя посунула шляхта з військовими загонами.

УКРАЇНСЬКЕ КОЗАЦТВО ЧАСІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ РЕВОЛЮЦІЇ 1917-1923 РР.

Автор:

Дуплава Олександр,
учень 10 класу
Бузовицького НВК
Кельменецького району

Керівник:

Дуплава Л.І.,
вчитель історії Бузовицького НВК

Українська революція 1917 – 1921 рр. займає особливе місце в новітній історії України: значною мірою вона визначила подальшу долю українського народу. Хоча Українська революція і не досягла своєї головної мети – утвердження незалежної Української держави, проте прискорила перетворення українського етносу на модерну політичну націю. З проголошенням незалежності України у 1991 р. цей процес набув незворотного характеру. Саме тому кількісне і якісне зростання наукових розробок, присвячених добі Української революції, є свідченням не лише привабливості проблеми, а й підкреслює велич і рівнозначність явищ початку і кінця ХХ ст.

Актуальність даної теми визначається також відсутністю праць, в яких міститься комплексний аналіз проблем виникнення, функціонування та поступового згортання діяльності осередків Вільного козацтва.

Об'єктом дослідження є установи, організації та збройні формування Вільного козацтва. Предметом дослідження є витоки, шляхи і способи утворення осередків Вільного козацтва, їх ідеологічне спрямування, агітаційна, правоохоронна, військова діяльність, взаємини з органами української влади. Метою дослідження є узагальнюючий комплексний аналіз процесу формування та діяльності товариств Вільного козацтва у контексті революційних подій 1917–1918 рр. Виходячи з цього визначені такі основні завдання:

- дослідити причини, витоки та історичні передумови зародження Вільного козацтва, з'ясувати особливості його організаційної структури;
- визначити політичну спрямованість вільнокозачого руху;
- простежити за розвитком Вільного козацтва у 1917 – 1918 рр. та з'ясувати причини посилення у ньому внутрішніх суперечностей;
- виявити параметри правоохоронної діяльності вільнокозачих загонів, визначити їх роль у боротьбі проти більшовицької агресії взимку 1917 – 1918 рр. та розгортанні селянсько-повстанського руху влітку 1918р.;
- проаналізувати спроби відродження козацтва за часів Української Держави П.Скоропадського, визначити причини невдачі козацьких проектів Гетьманату.

Хронологічні рамки дослідження охоплюють період від зародження перших вільнокозачих громад у березні 1917 р. до припинення діяльності

Вільного козацтва та гетьманських державних установ, які намагалися використати вільнокозацький досвід, у грудні 1918 р.

РОЗВИТОК ІКОНИПИСУ В КИЇВСЬКІЙ РУСІ

Автор:

Стоян Тетяна,
учениця 10 класу
Чернівецької ЗОШ №16

Науковий керівник:

Герегова С.В.,
к.і.н., доцент
ЧНУ імені Юрія Федьковича

Ставлення людей до духовної спадщини ніби віддзеркалює наше ставлення до самих себе. Для мене завжди залишалось непізнаним вміння писати ікони. Адже не кожна людина (навіть всенародно визнаний художник) може зайнятися іконописом. Тому вивченню саме цього виду мистецтва, починаючи від часів Київської Русі і до наших днів, я вирішила присвятити свою роботу, тим самим довідатись більше про це ремесло.

Мета мого дослідження - теоретично обґрунтувати важливість, вивчення такого процесу в українській культурі та ознайомитися з головними пам'ятками іконописного мистецтва.

Об'єктом дослідження стала культура Київської Русі; предметом - виникнення іконопису та створення іконописних шкіл в Київській Русі. Тема іконопису, на мою думку, є актуальною і сьогодні. Аналіз давніх українських цінностей дає можливість глибше пізнати свою державність її культуру. Релігія - це та рушійна сила, яка впливає на свідомість людини, робить її добрішою, милосерднішою; об'єднує та дає сили вистояти на міжнародній арені.

Наша культура іконопису має глибокі коріння. Більшість було запозичено з Візантії. Це мистецтво обшліфувала українська ментальність та самобутність: на зміну мозаїці та фресці прийшли ікони, які вражали своєю декоративністю та яскравістю фарб. Іконописці вклали всі свої вміння, свою душу у відтворення лику святих. Тому, мабуть, є справжнім дивом, те що деякі ікони «плачуть», а інколи навіть зцілюють.

При дослідженні цієї теми я довідалась, що становлення давньоруського іконопису відбувалося у другій половині XI-на початку XII ст.. Виникла і так звана школа іконопису. Її засновником вважають митрополита Іларіона. Іконописці- це люди, яким допомагають «янголи з небес». Культура іконопису дуже тендітна, тому все створюване предками, ми повинні зберегти і донести до нащадків. Тепер я твердо переконана, що повага до своєї культури є повагою до себе.

МОЄ СЕЛО – МОЯ КОЛИСКА

Автор:

Марфюк Анастасія,
учениця 9 класу
Банилово-Підгірнівської гімназії
Вижницького району

Науковий керівник:

Петращук М.О.,
вчитель історії
Банилово-Підгірнівської гімназії

Буковина – мій край...

Маленька частина моєї України, моєї Батьківщини. Наймальовничіше та найпрекрасніше місце на всьому світі. Чернівецька область, Сторожинецький район, село Банилів-Підгірний – це і є моя маленька батьківщина, мій найрідніший куточок на землі...

Обравши саме цю тему для науково – дослідницької роботи, ми виділили в ній певні періоди, а саме: Про походження назви села Банилів – Підгірний. Банилів від часу заснування до 1944 року. Моє село в післявоєнні роки і до сьогодні.

Актуальність проблеми: проблема історії села Банилово-Підгірного є досить актуальною (як і історія будь-якого населеного пункту), зокрема з точки зору краєзнавчих досліджень. На сучасному етапі етнографічних та етнологічних розробок постає питання про історичний розвиток рідного краю, особливості його національно-культурного, освітнього, духовного та інших аспектів життя.

А тому при з'ясуванні вище згаданих питань постає вирішення загальної проблеми: об'єктивне вивчення історії рідного краю в усіх його історичних проявах можливе лише тоді, коли буде вивчена та досліджена історія кожного його населеного пункту, після чого, зібравши усі дані в одне ціле, можна дізнатись про історичний розвиток певної місцевості, а в нашому випадку – Буковинського краю.

На нашу думку, не може бути ніяких заперечень стосовно того, що висвітлення проблеми історії рідного краю буде успішним в тому разі, коли буде з'ясовано історію кожного населеного пункту без виключень.

Крім того, дана проблема історії села Банилово – Підгірного має для краєзнавчих досліджень свої позитивні сторони. Вона, як і історія будь-якого іншого населеного пункту, докладає в загальну картину певні відмінності чи схожість в історичних подіях, національно-культурному розвитку,

етнографічному

тощо.

ЗАПОРІЗЬКА СІЧ – ДЖЕРЕЛО УКРАЇНСЬКОЇ ДУХОВНОСТІ

Автор:

Петращук Надія,
учениця 8 класу
Мариничівського НВК «Родина»
Путильського району

Керівник:

Янко М.І.,
вчитель історії та правознавства
Мариничівського НВК «Родина»

Мета даної роботи – дослідження стану освіти часів козаччини та її ролі у вихованні національно-патріотичних почуттів тогочасної молоді. Це дослідження базується на вивченні козацького середовища XVI – XVIII ст. через історичні та літописні джерела. У роботі визначено характеристики стану та рівня освіти часів козаччини.

Основне завдання роботи – охарактеризувати стан розвитку освіти періоду козаччини; ознайомитися з типами шкіл, предметами, які вивчалися в козацьких школах, методами виховної діяльності, шляхами формування козацької еліти; визначити, кого залучали до вчительської діяльності, спільні та відмінні риси в системі тогочасної та сучасної системи освіти; проаналізувати роль впливу втрати політичної і державної незалежності України на розвиток освіти та систему виховання.

Як висновок зауважу, що українська національна система навчання та виховання – це самобутнє явище, аналогів якому не було в усьому світі, і саме тоді засновувався і плекався генофонд нації.

На жаль Україна часто втрачала свою політичну і державну незалежність, вітчизняна система виховання зазнавала удару за ударом, та все ж вона зуміла сягнути європейського рівня розвитку, встановити міжнародні культурні і наукові зв'язки з багатьма країнами. Минуле, сучасне і майбутнє тісно пов'язані між собою. В усі часи здоров'я, інтелект, розум і духовність відігравали важливу роль в житті народу. І завдання підростаючого покоління – берегти свою Батьківщину, її територіальну цілісність, традиції, звичаї, духовні начала, бо це наша Україна, а ми козацького роду.

ХОТИНЩИНА У РОКИ ДРУГОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ (аналіз на основі свідчень очевидця)

Автор:

Корбан Інна,
учениця 9 класу
Хотинської гімназії

Науковий керівник:

Ганіна В.І.
вчитель історії, вчитель-методист
Хотинської гімназії

У травні 2015 року ми відзначатимемо 70-ту річницю Великої Перемоги. Перед дослідниками відкрився потужний документальний масив, що був здебільшого засекречений і недоступний, що надає можливість для детального об'єктивного вивчення нацистської окупаційної політики, усіх сфер життя населення на окупованій території. Для більш повного осмислення перебігу подій варто звернути увагу на дослідження історії окремих регіонів держави у роки війни. Попри те, що дослідження національною історіографією проблематики цієї війни має поважну традицію, чимало питань регіональної історії і досі залишаються слабо вивченими та дискусійними, тому, обрана нами тема, є досить актуальною для дослідження.

Дослідивши та проаналізувавши наявну інформацію та доступну літературу, яка є актуальною для даного дослідження, можна зробити висновки, що період Другої світової війни є одним із найбільш складних і трагічних в історичній долі Північної Буковини і колишнього Хотинського повіту, як і всієї України. На цій території тільки в 1940-1944 рр. відбулася трикратна зміна влади. При чому у всіх випадках вона була чужою, окупаційною. Вона менше всього турбувалася про щастя і добробут місцевого населення, хоча кожна з них намагалася виставити себе благодійницею – визволителькою із-під чужинського ярма.

Зі вступом румунсько-німецьких військ на територію краю була відновлена довоєнна окупаційна політика Румунії, населення потерпало від нестачі продовольчих та промислових товарів. Становище краю було надзвичайно складним знаходячись у стані економічної, політичної, соціальної та культурницької розрухи.

Одним з учасників страшних подій німецько-радянської війни був Євген Васильович Бурдейний, на прикладі якого ми можемо побачити як зі звичайних сільських юнаків за короткий термін зуміли виховати справжніх, сильних духом та волею захисників Вітчизни, які зуміли звільнити свою

рідну

Батьківщину

від

іноземних

загарбників.

ОМЕЛЯН ПОПОВИЧ – ГРОМАДСЬКИЙ ТА ОСВІТНІЙ ДІЯЧ БУКОВИНИ

Автор:

Попович Світлана,
учениця 11 класу
Чернівецького ліцею №2

Науковий керівник:

Возняк С.М.
вчитель історії
Чернівецького ліцею №2

Постать Омеляна Поповича – це ціла епоха українського громадсько-просвітницького і педагогічного життя II половини XIX- початку XX століття на Буковині. Зміст життя цієї людини - створення школи для широкого загалу, для народу, частиною якого він був. Відкриття українських народних шкіл, їх інспектування, як спосіб налагодити їх нормальне функціонування, робота над удосконаленням змісту освіти через підручники, методичні посібники – основні напрямки діяльності Омеляна Поповича. Визначний представник українських педагогів Буковини залишив у спадок нашим сучасникам багатий світ педагогічних ідей, знахідок, методичних прийомів, які сьогодні, на жаль, маловідомі науковцям та вчителям практикам. 158 літ минуло з дня народження великого педагога, а вивчення його педагогічної спадщини та впровадження його ідей у сучасну практику навчання і виховання школярів залишається актуальним і сьогодні.

Окремі напрямки діяльності Омеляна Поповича, одними із перших розкривали в своїх дослідженнях видатні представники шкільництва Буковини, І.Карбулицький та В.Симович. Історіографія життя та спадщини «батька українського шкільництва на Буковині» охоплює наукові розвідки Л.Баїки, С.Далавурка, А.Жуковського, І.Ковальчук, Д.Пенішкевича, Г.Піддубного, С.Сірополка, Б.Ступарика та інших, у яких здійснено аналіз його подвижницької діяльності на ниві заснування українських народних шкіл у краї, розкрито значення науково-методичної спадщини. Особливо відзначимо монографічні праці О.Пенішкевич Д.І., наукові публікації Бежан Н.С., Платаш Л.Б., які в останні роки частково заповнили прогалини у дослідженні спадщини та життєвого шляху О.О.Поповича. Дослідники педагогічній спадщині виокремлюють три групи проблем, над якими він працював: загально- педагогічні ідеї щодо процесу навчання; методичні засади науки читання і писання; проблеми національного виховання. Як висловився І.Карбулицький, його «сміло може назвати батьком руського шкільництва на Буковині», бо саме "він допровадив буковинську народну школу до небувалої висоти, якою не може похвалитись ніяка проча руска країна".

ОБЕЛІСКИ ЛЮДСЬКОЇ ПАМ'ЯТКИ (на матеріалах Заставнівщини)

Автор:

Зайцева Даміана,
учениця 10 класу
Погорілівської ЗОШ
Заставнівського району

Наукові керівники:

Суровцев О.А.,
к. і. н., ЧНУ імені Ю.Федьковича
Ластюк В.Д., вчитель історії

З розбудовою нового демократичного суспільства в Україні зростає необхідність осмислення її минулого, того важкого й неоднозначного шляху, який пройшла вона протягом своєї історії. Важливою частиною цього шляху є Перша та Друга світові війни, як найскладніші, найтрагічніші і, водночас, найгероїчніші періоди історії України,

З давніх часів у народі шанують пам'ять про воїнів, полеглих в боях проти іноземних загарбників. Їхні могили і пам'ятники служать світлою пам'яттю про героїчні справи наших предків, що віддали життя за свободу і незалежність України, за світле майбутнє українського народу, увіковічують лицарський дух та слугують джерелом високого патріотизму для прийдешніх поколінь.

Висвітлення стану роботи на території Заставнівщини по вшануванню пам'яті загиблих воїнів під час Першої та Другої світових війн присвячена ця робота.

Історичне минуле залишає по собі матеріальні та духовні сліди, використання яких залежить від культури пам'яті у суспільстві. Особливим проявом пам'яті про минуле є могили та пам'ятники, що споруджуються на згадку про певні події. Буковина на них багата: Австрійський період, Перша світова війна, Румунський період, Друга світова війна, Радянський період та період Незалежності.

Зібраний та досліджений матеріал становить значну цінність у тому, що може дати додаткову інформацію про події Першої світової на території Заставнівського району. Тому матеріали роботи можуть використовуватися на уроках історії рідного краю, українознавства, конференціях, круглих столах.

КІЦМАНСЬКА ШКОЛА – НАЙДАВНІША НА БУКОВИНІ

Автор:

Куцак Євгенія,
учениця 11 класу
Кіцманського ЗНЗ

Науковий керівник:

Герегова С.В.,
к. і.н., доцент
ЧНУ ім. Ю. Федьковича

Кіцманська одинадцятирічка залишила помітний слід в освітянській літературі. Мабуть, немає іншої школи в краї, щоб стільки приділялося їй уваги. Історичний шлях закладу досліджували багато науковців. І це закономірно. Цей навчальний заклад – найстаріший у Північній Буковні. Кіцманська школа за час 235-річного існування дала не одному поколінню путівку в життя, допомогла обати правильний шлях, за це її люблять і шанують.

Мета даної роботи – дослідити історію розвитку однієї з перших шкіл Буковини. У незадовільному стані була народна освіта наприкінці XVIII ст. Переважна більшість жителів міста залишалася неписьменною.

Першу однокласну школу у Кіцмані відкрито 1 березня 1780 року – без будь-яких перебільшень, цей день став великим святом для простих трударів. Варто зазначити, що протягом сімдесяти років це була єдина школа в повіті.

Основні завдання роботи: дослідити історію розвитку Кіцманської школи; охарактеризувати діяльність видатних педагогів; вивчити мовленнєву ситуацію. Під час дослідження використано багато джерел, архівних даних. Дана робота присвячена 235-річниці від дня заснування школи.

Секція «Етнологія»

КАЛЕНДАРНА ОБРЯДОВІСТЬ БУКОВИНСЬКОЇ ГУЦУЛЬШИНИ

Автор:

Чучко Іван,
учень 10 класу
Буковинського ліцею-інтернату з посиленою військово-
фізичною підготовкою м. Новодністрівськ

Керівник:

Янчук А.В.,
вчитель історії
Буковинського ліцею-інтернату з посиленою військово-
фізичною підготовкою м. Новодністрівськ

Дослідження присвячене весняних календарних звичаїв та обрядів гуцулів із виявленням їх езотеричних властивостей, ідейно-сміслових конфігурацій, змістово-функціонального наповнення. Календарна обрядовість розглядається як комплекс вірувань, обрядодій, міфологічних уявлень, магічно-ритуальних практик крізь призму трьох поетапно змінюваних періодів: зимового, весняного та літньо-осіннього.

При характеристиці зимових свят наголошується на тому, що, не дивлячись певні відмінності у їхньому святкуванні, в цілому вони спрямовувались на захист людей від впливу злих сил, на забезпечення благополуччя та щастя в родині впродовж року, апелювання до предків та їхні проводи.

Весняні обряди та звичаї відігравали помітну роль у віруваннях буковинських гуцулів, які пов'язані передусім з традиційним світоглядом, що формувався протягом багатьох століть і зберіг чимало ознак дохристиянських вірувань.

Літні свята є одними з найбільших свят календарного року. Це зумовлено тим фактом, що традиційні звичаї та обряди вказаного періоду – це не лише низка магічних дій і заборон, яких горяни дотримувалися з давніх-давен, а й важливий комплекс своєрідних вірувань та мотивів, що відігравав ключову роль у господарському житті гуцулів. Обряди та звичаї більшості

свят осіннього циклу в основному спрямовані на родинне життя.

НАРОДНО-ІНСТРУМЕНТАЛЬНИЙ КОЛЕКТИВ
«КАРПАТСЬКА ТАЙСТРА»
ВИВЧЕННЯ ТА ДОСЛІДЖЕННЯ АВТЕНТИЧНИХ ТРАДИЦІЙ
РІДНОГО КРАЮ ЧЕРЕЗ ТВОРЧІСТЬ

Автор:

Малиш Діана,
учениця 8 класу
Киселицької ЗОШ I-III ступенів
Путильського району

Керівник:

Коваль А.Ю.,
педагог-організатор
Киселицької ЗОШ I-III ступенів

Нині народномузичне виконавство відіграє важливу роль у відродженні та акту алізації духовних цінностей українського суспільства. Носіями автентичної виконавської традиції та оберегом народних музик своїх регіонів є автентичні аматори та автентичні народно-інструментальні колективи. Таке виконавство мало досліджене.

Актуальність наукової роботи зумовлена тим, що ця проблема порушується в сучасній теорії музично-педагогічної освіти. Отже, дослідження творчості музикантів-аматорів у системі розвитку традицій народної музики є однією із форм збереження та популяризації культури рідного краю.

Метою даної роботи — вивчити та довести особливості автентичного стилю народно-інструментального колективу «Карпатська тайстра»; визначити їхню роль місце у музичній культурі.

Об'єкти дослідження: стилі народно-інструментальної музики; класифікація музичних інструментів; творча діяльність народно-інструментального ансамблю «Карпатська тайстра», аналіз концертного репертуару; відгуки на їхні виступи фахових виданнях.

В даній роботі здійснено дослідження творчості музикантів-аматорів «Карпатська тайстра», які сприяють збереженню та популяризації культури рідного краю. Та своєю народно-інструментальною музикою проносять красу автентичних традицій в сіробуденний сучасний світ. В своїй роботі ми

визначили ряд чиників, які визначають ступінь взаємодії автентики.

ЕПОХА ВІДРОДЖЕННЯ: ЗВИЧАЇ ПРИ ДВОРІ

Автор:

Николайчук Назар,
учень 8 класу
Чернівецької ЗОШ № 5

Керівник:

Корнилович О.В.,
доцент
ЧНУ імені Ю.Федьковича

Одним із критеріїв оцінки розвитку суспільства та держави у певний період - є рівень її культури. І той культурний спадок, що залишила нам епоха Відродження, дає можливість дослідити і вивчити різні сторони життя західноєвропейських держав. Розвиток і розповсюдження гуманістичних ідей говорить про розширення світогляду і освіченості людей даної епохи. Ці ідеї проникли у всі сфери соціально-економічного, політичного та культурного життя.

Ми знаємо, що культура поведінки, етикет, мораль, мода, як складники культури, існують сьогодні. А досліджуючи та вивчаючи культуру Відродження, ми можемо формувати свої етичні норми, використовувати традиційні форми, що дійшли до нас із середньовіччя. Саме вивчення етикету, моралі, стилів дає змогу краще оцінити та зрозуміти зміст епохи.

Серед основних джерел, використаних при написанні наукової роботи, у числі перших стоять роботи П.Аретіно «Придворная жизнь», Б.Кастильоне «Придворный». Ці два твори дають нам діаметрально протилежну характеристику життя двору та придворних. Перша робота – комедія, була написана у 1534р. Всі комедії Аретіно відзначаються реалістичним характером, не є винятком і ця робота, її автор зображує нам життя папського двору – життя розпусне та розбещене. Комедія написана у вигляді діалогу. Поради, що дає один з героїв, як стати придворним і розкривають всю суть двору, яким бачив його П.Аретіно. Щоб стати придворним треба вміти богохульствувати, заздрити, злословити, обманювати, бути гравцем, еретиком, невдячним.

Секція «Археологія»

ЖИТЛОВІ БУДІВЛІ ДАВНЬОРУСЬКОГО НАСЕЛЕННЯ ПРУТО-ДНІСТРОВСЬКОГО РЕГІОНУ

Автор:

Сенчонок Юлія,
учениця 11 класу
Чернівецької ЗОШ № 1

Науковий керівник:

Ільків М.В.,
асистент
ЧНУ імені Юрія Федьковича

Вивчення житла проливає світло на різні сфери діяльності, що зумовлене в першу чергу його необхідністю для існування людини. Житло виступає етнічним індикатором, вказує на рівень економічного розвитку його власника чи колективу в цілому, дає інформацію стосовно соціального рівня життя населення, його побуту.

Метою даної роботи є всебічне дослідження давньоруського житла регіону на основі комплексного вивчення археологічного матеріалу та даних писемних джерел.

Реалізація поставленої мети передбачає виконання таких завдань:

- 1) дослідження хронологічних особливостей житлових споруд;
- 2) з'ясування еволюції та спадковості в розвитку давньоруських жител;
- 3) вивчення конструктивних особливостей головних елементів споруд (стіни, крівля);
- 4) характеристика інтер'єру житлового приміщення.

Об'єктом дослідження виступає давньоруське населення Українського Прикарпаття. Предметом дослідження є житло XI-XIII ст. на досліджуваних теренах.

Географічні межі роботи охоплюють регіон Українського Прикарпаття, тобто сучасних Івано-Франківської, Чернівецької, а також частково Львівської й Тернопільської областей, що в давньоруський час приблизно відповідало Галицькій землі в її вузькому значенні. Хронологічні рамки дослідження обумовлені тематичною спрямованістю і охоплюють період кінця X - першої половини XIII ст., тобто від часу прилучення регіону до складу Київської Русі й до монголо-татарської навали.

ПЕЧАТКА ВОЄВОДИ БОГДАНА.
СФРАГІСТИЧНІ ЗНАХІДКИ З ГОРОДИЩА XIV СТ. В С. ЗЕЛЕНА ЛИПА
ТА ЇХ ЗНАЧЕННЯ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ ІСТОРІЇ
ФОРМУВАННЯ ДЕРЖАВНОЇ ГЕРАЛЬДИКИ МОЛДАВСЬКОГО
ГОСПОДАРСТВА

Автор:

Бірев Христина,
учениця 10 класу
Опришенської ЗОШ
Глибоцького району

Наукові керівники:

Пивоваров С.В.,
д.і.н., професор,
Боднарюк М.І.,
вчитель історії Опришенської ЗОШ

Виникнення Молдавського господарства («РусовлахиА», «Россовлахи», «МолдославиА» середньовічних джерел), державного утворення, що постало на південних околицях Руського королівства (Галицько- Волинської держави) в середині XIV ст., пізніша літописна традиція пов'язувала з іменем марамороського воєводи Драгоша.

Відповідно до цих переказів, під час полювання на тура останній перейшов Карпати і зупинившись в долині річки Молдави вирішив привести з Марамороської землі переселенців і заселити цю країну, що за назвою річки почала іменуватися - «Зємла МолдавскаА». Прикметно, що різні варіанти зафіксованої в літописах легенди незмінно подають інформацію про впольованого Драгошем тура, зображення голови якого відтоді мало б стати гербом Молдавського господарства.

Очевидно, що як і в разі запитанням про створенням суверенного державного організму між Карпатами та Дністром, постання державно-династичного герботворення Молдавського господарства варто пов'язувати саме з іменем воєводи і господаря Богдана I (1359-1365/1368). До недавнього часу не існувало жодних прямих свідчень про те яким гербом користувався засновник Молдавського господарства.

В спеціальній літературі, щоправда робилися припущення, що в якості герба воєвода Богдан міг уживати зображення геральдичної троянди, яка від останньої чверті XIV ст. незмінно супроводжує, поруч з зіркою і півмісяцем,

турову голову в молдавському державному гербі.